

NOUL LITERATOR

**Revistă trimestrială de cultură
Nr. 39, septembrie 2020**

Asociația Culturală „Noul Literator”

Director fondator: NICOLAE PETRE VRÂNCEANU

Președinte de onoare GHEORGHE DĂNIȘOR

Președinte CONSTANTIN PĂDUREANU

Vicepreședinte ADRIAN NĂSTASE

Secretar DUMITRU DUȚĂ

CONSILIUL REDACȚIONAL

Aurel Maria Baros

Ștefan Borbely

Ioan Lascu

Gelu Negrea

Teodor Oancă

Tudor Nedelcea

Nicolae Pârvulescu

Ștefan Vlăduțescu

REDACTORI ASOCIAȚI

Pr. Theodor Damian

Nicolae Dabija

Mihai Antonescu

Marian Barbu

Daniel Corbu

Mihai Fircă

George Geafir

Spiridon Popescu

REDACȚIA

Constantin Pădureanu - Redactor-șef

Mircea Pospai - Redactor-șef adjunct

Dumitru Duță - Redactor-șef adjunct

Virgil Dumitrescu - Secretar general de redacție

Ion R. Popa - Redactor

Victor Martin - Redactor

Gheorghe Boaghe - Redactor

ADRESA REDACȚIEI

Craiova, Dolj, Str. V. Alecsandri, nr.22

Constantin Pădureanu, Tel.: 0723.172.217

Constantin Pădureanu: constantinpadureanu@yahoo.com

Virgil Dumitrescu: virgildumitrescu41@yahoo.com

ADMINISTRAȚIA ASOCIAȚIEI:

Florin Danciu, Tel.: 0744.699.152

Ilustrațiile copertelor:

Sculpturi de Dan Nica

Prezentare grafică & DTP

Daniela Truică, Irina Dumitrescu

danielapredoana@gmail.com

Mulțumim susținătorilor revistei NOUL LITERATOR, un proiect cultural craiovean
al Asociației Culturale NOUL LITERATOR Craiova (ACNL).

Opiniile exprimate în materialele publicate aparțin exclusiv autorilor.

© Asociația Culturală „Noul Literator”

Revista poate fi citită pe site-ul www.revistanoulliterator.ro

ISSN 2069-3397

Gelu Negrea

LITERATURĂ ȘI POLITICĂ

În urmă cu vreo jumătate de secol, când am intrat în contact cu o carte care făcuse puternică vâlvă în Europa, *Shakespeare, contemporanul nostru*, a polonezului Jan Kott, au fost multe lucrurile care m-au șocat prin profunzime și noutate. N-aș putea preciza exact de ce, dar cel mai puternic mi-au rămas în memorie considerațiile autorului privitoare la Marele Mecanism din primul capitol, „Regii”. Două propoziții, mai cu seamă, m-au marcat, chiar dacă ele nu erau nici cele mai adânci, nici cele mai inteligente dintre zisele leahului:

„Istoria, prin ea însăși, este mult mai dramatică decât drama lui Ioan, decât dramele fiecăruia dintre Henrici și cei doi Richard.

Cea mai cumplită dintre toate dramele constă în acțiunea Marelui Mecanism”.

Prin ani, m-a preocupat, poate mai insistent decât se cuvenea, o chestiune regăsisibilă într-o formă sau alta prin paginile multor tomuri: domnule, cum se poziționează, în fond și la urma urmei, literatura în raport cu politicul – numele adevărat al Marelui Mecanism? Iar răspunsul cel mai frust și mai sincer la această întrebare sună, din punctul meu de vedere, astfel: literatura este (sau ar trebui să fie) în aceleași relații cu politicul, ca și cu ecologia, de exemplu, cu religia, cu filosofia, *high-tech*-ul, zoologia sau fotbalul. Recte, le poate avea în vedere în chip de componente ale universului înconjurător, se poate inspira din realitățile lor specifice, dar atât. Nu le datorează nici respect, nu are nici menirea să le critice. O operă literară care își propune să „respecte” (moderat ori până la granița cu obediența), la fel ca și una care își asumă în mod expres ipostaza critică (sau, și mai rău, condiția criticismului) vizavi de ceva sau de cineva, a pierdut deja bătălia cu propria imanență, eșuând în propagandă circumstanțială. Cu semnul plus sau minus – nu contează.

Altfel stau lucrurile, desigur, dacă personalizăm ecuația și prin „literatură” îi înțelegem pe literați – pe scriitori, care va să zică.

Domniile lor, da: domniile lor pot și n-au decât să se dovedească respectuoși cu politicul (eventual, și cu politicienii) cât vrea mușchii lor anatomo-fiziologici, ca să spun așa. Nu însă și mușchii lor estetici. La fel, în calitate de persoane private sau publice, au dreptul – ba, de la caz la necaz, chiar și datorită! – să critice oricât de vehement politicul și pe politicieni: în ziare, la radio și TV, la mitinguri sindicale, demonstrații de stradă sau întruniri de orice altă factură. Când scriu literatură însă, e de preferat să-și reprime astfel de impulsuri și să-și vadă naibii de creația lor, păstrând-o departe de tentațiile și servituțiile oricărui tip de angajare ideologică. În privința asta, subscriu cu robustă convingere la verdictul radical al lui Victor Erofeev, autorul romanului *Stalin cel Bun*:

„Adevărata literatură nu este angajată. Cei care scriu cu dorința de a combate sistemul nu sunt scriitori, ci jurnaliști revoluționari... ca Lenin”.

Știu: scriitorul nu este superman, nu poate să trăiască într-o societate și să fie liber de presiunea difuză pe care o exercită asupra-i perfidele ei morfologie, sintaxă și semantică existențiale. Și, așijderea, nu poate, omenește vorbind, să se plaseze, maioreșcian, sub zodia seninătății impersonale – nici el, nici creația sa. Într-un fel sau altul, politicul își va intromisiona oricum coada îmbârligată prin măruntaiele operei, o va amprenta subteran, chiar dacă maculatul contact va îmbrăca haina seducerii voluntare sau violului subtil. Dar dacă tot e inevitabilă, relația scriitorului cu politicul se cuvine, totuși, să rămână măcar ilicită, neprogramatică, rod al fatalității perverse. Pe cât posibil, la modul conștient, cel puțin, autorul de literatură ar trebui să se țină departe de vânturile/valorile politicului.

De acord: Aristotel definește omul drept *zoon politikon*, dar Stagiritul a emis la viața lui și adevăruri mai inteligente. Recunosc: pe Dante Alighieri nu l-a prea dat afară din casă ataraxia ideologică, umorile guelfului care a fost (varietatea bianco) transpar contondent în paginile capodoperei sale, dar nu de asta iubim noi *Divina commedia* și pe autorul ei.

Putem privi însă lucrurile și din *reverse angle*, ca la transmisiunile sportive profesioniste: haideți să ne imaginăm o clipă cum ar fi sunat romanul 1948 dacă filele sale ar fi fost saturate ori numai tușate tangențial de convingerile comuniste din tinerețea zbuciumată a lui George Orwell. Ei?...

Ceea ce vreau să insinuez cu aceste propoziții simple este că atitudinea (față de) politică a scriitorului este o chestiune periferică și, până la urmă, neconcludentă; literatura e în altă parte... Vaclav Havel a candidat și a fost ales președintele Cehiei, dar asta nu l-a ajutat să devină un dramaturg mai valoros decât era; Mario Vargas Llosa, în schimb, deși a candidat și el, n-a fost ales președintele statului Peru, dar asta nu l-a împiedicat să rămână unul dintre marii prozatori ai literaturii contemporane. La rândul său, Tudor Arghezi (care a profesat un „respect” excesiv față de mai mulți lideri marcanți ai politichiei naționale, oricât de diferite au fost regimurile care i-au cocoțat în vârful ierarhiilor sociale la zi) și Mihai Eminescu (poetul și publicistul care s-a așezat cvasipermanent în postură critică față de sistema politică a vremii sale) beneficiază de statui comparabile în pantheonul literar național, în pofida caracterului diametral opus al situării lor în raporturile cu diavolul politic și chiar în pofida diferențelor de caracter, pur și simplu, dintre ei.

Ecuția politică–scriitor configurează o rețea de determinări cu geometrie variabilă, în care elementele se pot intersecta și influența pasager; niciodată, însă, decisiv din perspectiva literaturii. (Eventualele excepții nu fac decât să întărească regula!) Apropierea, ca și delimitarea de politic nu modifică fundamental statura în eternitate a unui artist. Nici măcar atunci când opțiunea sa ideologică se dovedește, la scară istorică, pe de-a întregul revoltătoare și condamabilă – vezi cazurile Ferdinand Celine și Drieu de la Rochelle în Franța. (Aș putea produce, firește, și exemple mai familiare, de autori de-ai noștri, din popor, rămași la vatră sau transferați în alte perimetre spirituale, care s-au lăsat contaminați – temporar sau definitiv – de sminteala politicului, dar n-am nici un chef să-i irit pe cei cu naturelul cultural mai simțitor.)

Opinia cea mai răspândită în lumea intelectuală e că scriitorul este un opozant prin însăși natura artei sale – altfel spus, un cenzor moral al societății. Ideea este seducătoare și prezintă avantajul că intră în perfectă consonanță cu narcisismul congenital al celor mai mulți dintre reprezentanții breslei. Este ea însă și pe de-a întregul adevărată? – *this is the question*.

Literatura – arta, în general – se desparte într-un punct esențial de orice altă formă de activitate umană: ea nu răspunde unei nevoi pre-existente, geneza sa misterioasă ține exclusiv de

impulsul interior al artistului, de propensiunea lui individuală spre exprimare. Spre o anume exprimare. Nu comanda socială formulată de un suveran pontif și de un dictator au făcut din *Capela Sixtină* și, respectiv, din *Crucișătorul Potemkin* două capodopere, ci modul cum ele au fost gândite, concepute și realizate de Michelangelo Buonarroti și de Serghei Eisenstein. Shakespeare a scris *Hamlet* nu pentru că actorii sau spectatorii de la Teatrul The Globe erau sfâșiați lăuntric de absența din repertoriu a tragediei prințului de la Elsinore. Nici măcar pentru că omenirea avea nevoie imperioasă de *Hamlet*, ci pentru că Shakespeare a vrut și a putut să compună *Hamlet*. De ce ea, și nu altă tragedie? Nu va ști nimeni, niciodată. Probabil, n-a știut nici Shakespeare însuși. Înainte ca marele Will să formuleze ultima replică a piesei, omenirea nici nu visa că ea va fi scrisă vreodată. Nevoia de *Hamlet* a oamenilor a survenit post-factum, după ce tragedia exista deja ca realitate materială.

Arta este singura activitate umană care nu satisface trebuințe, ci inventează, în-ființează din neant, pune în mișcare trebuințe necunoscute și nebănuite. Ea își află izvorul exclusiv în sine-și, este neanticipabilă, neplanificabilă și necondiționată de altceva în afara propriei imanențe. În atare circumstanțe, mi se pare că orice dezbateră pe tema politică – artă reciclează în manieră *soft* discuția despre perenitatea binomului maniheist artă (literatură) angajată – artă liberă (eventual, situată în opoziție cu imperativele politice curente). Radical vorbind („a fi radical înseamnă a merge la rădăcina lucrurilor”, postula un filosof cândva...), ba poate chiar căzând în exagerațiune, cred că problema se reduce la întrebarea: mai este de actualitate sintagma artist-cetățean? (Vă aduceți aminte formula, nu-i așa?) Comuniștii erau cei care îl obligau pe scriitor să adere la valorile etice promovate de politrucii zilei, să-și exprime periodic adeziunea și entuziasmul față de ctitoriile orânduiri socialiste multilateral dezvoltate, față de patrie și partid, de conducătorul iubit etc., etc. și să participe, în calitate de „om al cetății”, la întreaga circotecă propagandistică întreținută de aparatul specializat al P.C.R. Țineau toate acestea de rosturile și menirea de fond a scriitorului veritabil? Evident, nu. De ce ar ține atunci atitudinea contrară, de contestare, critică și condamnare a regimului – a oricărui regim? Nu cumva ideea plasării în opoziție a

scriitorilor față de orice formă de organizare socială reprezintă un fel de proletcultism cu sens schimbat? Înregimentarea – indiferent de ce parte a baricadei – rămâne tot un atentat samavolnic la libertatea artistului. Nu se poate pretinde scriitorului – sau artistului, în general – nici să respecte, nici să se opună critic politicului, nici să aprobe mutual, nici să se constituie în gladiator sau erou al bătăliei anti. Cel puțin, nu în exercitarea funcției sale creatoare. În particular, este treaba lui ce face sau ce nu face.

Trebuie privite cu reticență, de exemplu, părerile despre contribuția scriitorilor la căderea regimului dictatorial, despre impactul efectiv al „rezistenței prin cultură”, de care s-a făcut atâta caz în publicistica post-decembristă, despre rolul producătorului de literatură ca cenzor moral sau ca actant al monitorizării ori modelării conștiinței civice. Când îi acuza pe poeți că pervertesc moravurile tineretului și cerea alungarea lor din cetate, Platon sărea viguros Pegasul, creditându-le în chip disproportionat capacitatea de influențare. Impactul literaturii în spațiul social ca vector al conservării ori al schimbării structurilor organizaționale existente ține – la modul direct, nemediat – mai mult de un imaginar prăpăstios, de autoiluzionare și de inefabilul unor narcisiste

speculații pro-domo, necum de substanța unor argumente probatorii irefutabile. Faptul că *Sturm und Drang*-ul a generat Revoluția Franceză este mai mult o legendă decât un fapt istoric. În adevărul lui *post hoc, ergo propter hoc* nu credeau nici măcar filozofii scolastici.

Dacă suntem convinși cu adevărat că literatura se ocupă cu cele etern-umane (cu universalitățile, cum ar veni), trebuie să despărțim apele, să-l absolvim pe scriitor de îndatoririle sociale ce revin celorlalți cetățeni și să-l lăsăm să se desfășoare, liber de orice servituți, în universul artei sale, unde să se comporte așa cum îl taie capul și cum îi dictează conștiința și talentul. Interferarea spațiului creației cu acela al politicului (posibilă în plan real) nu este și necesară – cu atât mai puțin obligatorie – în plan artistic. Aș zice chiar, dimpotrivă.

Post-scriptum:

În această ordine de idei și sentimente politico-literare, închei cu o întrebare cu parfum de sugestie: dacă politicienii din patria și zilele noastre se comportă astăzi cu scriitorii ca și când aceștia n-ar exista, de ce s-ar comporta astăzi scriitorii cu politicienii din patria și zilele noastre ca și când aceștia ar exista? Zic și eu, nu dau cu parul, că nu e frumos...

**O POZĂ CÂT O
MIE DE CUVINTE**

Bogdan Gheorghiu - Ministrul Culturii, Constantin Pădureanu, George Geafir, Mihai Fircă - Secretar de stat în Ministerul Culturii

Victor Martin

ZEROCRAȚIA NECESARĂ

De la „noocrația necesară”, am dat în partea cealaltă: zerocrația. Lucrul acesta, cum vedem, lovește și literatura.

Zerocrații au un defect folosit ca o calitate supremă: îngâmfarea, soră cu suficiența, soră cu autobăgarea în seama, soră cu orgoliul zvăpăiat, soră cu mulțumirea de sine exagerată, soră cu țăfna. Și celelalte surori. Acest defect îl face pe zerocrat să parvină moral și material. Pentru asta, caută oameni la fel ca el, iar aceștia, slavă Domnului, se găsesc din belșug.

Zerocrații se organizează, își tipăresc pe scoarțele cerebrale coduri de conduită ad-hoc și caută să pună mâna pe orice fel de putere. Aici, vorbim de puterea literară și, prin extensie, de puterea organizatorică a literaturii române.

Avem două feluri de zerocrați: cei ce compensează prin șmecherie și cei ce sunt complet inconștienți de zerotehnia lor. Deși sunt și ei foarte periculoși, nu are nici un rost să vorbim despre zerocrații înnașcuți; mama-natură e dificil de pus sub acuzare. Vorbim despre zerocrații isteți, cei care îți întorc vorba tot timpul, ca metodă imuabilă de a face, din alb, negru.

Zerocratul nu poate accepta că e zerocrat, tocmai din această cauză: faptul că e zerocrat. Și nici nu l-ar putea interesa să știe. El trăiește un paradox; din cauza asta, a zerocrației. Nu vei auzi niciodată un zerocrat că afirmă: „Bă, da zerocrat am fost!”. El se crede deștept și e fericit. Ceilalți sunt nefericiți pentru că e el fericit și îi privește de la înălțimea unde s-a cocoțat. Zerocratul nu e niciodată nefericit.

Societatea nu-și pune niciodată mintea cu ei și, din cauza asta, trecând neamendați, zerocrații ies în față. Și ne conduc, dar nu în tăcere; trebuie să știe tot norodul ce frumos colorați sunt. Ei își asumă construcția societății.

E normal ca zerocrații să-i considere nefericiți pe oamenii normali, deoarece sunt făcuți nefericiți chiar de ei, zerocrații. „Zerocrat să fii, noroc să ai” sau „Zerocrat, dar tenace” nu sunt vorbe goale.

Aș putea să întind pelteaua la nesfârșit, dar

asta ar fi de domeniul zerocrației, ca unul dintre principiile de bază ale acesteia. Cine are urechi de auzit aude. Și înțelege fiecare ce poate sau cum îl mână interesul.

Zerocrații înțeleg doar ce vor ei. Ei hotărăsc cine, ce și cum. Ei dau verdicte și tot ei le iau înapoi.

Îți sunt necesari foarte puțini bani să fii zerocrat, dar poți câștiga din asta. Intelectualul are o reținere când e vorba să se bage în față; ridicolul existenței îl avantajează doar pe zerocrat. „Ce contează că nu-l duce capul. Nu vedeți ce muncitor și ce locvace e?”, puteți auzi nu de puține ori.

Cei mulți și zerocrați nu au totdeauna dreptate, dar, structural, în lungul fir al timpului, forța pumnului poate fi înlocuită foarte ușor cu forța pumnilor. Și, mai ales, forța inteligenței poate fi înlocuită cu forța pumnilor, pentru simplul fapt că inteligența, prin definiție, exclude forța.

Alianța în zerocrație creează forță.

Zerocrații simt nevoia să se adune; întâi la o bere. Mai pe urmă, să nu rămână berea fără efecte, iau și decizii. Nu în ce îi privește, ci în ceea ce îi privește pe ceilalți. Și cred că au dreptate. Zerocrații nu au cum să nu creadă că au dreptate. Nu stau să li se dea dreptate. Se aliază tocmai pentru a da ei dreptate altora.

Zerocratul nu-și pune problema dacă are dreptate sau nu. Nu poate să-și pună problema asta tocmai din cauza condiției precare în care se află și nu are cum să știe.

Zerocrații nu au un coeficient de inteligență ridicat; nici nu le trebuie. Și-l ridică singuri. Și se înveselesc fără nici un motiv. Intelectuali, cei cu noocrația, dușmanii lor genetici, au toate motivele să fie triști; inteligența te face să ai îndoieli și să nu fii prea vesel de ce vezi.

Zerocrații au doar instinct genezic. Se înmulțesc în prostie. Sunt veseli. Sunt bucuroși că pot fi mai mulți. Oricare dintre ei îți poate da în cap pentru a-ți lua banii.

Cu mulți bani, te poți crede orice vrei, te poți crede chiar și deștept. Îți poți imagina că poți influența destinele celor din jur. Neavând prea multă imaginație, chiar faci asta, cu mult înainte de a crede că gândești.

Noocratul e trist că trebuie să coabiteze cu zerocratul. Zerocratul e vesel să-l vadă pe noocrat că-i suportă existența. Unitatea în diversitate e, în acest caz, unitate în diversiune.

Teodor Oancă

MĂRTURISIREA ÎN POEZIE

La o ședință de cenaclu, o colegă, autoare a două cărți cu versuri, ne-a citit un grupaj de șase poezii, care s-au bucurat de atenția celor care au luat cuvântul. Ceea ce am remarcat a fost faptul că au predominat aprecierile la modul general, că poeta reușește să comunice stări și sentimente pe care le deducem, că exprimarea urmează o linie succesorală a frământărilor, care motivează renunțarea la prosodie și la semnele de punctuație.

Am fost invitat să iau cuvântul. Primul lucru pe care l-am spus a fost acesta: Dacă nu eram atent la intonație când au fost citite poeziile, nu știam pe unde să pun virgulele și punctele. Acestea lipsesc din poezii. Autoarea mi-a dat replica pe loc: Așa se scrie acum. În continuare mi-am exprimat din capul locului îndoiala că poetul comunică ceva, că transmite ceea ce dorește să ajungă la înțelegerea cititorului. Verbul cel mai nimerit în astfel de situații este **a mărturisi**. Poetul mărturisește, am spus eu, ca acela care merge la preot să se spovedească. Acesta îi mărturisește preotului că se simte vinovat de ceva cu vorba sau cu fapta și vrea dezlegare de la preot pentru a fi iertat de Dumnezeu. Eu pot comunica și ce aud de la alții și vreau să transmit mai departe. Mărturisirea este în exclusivitate intimă, ea privește stări proprii de bucurie și revoltă, de dragoste, de admirație, de regret, de compasiune. Această mărturisire trebuie să ajungă la cititor, așa cum spovedania ajunge și e înțeleasă de preot. Numai în măsura înțelegerii se poate ajunge la iertarea păcatului.

Între cele două feluri de mărturisire există o deosebire de limbaj, chiar dacă scopul urmărit este același. În poezie, stările de care aminteam pot fi exprimate și fără figuri de stil, totul remarcându-se prin naturalețea limbajului. Dau ca exemplu, din multe altele, primele patru strofe din poezia *Pe lângă plopii fără soț* de M. Eminescu. Ibrăileanu a reținut un singur epitet: fără soț. În spovedanie reținem sinceritatea exprimării în limbaj simplu, cotidian.

Sunt specii ale genului liric cărora Eminescu le-a dat strălucire, dar care acum prea

puțin sunt puse în valoare: elegia, meditația, pastelul, idila. Aș adăuga și arta poetică, strălucit exemplificată de Eminescu în *Criticilor mei*, de Arghezi în *Testament*, de Blaga în *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*. Nu pot trece cu vederea peste poezia patriotică, pusă în valoare de Eminescu în poezia "Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie". Poezia patriotică este respinsă azi de ideile globaliste care elimină tot ce e național. Cu greu își fac loc în poezie referiri la trecutul istoric, la dăinuirea în spațiul nostru de etnogeneză.

De o vreme li se acordă oarecare atenție rondelului și sonetului, care nu pot fi imaginate în afara versului clasic. Așadar, rondelul și sonetul sunt o excepție în peisajul liricii actuale care pune accent pe imagistică: absența semnelor de punctuație, prezentarea frecventă a poeziei sub formă de clepsidră. Dacă oda, ca specie a genului liric, ar putea trezi acum zâmbete, satira ar putea să se regăsească la ea acasă. Eminescu și Macedonski au ridicat-o la rang de capodoperă. Geniul lor creator nu putea ignora starea socială și politică a vremii. Poezia cultivată astăzi se raportează greu la una din speciile genului liric.

Așa stând lucrurile, am făcut două mărturisiri. Am spus că și eu mai scriu poezii. Când cred că am pus pe hârtie ce aveam de mărturisit, citesc cele scrise de zece, douăzeci de ori ca să fiu convins că fiecare cuvânt e la locul lui și că nu există altul mai îndreptățit să-i ia locul. Versul lui Eminescu "Unde vei găsi cuvântul ce exprimă adevărul?" a ajuns să mă obsedeze. Abia atunci zic: mai mult de atât nu pot. Oare câți poeți recunosc cu sinceritate, în ce îi privește pe ei, acest lucru? A doua mărturisire s-a referit la o șezătoare literară la care o poetă, membră a Uniunii Scriitorilor, a spus: Acum vă citesc o poezie scrisă azi-dimineață. N-am avut de lucru s-o întreb: La ce oră?

Cei mai mulți poeți cred că sunt mai convingători în ce spun renunțând la tot ce înseamnă poezie clasică. Ritmul și rima nu încorsetează mărturisirea, ci o apropie de sensibilitatea omenească. Poezia devine cantabilă, așa cum s-a născut cu milenii în urmă. Românul a dat glas propriilor trăiri, rostind melodios cuvintele, totdeauna în ritm trohaic, favorabil exprimării sentimentului de dor și jale.

Foaie verde, merișor,
colo, 'n vale, la izvor,

se-ntâlnește dor cu dor.
Și-așa cântă de frumos,
toată iarba culcă jos,
și huiesc poienile,
și tremură frunzele,
și se strâng pasărilor
și-ascultă cântările. (Tache Papahagi,

Poezia lirică populară, p. 120)

Cele mai multe poezii scrise astăzi par a fi proză segmentată în formă de versuri. Dacă Ion Creangă ar fi recurs la segmentarea frazei, pentru ca aceasta să pară o mărturisire în versuri, l-am avea printre primii poeți moderniști din lume:

Nu știu/ alții cum sunt/ dar eu/ când mă gândesc/ la locul nașterii mele/ la casa părintească din Humulești/ la stâlpul hornului/ unde lega mama/ o șfară de motocei la capăt/ de crăpau/ mâțele jucându-se cu ei...

Consider că receptarea mărturisirii poetului nu trebuie să cunoască sincope pe parcursul lecturii. Poezia e o construcție unitară. Când receptarea mărturisirii poetului mă satisface, simt nevoia să recitesc poezia, iar dacă ea mă cucerește pe deplin, simt nevoia s-o memorez. Ea devine pentru mine un bun personal. În cazul acesta recunosc că poetul mi-a citit gândurile,

sau că mă identific cu universul de gânduri și de simțire al poetului. Poetul nu scrie de dragul unor construcții verbale care să-l impresioneze pe cititor. El are ceva de mărturisit din adâncul sufletului.

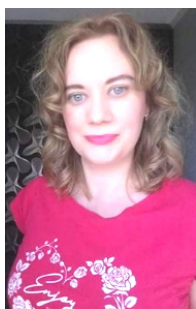
În prezent se scrie multă poezie, care se aseamănă ca modalitate de exprimare cu exemplul de mai sus. În afara criticilor literari, totdeauna entuziasmați în fața celor citite (explicații se găsesc pentru acest lucru), și a organizatorilor de festivaluri și concursuri de creație poetică, unele sub egida unor primării comunale, n-am remarcat un reviriment în ce privește afirmarea unui nume care să ne atragă atenția asupra propriei creații. În unele reviste de cultură am citit cronici scrise de condeieri într-un limbaj menit să-i pună pe ei în evidență. Și în privința aceasta am remarcat două aspecte: nu totdeauna versurile citate justifică aprecierea criticului sau, alte ori, cronica laudativă e lipsită de citate.

Rolul criticului este de a fi obiectiv în identificarea valorilor estetice. Se publică multă poezie, dar, vorba aceea, urma alege. Vremea tirajelor de mii de exemplare a apus de mult. A cunoscut asemenea tiraje în ultimele decenii creația celor deveniți clasici: Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Grigore Vieru, Adrian Păunescu.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Acad. Gheorghe Păun, Gabriel Coșoveanu și Constantin Pădureanu

Cristina Maria Dancu

ȘOAPTE

Iubirea s-a transpus în Soare,
Când doi oameni s-au întâlnit,
Un înger i-a privit din zare
Întreaga natură a zâmbit.

Zi după zi rugam universul
Să primesc o floare, un paradis,
O toamna târzie a prins viață,
Iubirea a venit din vis.

Când te-am privit s-au dăruit ziduri,
Construite din ura, minciuna,
Am primit, iubite, o altă viață,
Construită divin din apă și humă.

UNIVERSUL DIN NOI

Există doar iubire și clipele-s plăcute,
Un soare răsare, îl întrezăresc în zori,
Îmi încălzește sufletul cu patimi tăcute,
Simt împlinirea cum zvâcnește în pori.

În suflet plouă cu vise împlinite,
Cu tine iubire, am început să zbor,
Tu ești izvorul viselor neasemuite,
Universul este al nostru sobor.

Mângâierea ta mă prefăce în mare,
Pe al meu cer albastru, nu e nici un nor,
Te aștept să vii din depărtare,
Tu ești necuprinsul, al meu scump odor !

TANDEM ÎN MIEZ DE NOAPTE

Tragi perdeaua, ușor deschizi geamul,
Ieși la fereastră să tragi din țigară,
Adulmecii aerul proaspăt din noapte,
Umbra ta dulce, mă înfioară.

Nerăbdarea crește tainic în mine,
Te vreau în pat, este firesc,
Nu mai am stare, totul devine,

Incandescent, tandru și nebunesc.
Simt mângâierea privirii tale,
Fiorii îmi transmit ceva cunoscut,
Ascult gelozia a două vestale,
Tu și cu luna îmi vrei al meu trup.

Un nor acoperă mândra crăiasă,
Mă trezesc în tine înfrigurat,
Gust din elixirul buzelor tale,
Tu ești păcatul ce m-a înviat.

PAȘI PRIN IREAL

Un soare mândru răsare,
Razele se agață de copaci,
Frunzele aurii se scaldă,
În minunea unui câmp de maci.
Umbre se văd peste tot,
Rădăcinile au o sentință,
De sub pietre giganti își fac loc,
Aud șoapta dincolo de ființă.
Un fior îmi inunda simțurile,
Un lătrat mă readuce din vis,
Privesc cerul, este albastru,
Casa de povești iese din abis.

Alin Cucuruzan

DINCOLO

Mi-e noapte și
am cioburi de vise în ochi.
Am strâns în batistă
resturi de dorințe.
Câteva amintiri
se zbat în buzunar.
Un colț de noapte
se-nfiripă;
se adună stelele;
apoi se împart în constelații
și zboară spre
tărâmul de dincolo.
Povești și neguri
se-nchină și dispar
dincolo de Nadir.
Mai am doar

câteva amintiri,
câteva cioburi de vise
și resturi de dorințe
semănate printre constelații,
pe tărâmul de dincolo.

PRIVIRI

Traversez epopeea ultimelor zile
Cu privirile pierdute
În neantul drumului.
Mă însoțesc priviri de nebuni,
de îngeri care au uitat
rostul zborului;
priviri fixe,
de oameni
cerșind fantasme;
priviri flămânde,
dezbrăcând până la os
durerea existenței;
priviri abrutizate,
mestecând neputincios
și agonice
nonsensul zilnic.

DRUM

La margini de timp,
culorile se amestecă,
se estompează,
până la desacralizare.
Cenușiu, drumul
pornind din azi
spre nicăieri,
se pierde ușor
și palid,
în pădurea stranie
a cuvintelor – porți,
a cuvintelor – ruguri,
într-un sepulcru inutil
înconjurat de cântece de lebedă,
săpat în cenușa nestinsă
a unui Phoenix,
așteptând să renască
la fiecare răspântie,
la fiecare sfârșit,
ca o fantasmă
plângându-și nemurirea.

SĂ MĂ-NGROPAȚI ÎN CER

Să mă-ngropați în cer,
între cuvinte mute
și stele nenăscute,
cu Luna la rever.

Să mă-ngropați în vise,
între năluci tăcute
și doruri necernute
din cântece ucise.

Să mă-ngropați la poartă
în marginea cărării
să-nchid cu geana zării
blestemul scris în soartă.

Când moartea-mi stinge sorții
sădiți-mă-n cuvânt
și Iele pe mormânt
să-mi joace dansul morții.

Robert Sorin Baicu

COVALESCENȚĂ

Ca o piatră de-ncercare
Peste omenirea mută,
Se scurgeau neiertătoare,
Noi dureri și-o stare nudă,
Ce vesteau fără zăbavă,
Decadența și-ntristarea,
Norii negri de furtună,
Aduceau în gânduri ploaia.
Se auzeau pe rând blesteme,
Ce aveau să ne căiască,
Lumea din adâncuri geme,
Pregătindu-se de transă.
Moartea lor devine tandră,
Fiindcă vor să ne doboare,
Câmpurile sunt în ceață,
Unei isterii deșarte,
Curg dejecții calculate,
Și „orfeuri” ce n-au tihnă,
Somnul rațiunii noastre,
Naște monștri din obidă.

Numerele-ncep să țipe,
Lumea tace-nfricoșată,
Din minciuni fără substanță,
Vine o carantină fadă.
Mamelucii ce juisează
O plăcere blestemată,
Au băut din vinul fricii,
Și-au cerut pământ și apă.
Fug să se ascundă-n beciuri,
De o molimă ce-ndoaie,
Oameni ce mai ieri visau
Îi preface în gunoaie.
Aerul se infectează
Cu prostia-n stare pură,
Mințile le-ncețoșază,
Și le umple, lin, cu ură.

De mi-ar da Divinitatea,
Fulgerul din constelații,
Și puterea de-a aprinde,
Zarea-n zori ce vor libații,
M-aș preface în furtună,
Și în trăsnet viu de Soartă
Pentru-a mântui poporul,
De o boală necurată.
Și -aș mai vrea un bici de foc,
Să îmi biciuiesc Stăpânii.
Nu există un soroc
Pentru iadul plin de furii.

PEDEPSEȘTE-MĂ CU LIBERTATE!

Simt cum devin temnița
În care iubirea e ceață,
Atunci când mâinile
Se prefac în cătușe,
Iar sufletul naște o nicovală,
Pe care sunt chinuite,
Visele, ce n-au reușit să zboare
Dincolo de dumnezeire.

Barba mi-a crescut o iarnă lungă,
De spaimă, că n-am să apuc,
RĂTĂCITOR PRIN VIS

Zorii ultimei speranțe.
Mă scrijelesc cu durerea
Unui ultim oftat
Când ploile, refuză să nască lacrimi,
Prematur este timpul
Ce se ascunde, timid
În taințele rugilor
Ce își strigă ultima mântuire.

*

Iartă-mă iubito, fiindcă nu sunt soare,
Și grațiază-mi toate greșelile,
Făcute cu voia încrâncenării
Sau nu...

PLECAREA

Ți-au crescut aripi de cețuri,
Și-ai plecat în alte gânduri.
Trist, natura mea oftează
Când te caut printre rânduri.
Amintiri, fierbinți ca lava,
Se evaporă sub ploaie,
Lacrimile-mi udă viața
Și se scurg în reci șiroaie,
Peste-un suflet ce-i ca piatra,
Totul a încremenit.
Parcă timpul stă să moară,
Ternul clipei m-a lovit,
Aerul îmi frige trupul,
Îmi simt spiritul mâhnit

Nici nu știu de ce plecarea
A ucis a mea speranță,
Nu pot spune că destinul
Mi-a răpit o dimineață.
Tac în negrul ce îmi cântă
O sfeștanie duioasă,
Mă gândesc la ierni cernite
Ce-mi vor îngheța pe față.
Nu mai am nimic a spune,
Nu mai pot nici a striga,
Simt doar clocotul din vene,
Zarea e plutirea mea.

Ion C. Ștefan

ARC DE CERC

Ca un amplu arc de cerc,
gândul se încordează
peste timpul existenței mele:
înapoi – în lumea amintirilor
și înainte – în cea dorită și imaginată
a fi mai bună decât cea anterioară.
La mijloc – eu, ca o săgeată...
Așa mă jucam în copilărie –
un arc de cerc dintr-o creangă de alun;
apoi coarda, adică viața –
de jur-împrejurul meu.
Și săgeata? Tot eu eram
săgeata lui Făt Frumos.
Dar atunci eram un copil fericit;
pe când arcul de acum e un fel
de filosofie a condiției umane.
O, cât de mult timp
a rămas în urmă și cât de puțin
mai urmează! Îmi pare aproape
invizibil, și-aceasta mă descurajează.
Că destinul nu-mi mai oferă un răgaz
să-mi rezolv ultimele probleme ale vieții.
Caut soluții: forța mea creatoare
este optimismul, privirea spre viitor,
chiar dacă acest viitor n-ar mai fi
decât câțiva ani, o lună, o săptămână,
o zi – eu tot în linia săgeții privesc!
E ca o busolă existențială, care îți arată
mereu nordul, adică acea zonă umbrită
și rece, cum nordul vieții îmi va fi!
Iar busola, chiar dacă îmi va scăpa din mână,
întotdeauna va arăta nordul...

PLANURI TEMPORALE

De la o vreme, am început să deschid
mai multe planuri temporale.
Acum, la bătrânețe, viața pare mai domoală.
Nu știu de ce, dar așa o simt – și ca orice previ-
ziune,
încerc să-mi iau măsuri de protecție.
Așa am ajuns la planurile temporale:
desprind din existența mea un anumit
segment; îl analizez atent, cu lupa minții,
aleg faptele reale – și mă întreb: ce ar
mai fi trebuit inclus aici? Iau planul următor,
cel imaginat – și-l includ în cel real,
armonizat și atent la nuanțe. Ce viață
splendidă aș fi putut trăi! Astfel alcătuit,
îl transfer în planul temporal al viitorului.
Continui aceeași analiză: ce fapte reale
voi mai solicita? Ce fantezii voi mai putea
include pentru o armonie luminoasă?
O nouă secvență imaginativă și un peisaj
înalt. Ce viață splendidă încă voi mai trăi!
Câte amăgiri în aceste planuri temporale,
de parcă aș avea mai multe vieți,
de parcă aș uita că pe viitorul plan
mă așteaptă moartea...

RETRAGEREA MARTORILOR

Rând pe rând, martorii se retrag
în ținuturile tăcerii;
unii trec munții în altă țară,
alții emigrează în continentele speranțelor.
Rând pe rând, ar trebui să-i uit,
dar încă am nevoie de ei
pe câmpia înflorită a paginilor mele –
pentru prietenie, pentru un îndemn,
pentru ajutor sau chiar pentru aplauze,
din când în când, deși eu sunt un artist modest –
dar am nevoie de acești martori,
care mi-au fost contemporani.
Alături de ei, am purtat numeroase bătălii
și am ieșit adesea victorios.
Acum (ce trist!) sunt singur
pe un vârf de munte,
cât mai aproape de Dumnezeu!

Tama Grigorie

BLESTEMUL VIRUSULUI

Cu ce cuineforme, pe ce papirus
a fost inscripționat aces virus?
Ce gust o avea? Sigur e fad.
De unde a venit din ce iad?

O fi programat de sus oare
fără milă să ne omoare?
Creat poate de om pentru omul frate
să-i arunce greșelile lui în spate.

Poate că nu știe că seminția noastră
e nemuritoare pe Planeta Albastră..
Dar oricât de crud și de rău
virusul criminal va ajunge în hău.

Deși porți coroană de foc,
nu ne temem de tine deloc.
Du-te în bezna de unde ai ieșit,
viața pe oământ e invincibil mit !

CAPUL PLECAT

Iată deja văd clar sabia lui Damocles.
E pur obiectivă
nu doar o parabolă din povetea lui Cicero.
Firul de păr de care e aninată
atât de subțire,
atât de subțire.
O lume întreagă stă cu privirea
ațintită în sus.
Tavanul mi se pare că
se apropie,
se apropie.
Și totuși sunt condamnat
să nu părăsesc încăperea.
Stai acasă!
Stai acasă!
Mă asurzește porunca zeiască.
Dar și sabia stă acasă.
Ce-i pasă ei dacă va cădea
retezând
chiar și capul plecat!

DORUL DE VIAȚĂ

Poemul - temător
din pricina neantului
coborât pe pământ.
Nu vrea să se mai scrie
nesuferind claustrarea.
Privește pe fereastră pustiul
care curge pe străzi
în maximă libertate.
Se uită la mine poemul
prin viziera de plastic bombat.
Nu mă mai recunoaște
cu gura pitită sub fular.
Doar moartea bate trotuarele
să ne prindă că nu respectăm
distanța.socială.
Vultur hulpav, Covidul, cu ghiare de oțel,
ține strâns ghemul de meridiane și paralele.

Când vom irumpe din case curând,
vom spăla pământul
de zoaiele virusului criminal.
Le vom arde
în marele furnal
al dorului de viață!

Lucian Costache

TRISTEȚE MARINĂ

Tristețe marină cu firave meduze,
Rechini cu ciocane, cașaloți cu ventuze
În bancul de pește ce explodează
Lovesc... Iar valul deasupra valsează.

De sarea adâncă însă mi-e frică
Iar valul coboară și-apoi se ridică.
În gârla ce cade adânc în depresie
Mă scufund și mă-î nec. O simplă impresie:

Herghelia de cai o aud cum nechează,
La iepele apei armăsarii visează.
E doar o părere ce-a scăpat din ecluze
Ca un gând cât un raft cu obuze.

Peștilor mari le e tot mai frică:
Valuri perfide îi înghite și apoi îi despică.
Un gând se-ntetește și sapă:
Salina se surpă și-i plină de apă.

Tristețe marină și noapte profundă...
Licărire de rază oglindește sub undă?
Ori doar ochiu-mi a orbit și îngheață?
Mă închid în sublima, de idei fortăreață:

Vapoare sub cală scoici bizare îndoapă,
Plevușca se-ascunde sub alge și scapă,
Perle noi cresc în matca de cretă,
O balenă albastră cântă jos la flașnetă;

Mă întind călător pe întinderea clară,
Armăsari ies sub luna rânjită, hilară,
Îngrășați în rărunchiuri de aprige iepe...
Eu gându-mi scufund în acvatice stepe.

DE CIREȘAR

Pentru Alexandra

Zămislită primăvară dorohoiană,
de porțelan,
e timpul meu de-nceput,
vie secundă,
albă privesc de Cireșar
fără păcate trecute.

Sub teracota inimii,
incendiu de magmă, de sânge
ca para focului
în găleata Vezuviului.

Sub durele pieptului de sticlă,
molcomă vâlvătaie blajină –
ca în Țara de Sus a Moldovei.

Suflet incandescent,
auzi cum cântă florile
la jumătate de Cireșar,
cum plutesc pe nectar albinele
în cutia de purpură
de sub coaste!?

CE M-AȘ FACE

ce m-aș face
dac-ar face
cel ce face
și desface
și se-ascunde sub capace
ori în mândrele găoace
la dulgherul de soroace
nu-mi dă pace
și puzderia preface
ori se face
că reface
toate câte sunt pe pace
și-apoi se întoarce-încoace
și bântuie prin băltoace
neștiute iarmaroace
altă față ce nu place
și dorește să se-împace
prin răstoace
alte moace
dacă tace
la pulsarii cu noroace
pe mirese și pe mese cu potroace
gâlgâind în poloboace
tot în Curtea cu pogace
ori cu clești de răgăoace
plimbă ursul vino-încoace
în cuptorul care coace
vietățile cu floace
mai că-mi vine Doamne drace
să-mi trag un glonte-n torace
la feștila care zace
goanga prinsă între ace

Marius Ghilezan

LA TRENUL PIERDUT

Zbanghii fredonează marea
întinsă departe, pe file de catarge,
de sete, nu mai cred
esența necuprinsei ape,
bou vagonul huruie,
ca o batoză încinsă,
gândurile se prind pe pielea cleioasă,
caut în fundul rucsacului
himera stropului de apă.

De-odată. Hop. Semnalul
e tras de un camarad.

Zbanghiu și însetat,
O vād. Umedă,
Diafană.
O sorb din ochi.
Cobor.
E ea. O cârciumioară.

„La trenul pierdut“,
parcă așa i se spunea
sorbului de bere.

Un necuprins de halbe
m-a luat în brațe,
de am pierdut șirul
anunțurilor „poftiți în vagoane!“

Undeva, printre butoaie,
împuns de sulite noului răsărit,
țin minte, hăbăuc,
și acum,
cum căutam caietul,
cu înscrisuri despre rigoare,
drumuri cu destinație
și ajunsuri la fix.

De-atunci, ca un reflex,
Îngerașul, pe post de cuc,
Imi trage semnalul:
Fii la timp!
Și nu mai zăbovi
Ca o valiză în gară.

SE NAȘTE O INSULĂ

Vino să vezi cum se despică marea
troiene de lavă ocupă necuprinsul
vulcanul erupe acid sulfuros
topitele chile pierd lestul de pradă
pirații sunt fiorduri de umbre
tributul mării adună cete de îngeri
a doua zi doar oceanografia
vede chipul ciobit
cine să creadă fiertura
de oase, tablă și comori?

REGELE MEU

Bunica mea a cerut să fie însoțită
în greaua trecere a vâmlor cerești
de un portret
al unui domn,
strecurat sub rever
ca un mister.

Prost educat și lipsit de înțelegere,
am crezut, la vârsta minciunilor de alții
mestecate,
că domnul nu e decât un amant
pe care eu, juvete, aruncat în joc,
n-am voie să-l mărturisesc.

Urcat în pod, după comuniunea sa din groapă
-dragoste, pe veci așezată-
am descoperit figura celui ales
în pagini de sepia
era Regele meu.

Emilian Mirea

TENTATIVĂ DE SUICID

E SENIN

în viața anterioară
purtam o căciulă mare
cu urechi pentru că
trăiam undeva unde
era foarte frig

eram un mujic trist și sărac
care muncea din greu
pe pământurile Mamei Rusia și
aveam mâinile pline de
bătăture de la coarnele
plugului

cred că
într-o zi
de acolo
din imensitatea glodului
l-am zărit pe Esenin
trecând
ca un boier
într-o trăsură
însoțit de o doamnă
frumoasă de care era
îndrăgostit

atât îmi amintesc
din acea viață în care
pentru o clipă
eu – mujicul
am invidiat Poetul
care trecea privind
peste noi
așa cum privești
un lan de grâu
peste spice

mi-am dus
de mai multe ori
sufletul pe marginea prăpastiei
și am vrut să-i dau brânci
dar
de fiecare dată
a plâns și m-a implorat
și mi s-a agățat cu disperare
de trup
să nu îl arunc

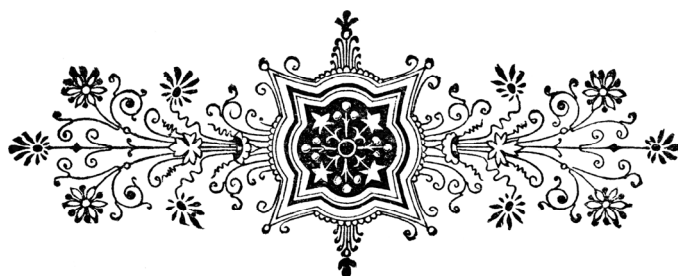
la noapte
târziu
după o seară de beție
când va avea vigilența scăzută
o să încerc din nou

ÎNCHISOAREA

în închisoarea trupului meu
e cald și bine

zăbrelele sunt subțiri și moi
și îmi permit evadarea
în orice clipă
iar gardienilor
le-am dat liber demult

dar nu am de gând să evadez
pentru că îmi place să ascult
inima cum bate
tic-tac
tic-tac
până i s-o termina bateria

Viorel Mirea

CENUȘĂ DE TRANDAFIR 20

Sortii de tine îi eram supusul
Ce-și tot lătra lătratu-n mine-ntruna
Iar briza nopții cum mă lua de minte
Credeam că tu ești a din cerul nopții: luna!

Dar tu tot nu veneai și era ploaie
Pe lume, amintiri și gări turbate
Simțind că-n fiecare strop ce curge
Ești îngerul ce lacom mă străbate!

Și tot ploua, cu ploaia și cu tine –
Viața curgea din noi spălând asfaltul
Și eu priveam ca în pribeag suspinul
De-a lungul neveniri-ți și de-a latul!

CENUȘĂ DE TRANDAFIR 21

Pe coapsa tău ta aș semăna secară,
Vrabie rea să fiu, să ți-o ciugol,
Și de-ți rămâne-n noapte trupul gol
Palmele-mi reci veni-vor să-ți-o ară!

Și aș mai pune-un lac pe coapsa-ți lină
Cu lebede și c-un suav apus,
Iar harfa mâinilor pe el de-am pus
Este ca îngerii blând să te alină!

Iar sânelui ți-ar fi destul cuvântul
Ce lustrui-l-aș ca un papugiu -
Din verbe grele, cremă-aș vrea să-i fiu
Cu-ntinsu-mi gând, cu faptă, și de-a rândul!

Și-n trupul meu te-aș semăna tămâie
Cu iz de îngeri, flori și Dumnezeu,
Să te miros pe dinlăuntrul meu
Ca-n trupu-mi, veșnic, carnea-ți să-mi rămâie!

Și ar mai fi, dar ce n-ar va să vie!
Când duhul firii tale roade rău
Ca un firiz, și-l rog pe Dumnezeu
Să-mi dea cu tine-o viață, morți o mie!

CENUȘĂ DE TRANDAFIR 22

Și ai intrat în mine ușor, cum intră moartea în om,
ochii mei pregătite orizonturi în care
răsăreai tu dimineața;
palmele mele nu aveau destule linii ale vieții,
linii ale vieții destule
să te cuprindă!

Oh, și la lumina cărnii tale se stingeau felinarele,
vocea ta era tabachere pentru cântecul mierlei
și furnicile, da și furnicile, așa cum se-aude,
crezându-te regina lor și-au scos câte-o aripă
iar eu, ce aripă să-mi mai fi scos când mi le
smulsesem demult,
(bine că o zisei și pe asta că mai purtam o greutate pe suflet!) -
îngerul mă privea cam dungos dar încolo
era un băiat foarte bun și de treabă, ție îți fierbea
niște lapte în țate,
ehei, calule-calule -
răsăritul mereu erai tu!

Vasile Răvescu

ROATA

Rotiri de clipe
Și de zile
De anotimpuri
Nesmintit
Rotiri de ani
Rotiri de veacuri
Rotiri de lut
In infinit!

Pământul tot
In al lui mers
E sieși roată-n
Univers.

ZIUA

Ca o ființă-apropiată
Împărtășesc cu ea tăcerea
Și respirația și vrerea
Și amintirea neformată.

Prin neatinsa poartă trece,
Ca aburul mă ține-n brață,
Mă lasă liber, mă răsfăță...
Cum am putut s-o las să plece?

FĂRĂ TU ȘI FĂRĂ EU

Ca-ntr-un tramvai ne poartă viața...
Care șezând, care-n picioare,
Care în față, care-n spate...
Care cum poate, fiecare.

Aproape-mbrățișați și încă
Străini, călătorim mereu,
Într-o neliniște adâncă...
Și fără tu și fără eu.

OCHII LUI CRONOS

Mai trag cu ochii uneori
În viața unor muritori.
Fără să vreau, parcă tot văd
Cum suntem prinși într-un năvod,

Strânși și prea îndepărtați,
Invidioșii pe ceilalți
Care n-au mai încăput
În năvodul nevăzut.

ARBORE GENEALOGIC

Privim cum crește pomul,
Tânjindu-i fructul doar,
Vedem cum urcă omul
Și nu simțim măcar

Cum anii-i trec ca fulgul
Plutind în Univers
Și cum îl arde rugul
Nevoilor, din mers.

Și câți or să mai treacă!...
Cu fiii, cei de-apoi ...
Ca singur să se facă
Vieții, portaltoi.

Silviu Padea

PLOAIA

Îmi pare că în noaptea asta plouă
Cu pepeni roșii ruți în jumătate,
Zemoși și dulci ca lacrima de rouă,
Și zace toamna-n pubertate.

De-atâtea ceasuri plouă, plouă,
Prin veacul de singurătate,
Și-n noaptea asta rece, nouă,
Nimeni nu are dreptate...

Și vinul mă desface-n două;
Trec amintirile în iureș, toate,
Vara și toamna se topesc amândouă,
În ploaia care curge... printre șoapte.

FĂRĂ DE SFÂRȘIT

Poate că astăzi, în piața centrală,
Au defilat gândurile noastre
Albastre, sau...culori, pur și simplu!
Poate că astăzi, te caut
Prin mulțimea de manechine,
Care-și zic sieși persoane!
Poate știu că nu ești
Doar o simplă persoană,
Pe care să o caut
Prin mulțimea mea de greșeli....
Între timp, caii noștri au căpătat
Chipuri de sfîncși,
Iar păsările noastre,
Aripi albastre...
Ar fi acestea toate vreun semn?
Eu nu știu să îl descifrez!
Sunt prea preocupat
Cu ibișii portocalii
Care zac de lene și plictiseală,
Pe băncile pe care noi,
Numai noi aveam dreptul
Să stăm până târziu,
După apus...
Poate că toate acestea
Au fost fost închipuirea mea,
Sau a noastră,

A amândurora...
Cine mai știe?
Acum, sunt rezeptit,
Și vorbele-mi sunt reci
Și rezezi și seci...
Statuile au lacrimi de piatră,
Și-s băncile goale, deodată;
Păsările au fugit în concediu
Într-o lume demodată,
Cu un curcubeu
Și cai albaștri care glopează
Din zori până-n amiază,
Prin lumea prin care prea rapid,
Ne-am întâlnit noi doi,
Persoane fără de sfârșit...

PARFUM

Traversează orașul
Cârduri de lebede roșii,
Caii cad pe gânduri
La amiază,
Plouă cu stropi aromați;
Păsările și-au luat mașină,
Șoselele-s pline cu apă,
Cuvintele se îneacă în arbori,
Albastru-negru,
Obsesie imediată,
Culori abandonate!
Se aude că la poluri,
Va ninge pe rupe,
La noapte.

Constantin Pădureanu

COLECTIVIZAREA FORȚATĂ

Pe vremea colectivizării, Gogu Ocroteală
Din Rudarii Olteniei s-a băgat, să-i ajute
Pe cei de la raion și alerga prin sat
Zi și noapte să-i forțeze pe oameni
Să se înscrie la Gospodăria Agricolă Colectivă
"Drumul lui Lenin."
Venise și unu Călinescu, avea un nas lung
Și purta un șal roșu.
Ăla umbla prin sat și făcea un C pe poartă,
Adică, pentru el, însemna că te-ai trecut la

Colectivă.
Dacă nu-l aveai pe C pe poartă,
Te chema cu cererea de intrare
Și trebuia să plătești și o taxa de 25 de lei.
Pe atunci era o sumă mare.
Ocroteală era cățelușul lui și toată
Ziua se gudura pe lângă pulpana
Ăluia.
Și-l informa de tot ce mișcă în sat.

Umblau de două luni după Nicu Ascunseanu
Cel mai bogat din sat: 35 de pogoane
De pământ, car cu boi, cazan cu țiucă,
Treierătoare și cea mai răsărită casă.
Îl urmăreau și nu-l găseau deloc.
Ăsta stătea pitulat prin pădurea Ivănoaia,
Departa de sat, în apropiere de Palilula.
Într-o noapte, venise acasă după provizii
De mâncare și după schimburi de haine.
Și l-au prins, nu mai avea unde să fugă.
Erau și trei milițieni înarmați.
Au deschis poarta și au băgat dubița neagră
În curte.
Nevastă-sa și cele trei fete mărunțele
au început să plângă.
Au crezut că îl arestează și îl duc la Bug
Ca pe Pârvu lui Ureche.
L-au suit în mașină și au plecat.

Ocroteală, care n-avea nici în clin, nici
În mânecă cu colectivizarea forțată a
Agriculturii, a început presiunea și
Intimidarea:

- Te treci, Nicule?
- Nu, mârâia Ascunseanu.

Dacă ar fi fost doar ei doi,
I-ar fi pus mâna în gât și l-ar fi sugrumat.
Dar așa a înghițit în sec și un milițian
L-a lovit cu patul armei peste față
– Stai jos pe banchetă, banditule, s-a răstit
Ocroteală
Era și el om din sat și se purta așa ?!
S-a așezat.
„Legăți-l la ochi, și l-a legat milițianul
Care îl bătuse.

Pe urmă către Călinescu:

- Tov. instructor, eu zic să-l ducem la Calafat,
Să-l aruncăm în Dunăre și scăpăm de el.
- Așa e bine, tovule, i-a răspuns ăla.

Au mers toată noaptea și dinspre ziuă
l-au dat jos.

L-au dezlegat la ochi și a privit
Înaintea lui.

Nicu Ascunseanu și-a făcut scurt socotelile:
“Doamne! Țștia m-aruncă în Dunăre și
Îmi rămân nevasta și cele trei fete
Pe drumuri.”

- Te treci, bă, banditul ? l-a înghiontit
Ocroteală.
- Mă trec...
- Bine. Hai în mașină.

În dubița neagră, Nicu Ascunseanu a semnat
Cererea de intrare în colectivă și în
Câteva minute l-au dus acasă,
Au deschis ușa și l-au îmbrăncit
În fața porții.

Atunci, și-a dat seama Nicu Ascunseanu
Că îl plimbaseră toată noaptea pe
Câmp și prin sat și a înțeles că
De fapt Dunărea era Jiul...

PĂTRU URSU

Moș Pătru Ursu se descurca din greu
După ce îi murise nevasta, Tudora.
Cei doi băieți erau însurați și la

casele lor.

Unul în Braniște și altul în Livezi
Se duseseră în averile muierilor
Măgari închiriați.
Dar pe bătrân nu-l deranjau deloc
Bârfele.

Gura lumii numai pământul galben o astupă.
Intră în bucătărie și trase un păhărel

de țuică.

Azi, trebuia să-l caute poștașul cu pensia.
Lucrase la cefereu, la gara din Rudarii Olteniei,
Ca acar.
Deși trecuse de 70 de ani, Pătru se ținea drept
Și trecea pe linie țănoș și fudul,
Că el era pensionar de stat.
Era în august și pe 25 ale fiecărei luni
Primea banii, că lucrase în a doua
armată a țării.

Nu rămăsese în agricultură.

“De bine, de rău, gândi el, trece luna
Și primesc 500.000 de lei. Ce sunt de ici,

de colo,

De lepădat ?!

Ori am ca Ilie Treanță 65.000 de la ceape

Nu merge, taică, eu am muncit

Patruzeci de ani la calea ferată, nu glumă.”

Pătru ieși în curte și se duse la gardul
Vecinului său, Nicolae Streche, cu care
Nu mai vorbise de o săptămână.

- Colae, Colae, ia vino, neică, până încoa.

Omul apăru cu o bucată de brânză
În mână.

Și mânca din ea, doar ce se ridicase
de la masă.

Mai era puțin și se apropia de prânz.

- Bă, Colae, o visai pe dadă ta, Tudora
Era veselă și mă întreba:

“Bă, Pătrule, ce mai face Colae al nostru ?”

Și venii să-ți spui și să mai discutăm
Și noi ca oamenii: una, alta și ailaltă.

- Eram la masă și mă deranjași!

Răzdană mă-sii de treabă azi și mâine

- Hoooo, bă, ce ți se strășună așa din senin,
Te supărași și ți se ține din puțin.
Parcă ai avea nas de ceară, zău așa
Nu poate omu să schimbe cu tine o vorbă,
Că gata îți sări muștaru.

- Bine, bine, spune, cu mata oricum

Aș da-o tot n-o scot la cap și n-o nimeresc
pe a bună.

Da, te ascult.

- Iote de ce te strigai eu...

Nu mai vreau calu și căruța, să mă reped
Până la nenea în vale, în Gabru,
Să duc niște bulendre până-n sară
Dă-mi ăl măgar, că e mai bine.

- Te treziși târziu, moș Pătrule,

Acu plecă socru meu cu el în deal,

La târlă.

Nu-și termină răspunsul, că dinspre grădină

se auzi:

- I-ha, I-ha, I-ha, I-ha, I-ha, I-ha, I-ha.

Atunci, bătrânul se ridică pe gard,

Văzu măgarul și zise:

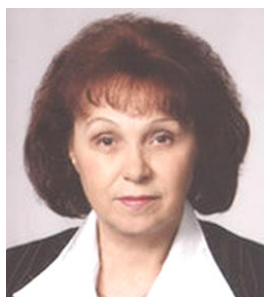
- Bă, Colae, ăla di colo, de la nuc

Nu e măgarul tău ?!

- Ba da, dar acolo îl leg eu

Când nu vreau să-l dau...

Galina Furdul

RONDELURI

Caut fitilul unic ce are a mă naște
Acolo unde umbre nu-s. Și nici iluzii sparte.
Mă crește glasul florii ce prenaște-n
Odaia inimii. Luminile împarte.

Mă știe îngerul, icoana mă cunoaște
(Îmi trec suflarea într-o modestă carte).
Aprind fitilul-candelă. Are a mă naște
Acolo unde lacrimi nu-s. Și nici iluzii sparte.

Dar de ce simt că-o undă coboară să mă poarte
Pe-o alb-străveche cale ce lumile desparte?
Și iar le-ncheagă-n sfere — le stinge-le renaște.
Îngenunchez. Ora-nvierii. E Preasfântul Paște.

Aprind fitilul. Straniu... Raza mă recunoaște.

* * *

Mă scutur de timp
Și-alerg către-un câmp
Ce-mi știe cărarea,
Topită, suflarea.

Să-nvii, stinsă, floarea,
Să-aprind lumânarea,
Prin flăcări să plimb
Acest crunt anotimp —

Culoarea să-i schimb
Și sufletu-i strâmb...
La cap de izvoare
Pe-o cale ce doare

Mă scutur de timp.

* * *

Era: veniși, venii
Din gând cărunt de stea.
Grăbeau spre noi cei vii
Cu gând a ne-nturna

Din visele pustii
(Greșeala de cândva).
Era: veniși, venii
Și nu puteam pleca.

Atâtea datorii
Găsiți aici, găsiți...
Lumea privea-tăcea
(O, de-am putea ierta!)

Veniși. Venii. Era...

* * *

Ascult timpul cum se trece,
Ramul frunza și-o petrece
(Eminescu stă pe-aproape
Lângă sălcii, lângă ape).

Pe-a luminilor prosoape
Scrisă-i Calea — să dezgroape
Timpul care vine-trece
Tot mai singur, tot mai rece.

Se ascunde sub pleoape
Viața-mi toată. E să sape,
Peste clape să se-apece,
Gândurile să-mi disece...

Timpul aripa-și întrece.

Lavinia Pîrîanu

OCHI DE CER

Ochiul ei săruta doar florile -
flori de cer, flori de buze, flori de pași-
le despletea petalele cuvinte,
le mângâia miezul cu vis
și le rotea lumina
până la auzul curcubeului...

Mereu adulmeca muzica,
îi palpa rotunjimea
cu buricele degetelor înmuiate prin stele,
îi legăna ecoul
prin străvezimi de suflet
și lacrimi de sfinți
până când orele sunau ca izvorul
în care doar îngeri și-adapă aripa...
Iar când trupul ei gol
înfășurat doar în transparența iubirii
își desena pulsul în oameni,
atunci,
în fiecare strop greu de țărână
se deschidea melodios
ochiul de cer...

PASĂREA PHOENIX

Martor mi-e Dumnezeu
că n-am fumat niciodată
decât timpul meu...

Nu mi-au plăcut cerșetorii de clipe
stând cu mâna întinsă
ca și cum ei n-ar avea dreptul
la boala fumatului.

Eu mi-am tras adânc în piept
fiecare clipă,
uneori i-am simțit seaca tuse,
alteori i-am iubit rotocolul de vis
și-am adunat cu pioșenie scrumul
în plămânul iubirii
și pentru respirația ultimă.

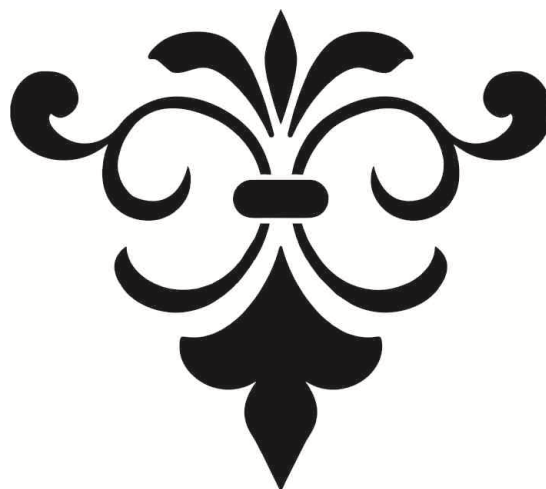
Nu sunt superstițioasă,
dar sper să-mi fumez toate clipele
cu grație în gesturi,
iubindu-le fumul înalt,
iar la final
să-mi cânte pasărea Phoenix...

METAMORFOZA

Îmi hrănesc zi de zi
timpul omidă,
timpul nesățios de verde.

În apele serii
îmi privesc frunza,
mușcată de alb,
mușcată de negru,
tremurând,
ascultând mereu melodia hranei,
draga mea frunză
mereu zâmbind,
lărgindu-și ochii
să-și poată cuprinde tot trupul,
imensa hran-a iubirii...

Și nu-mi doresc decât
ca ultima-i nervură de sânge
să-și limpezească blând ochii
cu zborul alb, cu zborul înalt
al fluturului...

Mihai Antonescu

MIRUNA

Lăutarii înotau prin colburi încinse cântând fals, cu ochii mai mult la sticla din mâna lui Savu decât la corzile muiate de arșiță. Lumea ieșită la porți îi primea zâmbind și Savu ura cu fiecare, rugându-i să vină la nuntă și amintindu-le că și el fusese la ei, că avea nevastă frumoasă și nu se cădea să rămână doar cu lăutarii în bătătură.

Septembrie se dezlega ruginiu și blând peste lume, cu mângâieri prietenoase de vânt și cu soare darnic. Oamenii intrau prin casele lor să-și pună hainele de zile mari, comentând evenimentul ca pe ceva nemai-întâlnit. Și nerugați, ei tot s-ar fi dus, pentru că cine nu știa adevărul, într-un sat unde nimic nu se poate ascunde, că Miruna nu-l iubise niciodată pe Savu, că unirea lor avea alte strânsuri, la care și baba Ana vrăjitoarea avusese ceva de adăugat? Viorile, și mai ales toba, răsunau până departe, dincolo de brazda satului, câinii lătrau așa, mai mult de formă, ținându-se după lăutari, și Savu chiuia cu brațele deschise, de parcă ar fi vrut să cuprindă între ele toată lărgimea cerului curat.

Acasă, în bătătura largă, vecinii și neamurile așterneau mesele lungi, ciopleau băncile pentru nuntași, rostuindu-le cu scoarțe și împodobeau gardurile cu flori. La poartă, Mitru, fratele miresei se străduia să-i primească așa cum se cuvine pe cei ce veneau, zâmbind silit din colțul gurii, pentru că nici lui nu-i fusese cu voie împreunarea soră-sii cu Savu. Ei aveau de toate, și pământ, și case, și turme, pe când Savu se lăuda la lume cu sărăcia lui spunând că averea e în capul omului și-n credința lui, nicidecum în acareturi și velințe. Când a venit să le-o ceară pe Miruna, le-a vorbit simplu și avea cămașa rărită la guler. Toți s-au pus împotrivă, numai ea a zis că vrea să meargă după el, că prea mult l-a amânat și că nu mai poate să aștepte. Asta l-a mirat pe Savu, pentru că o știa tare de fire, supusă cu gândul altuia și liberă la gură când îi amintea de patima lui.

Pe urmă nimic nu a mai fost cu stavilă și au hotărât nunta la jumătatea lui septembrie. Savu se cam grăbea ce-i drept, ca omul căruia îi era frică de o întoarcere a făgăduielii. Miruna era tot

ce văzuse în viața lui mai frumos și n-ar fi lăsat-o pentru nimic. Seara cobora încet în plânsul viorilor, aerul se subțiasse mirosind a frunză pălită și a ochi umezi de fântâni adânci. Lumea trecea pe uliță chiuind, și Savu, în culmea bucuriei, tăcea pierdut, cu ochii la Miruna lui, nevenindu-i încă să creadă că minunea se făptuise. Miruna zâmbea trist de sub văluri, privind vânzoleala din jur și întrebându-se de ce s-or bucura atâta oamenii, dacă în sufletul ei nu era decât amărăciune. Se uită la Savu și la alții de seama lui, și-l găsi urât așa cum era în straiile noi, cumpărate de-a gata, prea scurte pentru trupul lui noduros. Se gândi că poate nu trebuia să cadă la mâna unuia de rând, că sigur erau alții mai vrednici pentru averea și frumusețea ei și i se făcu deodată frică de gândurile care năvăleau într-un ceas atât de nepotrivit.

Acasă, lăutarii se suiră în pridvorul de meseacăn plesnit și începură să cânte, nuntașii cotropeau bătătura, alegându-și loc de jucat mai într-o parte de mesele îndoită sub povara bucatelor. Savu, cu ochii tulburi de încinsură, o căuta pe Miruna care trăgea după ea șirul jucătorilor, cum ar trage o pată de lumină întunericul, sorbindu-l. Nimeni nu se mai îngrijea de felinare și noaptea învelea umerii miresei sărutându-i trupul înalt, culegându-i oftatul, ascultându-i lacrimile. Apoi trecură la mese și pata de lumină se mistui undeva în odăile casei cu cioporul de fetișcane pe urmele ei. Țigani cântau năuciți de vin, parcă s-ar fi jeluit, încetaseră chiuiturile și toamna trecea prin livezi ogoind căderea frunzelor în tâmpla țărâniei. Rămas de-o margine, Savu încercă să-și închipuie ce va fi. Lipsa vorbelor frumoase o să-l îngroape în muțenie, dar poate că ea o să-i înțeleagă slăbiciunea și o să-i ierte mângâierile stângace, până la ea nu mai știe să fi fost alta, și o să-i mai ierte durerea pricinuită trupului că așa e datul femeii și dragostea nu poate fi întreagă decât prin suferință... „Zii tu, Mitrule, dacă nu-i așa?”, îl întrebă în gând pe cumnatu-su, dar Mitru căzuse doborât într-ale lui, privind neguros la lume, de parcă i s-ar fi furat toată bucuria vieții.

Nuntașii îl strigară la masă, dar el nu auzi. Continua să-i ceară iertare Mirunei pentru tot ce o să-i facă, după care puse mâna pe o sticlă ce i se nimeri în preajmă și înălțând-o în bătaia lunii chiui prelung și ascuțit de se puseră câinii satului pe urlat ca la prăpăd. Îi băgă capul între măsele și bău până nu mai fu, de necaz, de bucurie

și de altceva ce simțea el nelămurit că o să fie, bău până văzu bătătura zbătându-se răscolită de tălpile oamenilor care săriseră iar la horă, și mai chiui o dată de tremurarea florile subțiri în pomul de nuntă. Fetele fugiră speriate care încotro, uitând mireasa singură, prăpădindu-se pe afară ca un stol de vrăbii la apropierea brumei și treptele cerdacului bubuiră sub pașii lui Savu care se zidi în tocul ușii, înalt și rău, cu ochii ieșiți și cu pieptul cămășii umezit de țuică.

Afară, lăutarii încercau desperați ritmul cântecului de rămas bun al miresei de feciorie, nuntașii dădeau cu băștile-n lună urând de sănătate și copii mulți, câinii stârniți de zarvă se încăierau pe sub garduri, și Savu suflă în lampă gândindu-se că țuica și întunericul au să-i aducă curajul în suflet. Miruna se trase într-un colț, sub icoane, rugându-se amarnic să se întâmple ceva, ferindu-se de mâinile lui care băjbăiau căutând-o până când o găsiră, cuprinzându-i umerii, spatele, mijlocul, șoldurile. O amețeală grea îi cuprinse tâmplele, se auzi țipătul sfâșietor al rochiei ca o limbă de nuia plesnind întunericul odăii: „Savule, să nu...”. Nuntașii urlau afară, odată cu câinii, cu lăutarii și cu instrumentele lor ca niște arme de tortură, chinuind scurgerea nopții, scoțând din cetini trupul amorțit al vântului.

Vinul curgea șuvoi în pleoapele bătăturii, amestecat cu cioburi pisate și tălpi grele, luna fugise într-o margine de lume, privind speriată în urmă. Și Savu întârzia să se arate în pridvor cu prețul cel mai de preț al miresei. Lăutarii

nedumeriți o luaseră de la început, străduindu-se să cânte ce nu se mai putea cânta, oamenii uitaseră până și de ei, zvârcolindu-se încleștați într-o horă spartă ca o roată smulsă din butuc. Și Savu nu se mai arăta. Într-un târziu, Mitru, adunat dintr-ale lui, ridică încet fruntea cătând la pridvorul înalt, întunecos, cu țiganii grămădiți într-o latură, cu ușa zidindu-i privirea și o luă într-acolo, simțind ceva ca o strânsură de gheață în jurul tâmplelor. Până să ajungă la scări, zarea plesni într-o lumină tulbure, vestind ziua și tot într-acolo stelele piereau repede, cuprinse de buluceala norilor vineții ca o prevestire. Savu se arătă în tindă, gârbov și ofilit, ținând cu dreapta velnița albă din care sângele picura scânteind la picioarele lui.

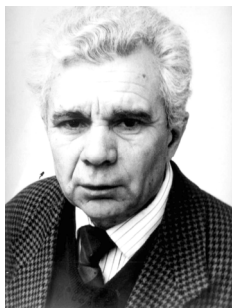
Neamurile, câte mai erau în stare să vadă, se repeziră să i-o smulgă, bucuroase de norocul bărbatului. El întinse brațul ușor înainte și dintre marginile scăpate ale velniței, capul Mirunei se rostogoli în bătătură, cu ochii larg deschiși, cu părul încălțit, prin care fluturașii lucitori mai stăruiau încă, adunând în ei primii fiori ai dimineții.

Liniște... Toamna se arăta vânătă la obraz, suflând în felinarele uitate aprinse, dezgolind lemnul murdar al meselor de sub albituri, băgând lumea în tiparele de dinainte. Liniște... Un câine lătră undeva, nu departe, oprind în loc timpul și pașii grei ai unui trecător. Pe poarta lui Savu, lăutarii țâșneau apucând care încotro, blestemându-și meseria și uneltele pe care niciodată nu aveau să le mai folosească...

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Teodor Damian și Florentin Popescu

Viorel Căcoveanu

PACEA SRL

E căldură mare, ce mai, arșiță.

La un ghișeu al Registrului Comerțului se prezintă un cetățean. Vrea să-și înscrie o firmă comercială, un srl.

Funcționarul (Politicos): Vă felicit pentru firma dvs. Deci, PACEA srl. Ce obiect de activitate are? (Funcționarul răsfoiește dosarul!)

Cetățeanul: Transportul și înhumarea morților. A celor ce au fericirea de a pleca la timp din lumea asta... (Se șterge de sudoare, își face vânt!)

F: Dosarul, îmi pare rău, nu e complet...

C: Nu văd ce-i lipsește, am adunat o grămadă de acte...

F: (Preocupat, superior) Nu aveți autorizația sanitară!

C: Dar lucrăm cu morții! Cu niște cadavre!?

F: PACEA srl e o societate comercială și are nevoie de autorizație sanitară. Așa prevede legea. Ce proces tehnologic aveți? Trebuie să știm. În rubrica asta (îi arată gentil) trebuia să descrieți procesul tehnologic.

C: (Întunecat) Nici un proces. Îi ducem cu dricul. Am comandat unul nou, frumos...

F: Cântar electronic? Orice societate comercială trebuie să aibă așa ceva...

C: Domnule dragă, vă rog să rețineți: nu-i cântărim, ce rost ar avea? Îi îngropăm, doar. Ce căldură!

F: (Se uită în lege) Uitați: aveți nevoie de vitrine frigorifice!

C: (Parcă se roagă) Glumiți, desigur...

F: Scrie! Poftim. Nu glumesc. Așa cere legea. Nu glumesc eu, poate legea!

C: Bine, stimate domn, dar nu expunem morții în vitrine frigorifice! Unde s-a mai pomnit așa ceva?!

F: Nu eu am făcut legea. Parlamentul! Bună-proastă, noi trebuie s-o respectăm.

C: O să cumpăr o vitrină, așa de decor...

Pentru imagine...

F: Pentru că așa ne cere, repet, legea. Sicriile de unde le luați?

C: Le confecționăm noi. (Grăbit, fericit). Cu angajații care s-au recalificat în profesie...

F: Vă atrag atenția că sicriile trebuie să aibă dimensiuni conforme cu normele Uniunii Europene. Să aduceți un tabel în acest sens.

C: Ce dimensiuni? Nu mai pricep nimic!?

F: Morții europeni - că suntem în UE - nu pot sta înghesuiți în sicrie mici, scurte ori înguste. Drepturile fundamentale ale morților trebuie respectate. Mai ales că ei se află la odihnă veșnică. Nici acolo să nu aibă condiții?! Condiții decente?!

C: Bine... bine... De unde iau dimensiunile? Le aveți cumva? (Pentru el, doar!) UE are mai mare grijă de morți, decât de vii!

F: Simplu: de pe internet... O să îngropați foști torționari, securiști care au făcut poliție politică, teroriștii din revoluție!?

C: Doamne, Dumnezeule! (își face cruce) De unde să știu eu ce mort îngrop?! Ce a fost, ce a făcut el? Nici nu mă interesează.

F: Vă adresați celor de la CNSAS, că de asta sunt plătiți. Le și place să scormonească în gunoaie.

C: Și ce fac cu bietul mort până vine răspunsul de la CNSAS.

F: Asta nu ne privește pe noi. Aprobarea de la pompieri lipsește?

C: Și asta trebuie? (Stă să leșine).

F: Domnul meu, eu vă cer ceea ce specifică legea. Nu - eu! Legea.

C: Dacă trebuie, o voi aduce...

F: O să îngropați și morți maghiari?

C: Pentru Dumnezeu, de ce mă întrebați?!

F: Vă mai lipsește o aprobare.

C: De unde? Care?

F: De la UDMR.

C: De la U...

F: Dacă ei vor inscripții bilingve sau să fie îngropați în limba lor? Sau nu vor PACEA să-i îngroape?! Dacă vreun mort al lor nu vrea să-și piardă identitatea nici pe ultimul drum? Vedeți câte probleme se ridică, câte se pun?!

C (Distrus): Dumneavoastră doriți ca eu să fiu propriul meu client?! Primul meu client?!

F: Nu-mi arde de glume. Eu sunt pentru ordine, pentru respectarea legii. Nu suntem cu ei în alianță? Vrem să fim leali, chiar dacă ei nu sunt întotdeauna...

C: Îmi mai trebuie încă un dosar... Dumnezeule, cu ce am greșit?!

F (Fericit parcă): Am mai găsit ceva!

C (Disperat): Ce? Ce ați mai găsit?

F: Ca societate comercială aveți nevoie și de o listă a furnizorilor!

C: Ce listă! A cui?

F: A furnizorilor care vă livrează materia primă! Orice firmă trebuie să prezinte o asemenea listă...

C: Nu mai înțeleg nimic... ce furnizori?!... ce materie...?!

F: Dar e atât de simplu. Să vă ajut. Ce îngropați!?

C: Mi se pare că morți?! Adică oameni decedați!

F: Perfect. Și de unde îi luați?

C: Pe cine?

F: Morții! Decedații! Morții pe care-i în-

gropați?!

C: (Aiurit) Care cum le vine rândul...

F: Îngropați și partide, fundații, coaliții?!

C: Nu... nu... doar cadavre umane... Partidele și coalițiile se îngroapă singure...

F: (îchide dosarul) Vă felicit de pe acum. O să câștigați bine. Ați făcut o alegere frumoasă, ingenioasă... (îi restituie dosarul).

C: Ce să fac cu el?

F: Îl completați și reveniți...

C: Ce birocrație, ce formalități, ce... viață!

F: Ne aliniem la Uniunea Europeană, ne modernizăm. Să aduceți aprobările. Și neapărat lista cu furnizorii.

C: Încep să înțeleg... Lista o pot face pe loc... O pot începe cu mine, cu dumneavoastră... cu *noi toți*. Și vă ofer și un comision!

F: (Mirat și interesat, se aplecă spre cetățean) Ce comision?!

C: Pe dumneavoastră, ca furnizor loial, vă îngrop grabnic și gratis. Chiar și fără forme legale...

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Nicolae Coande, Tudor Nedelcea, Mihaela Albu, Constantin Pădureanu, Ionel Bușe, Ioan Lascu, Mihai Firică, George Geafir, Nicolae Marinescu, Dodo Niță

Eliza Reha

**„ASASINAT LA
CRACOVIA”
- fragment-**

”(...) Situație de râsu-plânsu! După spitalizare și concediu medical, fata s-a prezentat la post, dar de abia intrase în pâine că uneltirile se puseră în mișcare. La ce le-ar mai fi trebuit clevețeală când ei, ca instituție, aveau lunile, poate săptămânile, poate zilele, numărate? Și nu știa ea, Aurelia, ce avea să urmeze, când mai toate datele importante treceau prin mâinile ei, prin degetele ei care puneau mii și mii de cuvinte pe paginile fără șir? Informațiile curgeau gârlă, se așteptau de la o zi la alta, undeva, să înceapă răzmerița, poate la Iași, poate la București, poate... oriunde! A explodat la Timișoara.

Într-o seară, o cheamă vecina ei, că făcuse gogoși, iar Aurelia, ruptă de oboseală, demoralizată, se duce la ea și aia, informatoare, de, nu se mai astâmpărau nici pe ultima sută de metri, avea mandat s-o tragă de limbă să mai afle câte ceva, ce-o să se întâmple, altfel n-aveau cum să știe, nici prin tehnică, nici prin alte mijloace. Era clar pentru toți că se apropia tăvălugul dar secretomania sporea incertitudinile, iar încăpățânata asta nu le scăpa nimic colegilor, nici o fărâma de informație. Bineînțeles, Aurelia în loc să spună ce trebuia vecinei, ce bătuse toată ziua la mașina de scris, că o să cadă ”nebunii” și o să fie ”furtună mare”, ea ce spune, că unul, Junior, că numai despre asta vorbea, o obseda urâtul asta cu suflet frumos, tovarășe asta e îndrăgostită de el ori obsedată, naiba știe, că numai despre el vorbește, dar numai prostii. Și ce mi-a zis, că a venit o farfuză tinerică, habar n-are de muncă și se gudură pe lângă ea să o învețe să întocmească un raport, cum să se poarte cu nenorociții ăia cu care lucrează, niște misogini geloși și invidioși, cum să-i fenteze și i-a povestit puștoaica, despre unu’ Cristescu, dacă am înțeles bine, zis ”Ingineru”, cică s-ar fi amoretat de măsă, aiurea, trăia cu ea, o luase de la un bețivan, asta, Cristescu locuia pe Calea Victoriei, vreun bișnițar pe care-l racolase în tinerețe Junior și s-a amoretat și el de ea și a lăsat-o gravidă, și a luat-o de nevastă Cristescu, zis ”Ingineru”, desigur omul crezând că el e tatăl copilului, și pe urmă a mai făcut și cu el o fată, e acum studentă la medicină, păi o fi fost deștept că nu degeaba fusese poreclit așa, Ingineru. Parcă a spus ceva și de o adopte, dar

nu-mi mai amintesc cine și pe cine a adoptat că eram foarte obosită și asta bătea câmpii rău de tot. Bun, și Junior asta, cine-o fi, șef, coleg, n-a vrut să mai știe de femeia pe care o lăsase însărcinată ori n-a știut că este, nu mai are importanță, fapt este că s-a întâlnit cu ea după mulți ani și a aflat că are un copil, o fată, studentă la drept, care îi poartă numele lui Cristescu, pentru că fosta iubită pe care o lăsase gravidă era acum nevasta bișnițarului cu acte în regulă. Probabil că asta i-a prins pe când își depăneau amintiri din copilărie, dar n-ar fi fost nici o problemă dacă Junior nu și-ar fi revendicat copilul. Normal, asta, Cristescu, n-a vrut, cum să dea așa mândrețe de fată, doar el a crescut-o, nu?! Mai ales că acum află că nu e a lui și se supără foc și face infarct și moare. Junior ia fata de la facultate și o înscrie la Școala de la Băneasa și apoi o aduce la el la serviciu. Cam asta am aflat de la numita Aurelia, să trăiți, ”Sanda”.

În baza notei informative sunt sesizate cadrele, care pornesc o anchetă și trimit pe teren un om de nădejde. Bineînțeles, anumite date din viața lor corespund, cum ar fi despre Cristescu, despre faptul că Junior s-a cunoscut în tinerețe cu acesta și altele, dar răstălmăcirea rămâne, adică posibila paternitate și, poate ca un specific paradoxal al muncii, ajunge, pe linie de cadre, adică de la dactilografa lor, la urechile Aureliei, pe când stătea la coadă la bufetul instituției: *vezi, dragă, cum te porți cu drăgălașa aia mică și obraznică, blonduța, că e fata din flori a lui Junior. Deci, și-a zis Aurelia, fără s-o ducă gândul la vecina ei, bănuielele mele s-au confirmat! Ce povești îmi înșiră Silvia, cu ta-su bețivan și alte chestii d-astea?! E făcută în realitate cu Junior, sau poate nici ea n-o ști adevărul!* Ce prietenie putea fi între Junior și Cristescu decât relație de muncă: ofițer-informator! Odată confirmată bănuiala, s-a prefăcut în știre de senzație pe care a pus-o la difuzorul public, adică a cântat-o la urechile colegilor de birou ai Silviei, care de abia așteptau o asemenea veste! În sfârșit, cineva le dădea satisfacție! Cât de scărmanați erau ei de către șefi pentru orice fleac și cât de greu ajunseseră în acest colectiv, iar fătucă asta, abia o născuse școala, și nimerise, fără experiență, fără ani de muncă și chin, într-o unitate considerată de elită. Ce merite putea să aibă decât să fie copilul din flori al lui Junior! Bineînțeles, nu le scăpase amănuntul că atunci când o privea acesta se transfigura și o undă de fericire îi înfrumuseța chipul acrit de rele. Normal, orice părinte s-ar bucura și s-ar fâli cu așa mândrețe de fată! Unul dintre colegi, suflet sensibil, a înștiințat-o pe doamna, soția lui Junior, desigur, numai și numai dintr-o pornire caritabilă să se bucure și ea de veste. *Bine, dragă, n-ai nimic să-mi spui?* L-a luat asta cu

binișorul pe Junior la vreo săptămână după ce a aflat. I-a pus masa, ciorbă de perișoare cu borș și smântână, sarmale cu mămliguță, vin roșu, clătite cu dulceață, un adevărat festin pentru vremurile nenorocite în care se aflau, când nu se găsea mai nimic pe piață. Adevărul e că se mai descurcau oamenii, dar nu în fiecare zi ori săptămână. Junior mânca precum un haplea, nu-i păsa de unde făcuse rost nevastă-sa de carne și smântână, nu era asta problema lui, probabil de la socrii, măcar atât să facă și ei în schimbul sacrificiilor lui și alergăturii pentru ei și neamurile lor! Prin urmare, el lupta cu lingura, cu furculița și ea-l privea cu mâinile în sold așteptând calmă răspunsul. Și-l mai întreabă odată, *n-ai nimic să-mi spui?*, da' el se face că n-aude, și-l întreabă a treia oară, iar el nimic! Și-atunci, i-a zis de la obraz: *de ce n-aduci fata acasă, c-am auzit că sunt sărace lipite?! Așa ne cunoști tu pe noi, te spun lu' tata, ce dacă nu-i făcută de mine, e ca și copilul nostru, odată ce-i al tău, Doamne, ce frumoasă e, să vezi ce nuntă am să-i fac și ce-am s-o îmbrac, ca pe o păpușă! Tata a oprit un purceluș de lapte, special pentru ea, așteaptă doar un semn să ne ducem la ei s-o cunoască, poa' să vină și cu mă-sa și cu sor-sa, c-am auzit că-s tare amărâte!* Junior a rămas cu sarmaua în gât, mai să se înece, *ai înnebunit femeie, despre ce fată vorbești?, dacă nu aduci fata acasă, mă supăr, o culcăm în sufragerie, nu înțelegi că nu sunt supărată, ce lucru de rușine, erai cavalier, nici nu mă cunoștuseși pe mine, avorturile erau interzise, ce, n-aveai voie să faci un copil cu alta? De un'să știi c-ai să dai peste mine, ei, Doamne-fereste! S-aduci fata acasă, ai înțeles?! C-am atâtea țoale să-i dăm zestre, are mama un munte de perini și cearceafuri și macate și prosoape! Ce prostii debitezi, despre ce fată e vorba? Despre Silvia Cristescu, blonduța aia frumoasă, îți seamănă picătură, nu alta! Păi eu sunt negru și ea e blondă, ce ți-a venit, femeie?! Cin'ți-a băgat în cap prostiile-astea, ei, ce să-mi vină, știe toată lumea, am primit un telefon anonim, asta e!*

Atunci i-a picat fisa! Toată ziua Silvia semna condica la Aurelia, se confesau una alteia, ori cine putea interpreta mai nebunește decât ea? Se învățase toată viața ca dincolo de aparențe să descopere o altă realitate, asta era boală grea de care n-avea să se vindece niciodată. *Am urmărit-o, i-am făcut filajul, ce, crezi că numai voi vă pricepeți? Cum să nu semene cu tine? Gesticulează ca tine, vorbește repezit ca tine, are mersul tău. Alunița aia de la sprânceană n-o fi de la mine ori de la mă-sa, uite, asta din sprânceana ta i-ai dat-o fetii, trebuia să ia ceva și de la tine, mie-mi spui, mâini-*

le-i sunt fine ca ale tale, chiar nu înțeleg și mă jignești, așa mă cunoști tu pe mine, că ți-aș interzice să aduci fata acasă? E ca și copilul meu, fraiere, e poza ta feminină și nu mă mai înnebuni! Tâmpita aia de Aurelia, n-o știi că e paranoică, aia se ține de prostii! Ce să-ți spun dacă n-aveam ce?!... Nu înțelegi că eu n-am cunoscut-o pe femeia aia decât acum câteva luni, când m-am dus în recunoaștere, iar pe bărba-su l-am revăzut acum trei ani, m-a ținut de vorbă o oră și asta a fost tot? Lasă astea, că nu atunci ați făcut voi minunea de fată, tu, dragule, nu ești capabil să mă înșeli, nu așa pun problema. Știu că nu mă înșeli, ți-am zis, fata e făcută înainte de a mă cunoaște pe mine și n-ai știut nici tu, până nu te-ai întâlnit cu ăla, că ai o fată. Înțeleg că-ți este greu... Bine, nu vrei să recunoști, nu mă supăr, da' adu fata acasă! Și a început să bocească... Nu mă interesează, nu mi-ai făcut și mie un copil, eu vreau fata, s-a dus și s-a încuiat în baie, să-mi aduci fata, răule ce ești, de ce te-ai ascuns de mine? Adică dacă te-am iubit și te-am îngrijit ca o disperată toată viața, nu eram în stare să cresc și un copil, un copil al tău, cine mă crezi? Nu înțelegi că n-am știut? O întoarce Junior ca să o împace, cum să-i spui unei femei care toată viața și-a dorit un copil și acum a aflat că poate pune mâna pe unul, și încă ce copil, o fată frumoasă ca o zână, gata crescută și educată, că nu i-a poate aduce. Nu mă interesează, să-mi aduci fata, altfel să nu mai vii acasă! Așa am să fac, hai, să discutăm ca oamenii, s-au răcit sarmelele, e păcat de ele, hai să mâncăm amândoi. Hai, vino suflețel, nu mai fi supărată, am vrut să te menajez, îți promit că de sărbători, cu o ocazie, nu așa oricum, mergem la taică-tu cu toții. Ieși din baie, că ne-aud vecinii și ne trezim cu ei pe cap și ne mănâncă bunătate de sarmale. Vin mâine cu ea, promit, vin mâine cu ea acasă. Bine, vă aștept vizavi de unitate. Of... ce-a putut să-mi facă tâmpita asta de Aurelia! Toată ziua stau bot în bot și uite ce-a ieșit!

A doua zi, Junior a avut intenția să se repeadă în ciuful lor, al Aureliei și al turnătorilor, dar a început numărătoarea inversă, adică 17 decembrie 1989 în calendar și nu i-a mai ars de investigații și certuri din fleacuri, iar nevastă-sa s-a plimbat degeaba prin fața unității până s-a înnoptat. A înțeles, după vânzoleala ofițerilor că s-a întâmplat ceva. Când a ajuns acasă, a învărtit butonul la radio și a aflat de la "Europa Liberă" de revolta de la Timișoara. Noaptea, când i-a venit omul, i-a pus masa fără să-l mai întrebe nimic.(...)"

Ion R. Papa

OMUL ȘI AVEREA

Mijlocul unei zile de iulie, căldură mare. Tractoriștii se trăseseră la umbra unui tufan uitat din alte timpuri pe Dealul Vulpiei. Mâncaseră, trăseseră ceva mai rece la măsă și acum se tolăniseră până când trecea „crăpătul cel mare”.

- Bine că a rămas tufanul ăsta aci; în jurul său, cât îți arunci ochii, nu vezi altă umbră, s-a bucurat unul dintre ei care nu-și găsea locul pe pământul crăpat.

- I-au tăiat oamenii, când au văzut că vine colectivul peste ei. Ce-a rămas a mâi tăiat și colectivul, că umbreau culturile și încurcau tractoarele la arături.

- Și ne mai spuneau activiștii că în jurul lor își fac dăunătorii cuiburi.

- Da' ăsta cum o fi scăpat?!

- ăsta? Tufanu-ăsta e și pe hartă. Cică e semn de hotar între comune, a răspuns altul.

- Da' pe pământul cui o fi fost?

- Aia e că a fost pe muchia care despărțea trei loturi: două de la noi, unul al lui Matei Mejdrește din satu' vecin, trupuri de moșie de pe vremea lui Cuza.

- Și ai noștri care o fi fost?

- Frații Găman; Florea, care a fost colector, pe-ăsta cred că-l știți toți, și Ion, care a fost tractorist, dar l-a luat cumnatu-său, Ghilă Flămându, la Oraș. Fusesse în brigadă cu noi, iar la Oraș tot tractorist a rămas, dar la Spații Verzi.

- Și nu mai este? a fost curios Marcu, venit de puțin timp în brigadă și locuind în satul de centru al comunei.

- Păi tu nu știi ce-a pățit? a intervenit Pricolici.

- Nu! Și nici nu-mi aduc aminte de-am vorbit vreodată cu el. Dacă eu, de când s-a făcut colectivul și până-acum, am lucrat numai în Banat, de unde să știi? a devenit aspru la vorbă Marcu, de data asta.

- A fost jale mare. Tăiau niște arbori mari în Lunca Râului, unde amenajau un parc al Orașului. Când el trăgea un trunchi mare cu lanțurile, din alt copac s-a desprins o gemănare de-aia,

mare de tot, și a căzut peste cabina lui. Abia l-au scos dintre fiare...

- Nevasta, Rina, menajeră la azil, când a auzit, a alergat la spital, unde-l duseseră. Până să ajungă, grăbită și amărâtă cum era, nu s-a mai uitat pe unde merge și a dat o mașină peste ea. Au dus-o în același spital. Într-un ceas, și-a dat și ea sufletul, i-a luat vorba Zăbală, până când Gâlceavă și-a aprins țigara.

- La spital, s-au întâlnit rudele: Florea, frațele, Iulica, sora mortului, și Ghilă Flămându, soțul ei. Au intrat deodată. I-au găsit la morgă, atât pe Ion, cât și pe Rina. Erau unu' lângă altu'. Iulica a început să țipe și să-și dea cu pumnii-n cap: „Ce-o face bieții copii, că aveau două mândrețe de băieți! Doamne, ce năpastă o fi asta pe capu' lor, Doamne?!”

- Uite că vine Pogonaru, șefu' de la brigadă. Nu s-o fi gândit că nu e bine să bați dealurile pe crăpātu-ăsta?

Pe toți i-a cuprins... foiala, iar doi au dat semne a se ridica; au fost însă oprți.

- Bună ziua! vă zic, dacă de muncă nu e rost pe căldura asta.

- Bine-ai venit, șefule, să trăiești! Tot cu controlu', te trimise președintele? Și veniși pe jos ca să ne arăți că faci economie de combustibil, conform indicațiilor de sus, ha?

- Ce control, ce motorină? Sunt la Fântâna Vlaicului și nu pot să mișc. Se rupse cureaua de la alternator. Credeam că găsesc la voi una..., și i-a privit pe rând, dar fiecare din cei șase a săltat din umeri.

- N-avem, șefule. Asta număi la atelier poate fi găsită, dac-o exista și-acolo...

- Dar voi ce faceți? Merge unul cu mine sau îmi dați un tractor ca să ajung la brigadă? Hai, care vreți?

- Bine, dar măi stai ca să treacă zăpucul ăsta, că ne topim pân-acolo.

- Ce discutați aci, că vă văzui posomorâți rău? a schimbat vorba Pogonaru.

- Vorbeam d-alde Găman.

- Da, mă, mare nenorocire! I-a îngropat în aceeași zi...

- Vezi ce-ți e soarta omului? Pleacă de acasă ca să agonisească pentru o viață măi bună și să facă un rost copiilor, iar acum copiii au ajuns pe drumuri.

- O avea grijă Florea...

- Florea? A avut grijă cât a avut, dar a zis că la școală nu poate să-i țină fiindcă are și el fata

și le-a spus să plece în lume și să-și agonisească singuri traiul, că sunt mari.

- Păi unu'era la școala de meserii...

- Da. Măi avea un an și termina.

- Iar al doilea, pe care îl adusesese la școala din satul nostru, n-a apucat nici să fi terminat cele opt clase.

- Încotro o fi luat-o ei?

* *

A venit revoluția. Cu bune, cu rele, oricum, lumea s-a schimbat. Ceapeurile s-au destrămat, oamenii și-au recăpătat proprietățile. Ba, cine a fost mai „harnic” a putut să ia mai mult decât a avut înainte de colectivizare.

Marcu și Pogonaru s-au întâlnit la cârciumă. S-au salutat și s-au așezat la o masă, unde, cu berea în față, au depănat amintiri și au emis opinii despre evoluția evenimentelor, despre unul, despre altul dintre noii conducători politici.

- Șefule, te-ai aranjat bine: ai înjghebat asociație, ai tractor cu remorcă, plug, grapă, de griji ai scăpat, că ai copiii mari, o fată ai măritat-o..., a schimbat vorba Pârnu.

- Marcule, află că nu întotdeauna lucrurile stau așa cum se văd de-afară. Eu nu mai am odihnă nici ziua, nici noaptea. Alerg după combustibil, după piese de schimb, dacă juratele astea de utilaje sunt cam bătrâne și au început să mă lase. Iar prețurile..., mamă, mamă! Cresc de la o zi la alta. Cred că mai bine ai procedat tu, fiindcă te-ai angajat la stat.

- E-adevărat, dar nu se știe cât o să dureze. Mi-a trecut o vorbă pe la ureche: iaseurile se vor desființa. Mai întâi devin societăți pe acțiuni, apoi nu se va mai auzi de ele. Suprafețele lor s-au redus deja, dacă oamenii și-au luat înapoi pământurile.

- Și ce e cu asta? Crezi că nu mai rămâne pământ de muncă? De-asta să nu te plângi!

Prin fumul des de țigară, Pogonaru l-a zărit intrând pe Florea Găman.

- Îl vezi pe-asta? s-a adresat el lui Marcu. Nu se măi satură de pământ; parcă i-a luat Dumnezeu mințile.

- De ce crezi așa?

- Păi n-ai auzit? S-a făcut stăpân pe averea nepoților, copiii fratelui său, Ion Găman; le-a luat casa, pământu'... Bieții copii, acum oameni în toată firea, au venit la casa părintească. Unul cică a fost cioban și are deja o turmă de sute de

oi; s-a-nsurat, are doi copii, i-a adus cu mașina lui. Celălaltu' este furnalist la Hunedoara. Au venit amândoi ca să-și caute drepturile și ar vrea să-și facă vilă aci. Unchiu' lor, Florea Găman, i-a luat la goană.

- Ce le-o fi spus Florea?

- Că nu au nici un drept. Ce ar fi moștenit, i s-a convenit lui pentru că a făcut înmormântările și pomenile pentru părinții lor, i-a întreținut pe ei până-au plecat... Și-apoi, ei au părăsit averea părinților și, dacă nu avea el grijă, până acum se prăpădea, nu mai găseau nimic.

- Se poate? Eu nu credeam că există așa om.

- Nici eu. Dar, vezi?, niciodată nu poți să știi ce zace în mintea unuia.

- Uite, domne, cum îl schimbă averea pe om sau, mai bine zis, setea de avere; îl face din om ne-om, îi ia mințile!!!

Florina Mirela

IL SANGUE DEL POETA

Abruzzo... soarele inconfundabil al Peninsulei... Apeninii, cu păduri în flăcări roșii, portocalii, maro, galbene arămii... plăcerea de a vorbi italiana... întâlnirea cu oameni dragi... bucuria ieșirii din cenușiu, din rutină. Toate aceste gânduri îmi treceau, simultan, prin minte, în timp ce trăgeam trolerul și înaintam, cu pas elastic și alert, prin aeroport.

Pe tot timpul zborului, am rostit multe, nenumărate versuri. Poeme ale unor cunoscuți sau mai puțin cunoscuți autori, vechi și noi, antici și moderni, îmi răsunau în urechi și altele noi și nemaiauzite se nășteau în conștiința mea surescitată.

Un prieten drag mă invitase la festivalul de poezie „Città di Penne”. Eram bucuros să mă plimb pe străduțele vechi, din micile orașele italiene. Clădirile medievale, liniștea locurilor, vinul bun, mă transpuneau într-o stare specială, euforică.

Mi-e foarte greu să adorm când sunt în călătorie. Noaptea se transformă într-un timp al meditației, al contemplării și al explorării. Eram la Sulmona și, după cum spuneam, mă plimbam, ore întregi, în liniștea nopții, pe vechile străduțe pavate. Ecoul pașilor mei se transmitea, din zid în zid și se rotea, formând o horă de pași, de vibrații, de sunete, de mișcări, de umbre.

Vechile biserici medievale priveau, cu o nedisimulată curiozitate, la străinul mărunțel și neobosit

ce tot bătea străzile, la ceasuri târzii, când muritorii dorm, sau petrec, impermeabili la adevărata viață a anticei localități. Templele romane, biete fundații strivite sub greutatea bisericilor invadatoare, suferau în tăcere și obidă această lovitură a sorții, pline de ranchiună și nedorind să întoarcă și celălalt obraz. Prin urmare, nu se puteau iți peste ziduri și nu-i puteau privi pe trecători, în vreme ce vechii zei erau surzi, muți și insensibili la chinurile lor.

Plantele, însă, mai ales copacii, sămânță din sămânță din sămânță a falnicilor arbori de odinioară, își aminteau vremurile de glorie, povestite din generație în generație, de arbori. Pe vremea când soarele strălucea mai blând, și seva era mai suculentă, și frunzele mai dantelate și fructele mai parfumate, se ridicase copăcel și se plimba, explorând lumea, micuțul Publius cel curios, ce-și băga năsul proeminent peste tot și cerceta tot ce mișcă, glăsuiește și colorează.

Îl cunoșteau copacii, iarba, vântul, apa, aerul, soarele și luna și mai puțin semenii săi, ce-i prevedeau un viitor de cetățean onorabil și înstărit. Mai târziu, când mersul îi devenise mai ferm și vorba mai curgătoare, l-au cunoscut tinerele femei și fete, urmărindu-i, cu coada ochiului, preumblările. Dar, oamenii cei mari nu-l cunoșteau.

Mai târziu, când tâmplele-i albiseră, a fost trimis departe, pe țărmul unei mări întunecate, în ținuturi de gheață, unde lacrimile sale au curs și cuvintele au înflorit precum copacii din patria iubită.

Acum, spiritul său se plimbă pe vechile străduțe, încercând să-și regăsească pacea cea pierdută. Dar vechile vile au dispărut, templele au devenit invizibile, chiar și florile și-au pierdut parfumul de demult. Tinerele femei și fete ce-i urmăreau cu coada ochiului mersul îndrăzneț au devenit veșnic indiferente.

Totuși, în liniștea nopții se aude o melodie blândă, ca o curgere de timp, o melodie picurată pe strune de liră, ce stârnea nostalgia bătrânilor arbori și lacrimile ascunse sub pământ ale vechilor temple. Vântul nu mai adia, frunzele nu mai tremurau, luna însăși încremenise la fereastra cerului. Chiar și pașii mei își pierduseră sunetul, devenind muți și conspirativi.

Ea a ieșit de pe o alee întunecoasă, alunecând a umbră timidă, șerpuitoare, de-a lungul zidului. Purta o rochie diafană, ce flutura ușor, în timpul mersului și avea capul acoperit cu un fel de mantilă. Când a ieșit în lumina lunii, a căpătat o aură argintie, fină și tremurătoare.

George Geafir

BABILONIADA

Multe lucruri se mai întâmplă în lumea noastră modernă, care mai de care mai senzaționale, de care noi aflăm într-o mai mare sau mai mică măsură, ori deloc.

Bunăoară, câtă lume a auzit de minunea cerească petrecută, nu de mult, în plină ședință parlamentară? Din surse neoficiale, dar demne de încredere, am aflat câte ceva despre nemaipomenita întâmplare pe care, din teama de a nu cădea în ridicol, aleșii poporului au ținut-o în cel mai mare secret.

În mod miraculos, prea distinșii reprezentanți ai neamului s-au trezit fără limbă, adică fără posibilitatea de a se exprima prin viul grai lăsat ca dar de bunul Dumnezeu.

*

- Casa Poporului sau Palatul Parlamentului, cum i se mai spune, îmi zice Nimeni, cu tonus scăzut, probabil de la căldura de treizeci și cinci de grade, anormală la început de toamnă, uriașa clădire din capătul Bulevardului Națiunilor Unite și cel mai urât simbol comunist al Epocii de aur seamănă cu Turnul Babel cel neterminat. Știi, desigur, legenda. Cică, Nimrod, strănepot al lui Noe și regele primului imperiu de după potop, i-a făcut pe oameni să creadă că erau fericiți nu datorită lui Dumnezeu, ci datorită lor înșiși, fericirea fiind obținută cu propriul lor efort și prin propriul lor merit. Și fiindcă oamenii nu-l ascultau, transformat în mare tiran, Nimrod i-a „îndoctrinat” cu de-a sila, obligându-i, astfel, pe supușii săi, dependenți de propria sa putere, să se îndepărteze de Dumnezeu. Așa că regele-tiran a dispus să se construiască un turn atât de uiaș încât vârful său să ajungă în ceruri. Turnul n-a fost gândit spre slava și lauda lui Dumnezeu ci pentru a-l glorifica pe omul ce avea să-l ridice, zicând el, Nimrod, astfel: „Dumnezeu nu are niciun drept să păstreze lumea de sus pentru el, iar nouă să ne ofere lumea de jos; așa că ne vom construi un turn care, la capătul de sus, va avea o statuie de om cu o sabie în mână, încât să pară că ne războim cu Dumnezeu. Urmarea o știi, dacă la început toți vorbeau o singură limbă, la sfârșit fiecare om vorbea pe limba lui, încât nu se mai înțelegeau între ei. Deși început, turnul n-a mai fost continuat.

*

La dezbateri, oratorii de la tribună au început să se bâlbâie: "pu...pu...pute...puterea..."; "...o ... o...po ...poziție ca... ca... pabilă..."; apoi, pe mutește și într-o concordie de invidiat, au votat legea privind propria lor scutire de impozit pe salariul de parlamentar și, în cele din urmă, în luările de cuvânt, au ajuns să se exprime într-un aproximativ limbaj onomatopeic:

- Clonc!, și-a formulat opinia despre corupție un mai tânăr coleg care aparținea grupării partidului aflat la putere, făcând un gest disprețuitor la adresa "cloncanilor" din opoziție.

Clonc-clonc!, l-a susținut, apoi, un camarad mai vârstnic, dar înzestrat cu mai mult curaj. Clonc-clonc-clonc!, a tunat și fulgerat, împotriva corupției, aprigul lor lider.

- Guiț-guiț!, s-a auzit, apoi, timid la microfon, un susținător dintr-un partid al coaliției guvernamentale, arătând cu degetul asupra ticăloșilor din opoziție. Groh- groh!, i-a întărit spusele mai-marele, la propriu și la figurat, al respectivului partid.

- Haț!, a amenințat un deputat din opoziție, cu aluzie la faptul că există corupție, dar nu și corupți.

*

- Numele de Babilon provine de la Bab-ilu, care înseamnă „Poarta zeilor”, iar împărații babilonieni considerau că ei stau de vorbă cu zeii și, deci, că erau predestinați pentru a conduce omenirea – mai zice Nimeni. În ebraică, din câte știu, Babilon înseamnă „încurcătură” sau „zăpăceală”, pentru că acolo a încurcat Dumnezeu limbile oamenilor.

Turnul Babel este considerat a fi fost un Monument al trufiei, semnificând dorința satanică a omului de a ajunge ca Dumnezeu, la nori, acolo unde se consideră că locuiește El.

Casa Poporului, Monument al totalitarismului, născut din imaginația maladivă a președintelui - tiran, este simbolul trufiei unui regim ateu, dar și simbolul voinței acestuia de a perpetua controlul asupra unei populații umilate și înfometate.

*

- Câr-câr!, a luat, apoi, poziție un reprezentant al minorităților, ca și cum ar fi spus: "E vorba de o neînțelegere, fraților!". Cranc!, a întărit altul.

- Tic-tac!, a făcut un opozant. Cu alte cuvinte: "Gata, v-a sunat ceasul! Vrem alegeri anticipate".

- Hau-hau!, a urlat un tânăr liberal, cu referire la încetineala cu care guvernul făcea reforma. Altfel zis: "De ce nu retezați coada câinelui dintr-o singură lovitură?".

- Hâta-hâta!, a răspuns premierul, vrând să evidențieze strădaniile pe care echipa sa le depune pentru a-și duce misiunea la bun sfârșit.

- Hâm!, s-a auzit un murmur dinspre băncile opoziției.

*

- Pentru construirea Palatului Parlamentului - insistă Nimeni, s-a distrus o suprafață de mărimea Veneției, în care exista un mare număr de case de început de secol XX, foarte elegante. Locul pare suspendat în istorie, rupt de realitate. La Palatul Parlamentului se pășește pe cel mai mare culoar de acest gen din Europa, Galeria de Onoare, lung de o sută cincizeci de metri și lat de douăzeci de metri, cu uși glisante din stejar și cu geam de cristal. Pe pardoseală se regăsește, ca model în marmură, chiar forma în care este dispus palatul, labirintic. Pot fi văzute Sala „Nicolae Bălcescu”, cu marmură roz de Rușchița, pe coloane, candelabre făurite de artiști plastici la Mediaș, covoare imense ca acela din Sala Unirii, draperii din mătase țesute la Sighișoara. Pot fi privite și draperiile cu modele din fir aurit, țesute de maici din dispoziția unui regim ateu.

*

- Clanț-clanț!, s-a exprimat pătimaș un independent, atrăgând astfel atenția asupra frigului pe care îl îndură populația în apartamente.

- Hap!, a luat atitudine un altul, în legătură cu "coșul zilnic", sărăcăcios, și cu faptul că, prin constituție, este stipulată obligația puterii politice de a asigura cetățenilor un trai decent.

- Bang-bang!, a tras cineva semnalul de alarmă asupra precarei asistențe medicale. "Dacă nu, curând ajungem pe mâna unora ca el", ar fi spus, privind în direcția unui popă parlamentar, care cu greu își stăpâna somnul.

- Ham-ham!, au ripostat cățeei "puterii" la criticile aduse.

- Mâr!, și-au arătat colții dizidenții.

- Cea!, s-a pronunțat opoziția.

- Hăis!, a ripostat "puterea".

Și ședința s-a încheiat într-un vacarm onomatopeic de nedescris, ca și cum istoria Babilonului s-ar fi reluat într-o nouă ediție:

Huo!, Huideo!, Mihoho!, Miorlau!, Pif!, Pafl!, Puf!, Cucurigu!, Hait!, Hă -hă!, Hârști!, Bau!, Trosc!, Pleosc!, Buf!, Bâz!, Poc! și... Boc!

*

În ziua următoare, întorși la lucru, parlamentarii au votat, în unanimitate, o lege "istorică": Legea privind libera exprimare a populației în limbaj onomatopeic.

Florin Logreșteanu

ZBORUL INVIZIBIL AL ÎNGERILOR

Ajuns la poalele Muntelui Athos, tânărul preot Garabet Rochian ezită să urce. Cu o înserare în urmă, bătrânul păstor grec care-l găzduise o noapte, i-a dăruit, pe lângă o bucată de turtă și brânză și o ulcică cu apă sălcie, un sfat la care părintele Rochian avea să reflecteze abia în seara când a atins cu piciorul prima treaptă a drumeagului ce înainta spre mănăstirea cea mai îndepărtată de pe munte. „Ești preot știutor de carte sfântă, iar eu numai păstor, i se spusese. Ți-am dăruit din puținul meu eu și nu tu mie... Nicio nepotrivire. Ierarhiile cerești sunt o imagine a ierarhiilor pământești și relațiile lor trebuie să le inspire pe cele ale oamenilor...” Preotul Rochian cercetase cu mirare straiile păstorului. Nicio legătură între modestia acestora și adâncimea rostirii sale. Nu-și ascunsese îndoiala: „Nu e judecata dumitale ce mi-ai spus mai înainte, bunule păstor”, zise... Bătrânul grec îl privise de parcă atunci îl vedea prima oară. Surâse: „Ești foarte tânăr, părinte. Îngerii îți colindă gândul, nu însă și fapta. Eu... Păcătuiesc că mă mărturisesc ție... Fie !... Îmi asum păcatul... În urmă cu ani cărora mintea mea le-a pierdut șirul, am păstorit turmele Domnului în cea mai de sus mănăstire a Muntelui Athos. Spre care te îndrepti dumneata, așa cum ai spus... Am văzut în turmele Domnului oameni ignorând marea Carte a naturii... *Cartea naturii*... Deși în visele mele nocturne mi s-au arătat slovele ei și chiar am crezut că pot citi în ea, n-am înțeles că pășunea călugărului este cea a realizării spirituale de care nu trebuie să se îndepărteze... În orgoliul meu uman, am făcut-o... Pășunea interzisă, a simțurilor, m-a ispitit și... Iată-mă astăzi numai un păstor spășit, coborât de pe muntele pe care dumneata, încrezător, dar ignorant, încerci să-l urci...”

La apusul zilei următoare, Garabet Rochian și-a luat rămas bun de la misteriosul păstor și iată-l la poalele Muntelui Athos. Ezitând să ia în piept povara urcării, tânărul preot hotărăște să amâne greaua întreprindere pentru a doua zi dimineață. E deja noapte și calea îi este necunoscută... Își face culcuș din ierburi lângă trun-

chiul unui măslin. Dorește să doarmă, să-și întremeze trupul obosit, dar somnul îl ignoră. Rostește o rugăciune către îngerii care, cu siguranță, în acel moment, îi hotărăsc soarta, crede: să urce ori să-i întoarcă drumul ?... Când noaptea învăluie totul, iar somnul se lasă încă așteptat, Garabet Rochian se întreabă: Ce sunt eu, preot sau numai păstor pe care îngerii îl judecă, refuzându-i ajutorul sau făgăduindu-i putere să-și împlinească visul?... Nu-și răspunde. Îi vin în minte cuvintele povățuitorului său, adormitul părinte Mihail de la Biserica Mântuirea: „Simbolul păstorului dobândește o semnificație cosmică, sacră. În lumea veche, zeul lunar Tummuz se identifica cu păstorul turmelor de stele, Dumnezeu vegetației care moare și învie. În întuneric, păstorul este un psihopomp, călăuză a sufletelor spre pământ. Puterile cosmice sunt turmele lui și el se dovedește a fi stăpânul lor suprem...” Tânărul preot a reținut explicațiile înțeleptului deși nu le-a înțeles pe deplin. Dovadă întrebarea care acum îi bântuie mintea: Ce sunt eu, păstor sau preot ?... Ezită să-și răspundă și o uită în clipa următoare...

Întuneric deplin. Liniște nesfârșită. Simte prezența îngerului său călăuzitor și, în același timp, ocrotitor. Îngerul, în calitatea lui de mesager, este întotdeauna purtătorul unei vești bune pentru suflet, își repetă cuvintele povățuitorului său adormit în ziua nașterii Domnului, părintele Mihail de la Biserica Mântuirea... Măine, voi urca fără primejdie la mănăstirea spre care m-a povățuit Domnul să pătrund ca să-mi schimb patimile lumești în iubire dumnezeiască...

Adormi, în cele din urmă, împăcat sufletește...

O vreme hălădui în pustie. O plajă gălbuie, fărâmicioasă, se întindea sub picioarele sale. Vedea clar, la oarecare depărtare, Sfântul Munte, la care nădăjduia să ajungă, dar nicio cărare nu se abătea într-acolo. Nu-și pierdu speranța. Zăbovi în țărână câteva clipe, cu privirile îndreptate spre muntele bănuir sub perdeaua verde a codrilor. Învăluitor, liniștitor, ocrotitor, tainic, verdele i se părea un înger purtând mantia Trimisului lui Dumnezeu să-l ajute să părăsească pustiu, arătându-i calea dreaptă. Nu se îndoia că această mantie ascunde sub ea o taină, o cunoaștere adâncă a lucrurilor și a destinului. Se simțea incapabil s-o descopere, însă nu-l părăsi speranța că îngerul ce-o purta îi va ușura încercarea... Insistând asupra acestui gând, îi reveniră în memorie cuvintele Fericitului Augustin, rugăciunea

către Dumnezeu, pe care îngerul său îi impunea acum s-o rostească: ***Cel care ești săgeata aleasă și sabie ascuțită, străpungând cu puterea Ta carapacea oțelită a inimii mele, pătrunde cu puterea iubirii Tale, ca sufletul meu să Te vadă. Sunt rănit de iubirea Ta, sunt rănit de dragostea pentru Tine... Stăpâne, Te implor lovește-mi sufletul împietrit cu lancea ascuțită a iubirii Tale. Pătrunde în adâncimea ființei mele... Veghează-mă cu iubirea Ta neclintită. Dă-mi nădejde să-Ți văd slava...*** Nu continuă. Simți deasupra un fâlfâit de aripi. Deschise larg ochii. Miezul nopții trecuse de mult. Sprijinindu-se într-o rână, putea vedea pe crestele Muntelui Sfânt, chiliile monahilor cum se luminau una după alta... În curând, acestea vor răsună de glasurile călugărilor tânguindu-și pocăința...

Frământat de întrebări fără răspunsuri, preotul Rochian nu-și mai găsește somnul. Așteaptă zorii, convins că ziua ce va urma i se va dovedi binevoitoare. Dar la prima lor mijire adormi. Visă un șarpe încolăcit pe trupul muntelui, Muntele Athos aidoma pomului vieții și tot în vis se născu întrebarea: Să urc, asumându-mi primejdia suișului sau să cobor, când încă nu-i prea târziu ?... Nu avea argumente decât pentru a doua alternativă... Reflectă: enoriașii săi vedeau în el păstorul, purtătorul de înțelepciune intuitivă și experimentală. Își protejează turma printr-o cunoaștere sacră, lor inaccesibilă. Este un observator al sufletului și, generos, le indică reperele izbăvitoare de păcatul hărăzit muritorilor. Căci nu-i suficient crezul: Din pământ ai fost zămislit și în pământ te vei întoarce !... Important este: cum ?... Înnămolit în instinct, omul este ispitit de regres, dezordine, divizare și disoluție atât în plan fizic cât și la nivel moral și metafizic. Diavolul ia adeseori chipul unui înger al cărui zbor invizibil pervertește sufletele oricât de dăruite s-ar dori ale lui Dumnezeu... Străbătut de acest gând, părintele Rochian se deșteaptă. Se ridică în capul oaselor. Intui întrebarea enoriașilor:

Părinte, cum poți deosebi îngerul Domnului de făcătura diavolului ?... Singurul răspuns care-i veni în minte fu explicația lui Rilke: ***Îngerul simbolizează creatura în care apare deja desăvârșită transformarea vizibilului în invizibil, pe care noi încercăm s-o înfăptuim...***

Începea să se însenineze. Preotul Rochian contemplă cerul de deasupra Muntelui Athos: se deschide tot mai mult la culoare. Făclii purtate de îngeri aprind stelele, mistuindu-le. Selena se retrage îngrozită. Tânărul preot își sprijină tâmpla de scoarța măslinului lângă care se întinsese. Un glas abia șoptit îi atrage atenția: În mintea ta, e noapte, tinere monah. Ești încă rătăcit încercărilor tale. Nu uita însă: noaptea devine zi, căci monahii trăiesc felul de viață eshatologic și îngeresc. Asta ți se întâmplă chiar acum... Garabet Rochian are o revelație: Noaptea este folositoare tuturor; și sufletelor începătoare și celor desăvârșite. Au spus-o Sfinții Părinți și se cuvine să le dea crezare...

La căderea nopții, părintele Rochian ascultase murmurele îngerilor invizibili și le interpretase în felul unui neofit. În somn, i se clarificaseră multe sensuri, credea. Trezindu-se, privi întâi spre Sfântul Munte Athos, pe care avea să păsească în ceasurile următoare. Pe urmă, cercetă poziția soarelui, pe cer. Bănuia că se află în momentul sacru al amiezii. Și i se păru că aude cuvintele Sfântului Bernard strecurate într-o epistolă dăruită lui de către părintele Mihail de la Biserica Mântuirea: ***Polul luminii este amiaza care, în sens simbolic, este clipa neclintită... ora prestigioasă a inspirației divine... intensitatea luminoasă a aflării față în față cu Dumnezeu...*** Ajunsese, așadar, în punctul zero al încercării sale de a-și începe urcușul spre culmea cea mai înaltă a Sfântului Munte. Revelă că va fi însoțit de zborul invizibil al îngerilor și, purcedând spre urcuș, își simți ochii împăienjeniți cu lacrimi de dumnezeiască luminare...

Ion Todor

ION PILLAT ȘI POEMUL ÎNTR-UN VERS

Pentru literatura română perioada interbelică a fost una din cele mai fertile din literatura noastră. Între un tradiționalism încă puternic ancorat în realitatea națională și un simbolism în floare, în mare parte de inspirație occidentală, apar marii poeți ai epocii T. Arghezi, L. Blaga, Ion Barbu, G. Bacovia, Emil Botta, V. Voiculescu și Ion Pillat în opera cărora naționalul și europenismul se armonizează în creații estetice de cea mai mare valoare.

Ion Pillat, considerat la început parnasian și simbolist, apoi tradiționalist clasicizant, este cel dintâi care nașcocește un nou „gen” de poezie odată cu apariția volumului **Poeme într-un vers**, în februarie 1936, cu o dedicație pentru poetul și esteticianul Ștefan D. Nenițescu. Așa cum era de așteptat, volumul care depășea formal tiparele vremii este primit cu osanale de către unii critici și cu reticență de alții. G. Călinescu îl recenziază entuziast în aprilie 1936, pentru ca o lună mai târziu, descoperind în *La Nouvelle Revue Française* versuri asemănătoare ale unui poet, francez prin adopție, Emmanuel Lochac, intitulat *Monostiches*, să revină cu o altă cronică punând sub semnul întrebării înțelegerea acestui fel de poezie arătând ironic cum că *sunt în lumea ideilor, idei care plutesc în aer* iar sarcina de a descoperi cine a cultivat primul această specie literară le revine istoricilor literari.

Meritul clarificării acestei situații revine doamnei Carmen Braharu care în România Literară nr. 20, din 2020, reproduce o scrisoare a poetului către Călinescu în care demonstrează că versurile sale, apărute inițial în *Gândirea*, *Revista Fundațiilor Regale* și *Luceafărul* (de la Timișoara), cât și volumul publicat, devansează cu câteva luni poemele lui Lochac. Este vorba, probabil, de ceea ce Carmen Braharu numește *parallelism literar*. În sprijinul ideii susținute se reproduc câteva poeme (mai degrabă aforisme!) din poetul francez care, se vede limpede, nu au nici forma nici substanța metaforică a celor pillatiene: *Les dimanches matins sont partout exo-*

tiques (Diminețile de duminică sunt oriunde exotice), Fantomes les plus doux sont les fantomes d'arbres (Fantomele cele mai plăcute sunt cele ale copacilor) etc. În plus ele nu au titlu și sunt alcătuite din 12 silabe, nu din 13-14 silabe (alexandrinul românesc) cum sunt cele ale lui Ion Pillat.

Apărute în perioada maturității sale creatoare poemele într-un vers sunt expresia unei virtuozități artistice de excepție. Textele sunt laconice, au un început narativ și un titlu sugestiv, ambele metamorfozându-se într-o expresie de mare încărcătură semantică. Este *poezia pură* pe care abatele Henri Bremond o descoperea în versurile lui Paul Valéry, *poezie care nu se pretează să fie rezolvată, expusă, într-un discurs logic, parafrazată prin alte cuvinte, ...căreia nu i se poate găsi un echivalent discursiv, care, exact ca și muzica, în ceea ce are cu adevărat muzical, nu se pretează să fie povestită*. Ea va duce la ceea ce Hugo Friedrich va considera că *nu mai e sensibilitate ci joc al limbajului și fanteziei*. În cele din urmă se va ajunge la ermetism.

La I. Pillat lucrurile sunt mai nuanțate. În lucrarea *Eminescu și poezia pură* (1930) acesta constată că *limpezia ideală a versului eminescian se regăsește fie într-un vers izolat, al cărui farmec pătrunzător nu provine nici din idee, nici din sentiment, nici din imagine, nici măcar din muzica silabelor răzlețe, dar din armonia cuvântului în sine preexistentă tuturor, fie într-o poezie întreagă, bineînțeles de trei-patru strofe cel mult*. De altfel, după mărturia din prefața volumului, imboldul de a scrie poeme într-un vers l-a simțit atunci când izolând un vers dintr-o poezie de V. Hugo: *Un emeraude ou semble errer toute la mer (Smarald în care parcă se rățăcește marea)* a înțeles că acesta era suficient pentru ceea ce poetul voia să comunice prin întreaga poezie. Astfel de versuri apărute, ca din senin în minte, P. Valéry le numea versuri *dăruite*.

În poemele într-un vers ale lui I. Pillat conținutul intelectual este dublat de o afectivitate vibrantă ce facilitează cititorului cunoașterea mai rapidă a sensului versului iar titlul acestuia îl direcționează.

Cuvântul decantat și filtrat de conștiință reverberează, în imaginația celui care-l citește sau aude, asemenea unui foc de artificii. El, unicul și alesul, poartă întotdeauna o încărcătură sofianică și simbolică, bogat amprentată ideatic: *Întâiul*

fum de sate și-n vale glas de câini (Descălecătoria) sau Foc stins, cort strâns, pustiu și pulberea plecării (Popor nomad). La rândul ei, cezura de la mijlocul versului introduce tăcerea ca element esențial al poeziei, cuvintele fiind doar canavaua pe care aceasta își țese înțelesurile: Nu vorbește, tăcerea dă cântecului glas (Artă poetică).

În prefața volumului autorul arată că astfel de versuri sunt izvorâte printr-o străfulgerare a conștiinței și trebuie să aibă maximum de simplitate și de rezonanță sufletească deoarece un singur vers e scris, cel dător de mișcare, celelalte fiind doar sugerate. De aceea se cere din partea cititorului o mai susținută și intimă colaborare cât și un efort de imaginație și fantezie creatoare, cititorul devenind co-participant la actul creației: *Poemul într-un vers corespunde unui sentiment de concentrare lirică, el se prezintă față de un poem obișnuit ca o picătură de parfum față de un coș de flori. E o esență de nesfârșite diluări.*

Primul dintre poemele volumului este o artă poetică care afirmă succint credința sa în importanța pe care o are poezia în viața omului: *Un singur nai, dar câte ecouri în păduri.* La rândul său poetul, izvoditor de frumuseți, este asemuit cu belșugul toamnei: *Stă încărcat de versuri ca toamnele de rod (Poetul).*

Creator al pastelului psihologic, gorganele Bărăganului îi par *Cămile-ngenunchiate venite din Altai* iar aspectul geografic al țării, bogăția și istoria ei sunt văzute ca *Balauri, munți vineți, păzeau cetăți de-argint.*

Neoclasicismul, ca trăsătură definitorie a lirismului său, este prezent prin versurile de o aleasă frumusețe ale celor trei poeme intitulate „Friză”: *Pe-o piatră stau eroii, în ea dorm zei ascunși, Strunindu-și calul, sare prin veacuri nemișcat, De când îți legi sandala, s-au dezlegat milenii.* E o sinteză aici a întregii umanități, cu eroii și luptele lor, cu credințele lor ancestrale și prezente cu care au răzbit prin veacuri și milenii, dar și a frumuseții feminine perpetuate de-a lungul timpului.

Temele poemelor într-un vers sunt aceleași ca ale celorlalte volume universul domestic legat de casa bunicilor și a satului unde a copilărit, orizontul amintirilor și al acvaticului, anotimpurile și momentele zilei, scurgerea nemiloasă a timpului, atracția exoticului etc. Anii copilăriei sunt reînviați prin mijlocirea vizualului și olfactivului: *O jucărie spartă, găsită într-un pod sau Mireasmă de gutuie într-un iatac bătrân.* Singurătatea

marinarilor este laconic exprimată în versul: *Pe zări amurgul singur, cu dorul de pustiu.* Aceeași singurătate o trăiește și autorul pe plaja pustie: *Nisip, talazuri, spume și scoici, tu, nicăieri.*

Autorul metabolizează amintiri reale, întâmplări sau stări sufletești din cele mai diverse, în imagini cu puternic caracter emoțional: *În golul scoicii marea, în suflet nemuriri* (*Murmur etern*), *Cad frunzele, pământul e plin de rândunele* (*Stol coborât*). Zborul avântat spre înălțimi al unei păsări atât de dragi românilor este văzut ca o lumină cântătoare: *Din praștia câmpiei, lumina cântă sus* (*Ciocârlia*). Amintirea este asemănată cu o altă pasăre legendară și sfântă poporului nostru, rândunica, care primăvara se reîntoarce din țările calde, de la mii și mii de kilometri, găsindu-și cuibul părăsit toamna: *La cuib, o rândunică prin suflet zboară lung* (*Amintirea*).

De regulă poemele sunt construite pe opoziții evidente sau sugerate: *Femei cu trup de noapte și miez aprins de soare* (*Sclav*), *Sub lună casa albă: o piatră de mormânt* (*Casa copilăriei*). Un mic detaliu deschide o posibilă poveste de dragoste: *Nisipul poartă încă plâpândă urma ta* (*Tipar*), *O salcie mlădie cum e tulpina ei* (*Trup de fată*), *Mai știi în noapte plopul cu luna, galben cuib?* (*Nocturnă*). I. Pillat este un romantic întârziat care-și hrănește iubirea cu declarații ceremonioase de tipul: *Dă-mi pacea înserării pe care o ții în mâini* (*Darul*). Erotismul său cuminte nu-l abate pe căi lăaturalnice nici când întâlnește: *O piersică frumoasă și fraged un obraz* (*Întâlniri*) reprimându-și dorințele: *Iubire nu fi veșnic al inimii tăun* (*Dorința*). Iubirea târzie este evocată în două poeme de o frumusețe aparte: *Iubirea ta m-ajunge cu umbre tot mai lungi* (*Amurg*) și *Durere cu ochi negri sub părul azi mai alb* (*Portret*).

În 29 martie 1941, cu două zile înaintea împlinirii vârstei de 50 de ani, ziarul *Universul literar* îl sărbătorește pe poet găzduind articole omagiale scrise de Mircea Streinul, Al. Dima, Constantin Fântâneru, Constantin Stelian, Ștefan Baciș, N. I. Herescu și Mihai Niculescu. Poetul V. Voiculescu îi dedică un sonet. Se subliniază faptul că *Ion Pillat este viziunea cea mai pură a tradiției* (*C. Fântâneru*) și că *este stăpân pe o formulă personală a liricii sale prin care de la desfășurări largi a ajuns la concentrări într-un singur vers a poemei* (*Al. Dima*).

Inedite sunt catrenele publicate de Pillat, câte unul pentru fiecare volum publicat, ca dedi-

cații ce esențializează conținutul acestora, sub titlul *Înscripții pentru cărțile mele*. Despre *Limpezimi* spune: *Când alții dibuiau prin întuneric/ Am îndrăznit clădirea în lumină/ Mai dragă mi-a fost raza decât umbra/ Și cerul meu, ca negura străină iar volumul Poeme într-un vers este prezentat astfel: C-un singur vers am încercat să farmec / În tine o lume de simțiri și vis/ Pătrunde-l cum pătrunde –n zori lucirea / Priveliștii printr-un oblon deschis.*

Ca răspuns la acestea, poetul bucovinean Mircea Streinul publică și el un florilegiu de terți-ne inspirate din *Poemele într-un vers* dintre care cităm: *Și câte noi romanțe în crudul verde-al serii/ Din fiecare frunză când liniștea ți-o-nduri / Canalele coline pe care trec oierii/ (Poemul într-un vers) sau Cu amfora pe umăr ca pinul pe colină/ Să-i dai pe fruntea clară sărutul, te sfiești/ Și-i torni pe mâini fântâna, cu magica lumină (Fată la fântână).* Poemul *Ciocârlia* e comentat astfel: *Zâmbind copilăriei, pe grăie revărsată,/ Se oprește s-o asculte din mersu-i-nalt Isus/ Și-i dă să bea azurul din palma sângerată.*

O șarjă amicală vine din partea lui Ion C.Pena care-i adresează sărbătoritului o reușită epigramă: *Mi-am zis poetu-i ramolit/ Și tot talentul i s-a șters/ De-aceea n-a mai făurit/ De cât poeme într-un vers.*

Recitind poemele lui Ion Pillat ne reamintim cât de necesară este aducerea în atenția contemporanilor a valorilor clasice, prea ușor uitate, și strădania de ale reinterpretate, ținând cont de contextul epocii în care au fost scrise, prin grila prezentului.

MASA MEA CU TREI PICIOARE

(În amintirea soțului meu, Ion Sorescu)

Masa mea cu trei picioare

Luminată-i ca un soare

Și mă-ntreabă supărată:

„Unde-i lumea de-altădată

Ce stătea-mprejuru-mi roată,

Și copii, și bătrânele

Așezați pe scăunele?”

Masa mea cu trei picioare

Luminată-i ca un soare

Căci dragi oaspeți o-nconjoară

Astăzi, ca odinioară.

Sunt pe masă așezate

Multe feluri de bucate,

Iar la masa-mpodobită,

Toată lumea-i mulțumită

Cu emoții și povești,

Așezați la masa mea

Sub un cer de peruze,

Din înalt tu ne privești.

Nicolae Dabija

O PASĂRE PE NUME BRÂNCUȘI

În perioada pariziană a vieții sale, marele sculptor Constantin Brâncuși este învinuit de către unii colegi invidioși că ar profesa vrăjitoria, îndeletnicire prezentă în aproape toate satele românești din acea vreme.

Pietrele lui sunt vii, ele au viață, adevăresc vizitatori ai atelierului său, acestea respiră și se deplasează la lumina stelelor, atunci când nu le vede nimeni, dintr-o parte a atelierului în alta, ca pietrele trovant din munții României.

Din acest motiv, sculptorul ține în orele de după miezul nopții și până vin zorii ușile atelierului încuiate: ca pietrele lui să nu plece și să colinde prin Paris.

Legende? Bârfe? Închipuiri? Lucruri adevărate? Oricum numele de Vrăjitorul de la Impasse Ronsin, nr. 8 s-a prins de artist.

Femeile care i-au trecut pragul, cele mai frumoase din tot Parisul, au lăsat mărturie că stâncile cioplite de Brâncuși au o încărcătură de energie uimitoare. Și mai înainte de a-l iubi pe maestru – un țaran oltean care purta căciulă oltească și barbă de zeu – îi iubeai pietrele. Te atașai de ele, și dacă le priveai foarte atent, puteai observa că acestea au o existență proprie, și – precum stăpânul lor – sunt capabile să simtă, dar, culmea!, se jurau unele, acestea se pot îndrăgosti.

O comisie de experți în științe oculte, a sosit prin anii '30 în România ca să studieze pietrele din munții ei, trovanți care trăiesc, care cresc, care se deplasează dintr-un munte în altul, pietre de zeci de tone care umblă de pe o vale pe alta în căutarea sculptorilor. Așa au zis ei, dar după ce acele pietre ajungeau în ateliere de sculptori, unii cu dălți cu vârș tare de topaz sau ametist, au tras o concluzie care se impunea: acestea călătoreau prin promontorii și coborau pe șesuri în căutarea dălții lui Brâncuși. Ele i se

supuneau doar lui, îl recunoșteau doar pe el, se lăsau ca niște iubite năvălase, mângâiate doar de dânsul, de Vrăjitorul din Carpați.

Câțiva colegi de daltă și ciocan au umplut Parisul cu alte vorbe: că pietrele lui Brâncuși au proprietăți miraculoase, adesea tămăduitoare. Că îndepărtează energiile negative și vindecă bolile. E de ajuns să te sprijini cu locul care te doare de un colț al pietrei și durerea dispare.

O mare cântăreață a României, căreia Brâncuși intenționase să-i cioplească chipul – ca domnișoarei Pogany – dintr-un diamant uriaș, pe care i l-a dăruit un colecționar bogat în schimbul unei umbre de Pasăre Măiastră, afirmase că piesele lui Brâncuși, atunci când nu le aude nimeni, cântă. Cântece șoptite, cântece vechi din slujbele lui Zamolxis, pe care acei trovanți le mai țineau minte.

Și lemnul pe care îl cioplea Brâncuși avea puteri magice. Maestrul nu cioplea orice lemn, ci doar din cel pe care țăranii din Oltenia lui îl foloseau pentru altare. Sau cel din care se pregăteau scânduri pe care să se picteze icoane.

Cei care au rămas peste noapte în atelier – mai ales femeile bolnave, unele de melancoliei netratabile, altele – de dragoste –, mărturiseau că dacă dormi cu ele sub cap sau le așezi lângă creștet acestea alungă visele rele și dorul de bărbații care nu te iubesc.

Atelierul era plin de păsări de piatră care zboară, de cocoși de lemn care cântă, de stânci care ți se rostogolesc

peste degetele de la picioare dacă vorbești de rău artiștii mai buni ca tine, de flori de oțel care emană miresme de pădure și stimulează doruri de iarbă bătută de vânt.

Vrăjitorul instalat în Sanctuarul de pe Impasse Ronsin din inima Parisului explica aceste ciudățenii cu niște vorbe pe care le spusese cu vreo două mii de ani mai devreme un admirator al zeilor din Carpați, care în loc să trateze maladiile tratau mintea celui bolnav și atunci bolile trupului treceau de la sine. Filosoful pe care-l chemase Platon, deși nu fusese sculptor de piatră, ci doar de idei, afirmase că în natură tot ceea ce este viu se înrudește cu tot ce este neînsuflețit, influențându-se reciproc, într-o armonie perfectă.

Deci, artistul face corp comun, alcătuind un întreg cu toate lucrările lui, afirma Vrăjitorul, și este firesc ca el să-și găsească sprijinul și alina-rea în elementele naturii. Iar arta... Ce e altceva aceasta decât un ritual magic, decât dragoste și credință, decât vis și vindecare de boli?

E greu să prinzi în vârful pixului toate ace-
ste minuni, de care e capabilă arta, și să faci din
ele o carte. Pentru asta e nevoie de mult curaj,
de mult talent, de o dragoste nesfârșită pentru
tot ce înseamnă Brâncuși.

Scriitorul Ion Deaconescu a dat dovadă de
toate acestea. Și, poate, și pentru că mama mare-
lui lui concetățean se numise tot Deaconescu,
mama Maria cum i-a spus și-i mai spune, ca
unei născătoare de Dumnezeu, toată Oltenia.

Și a scris o lucrare excepțională, relevantă,
unică despre compatriotul său.

Pe care numai Brâncuși ar fi putut s-o scrie.
Dacă ar fi schimbat dalta pe condei și piatra pe
coli de hârtie.

Acest omagiu adus lui Constantin Brâncuși
îl putea face cel mai bine un oltean. Care, cu
mult mai înainte de a-l cunoaște pe marele lui
consângenean, i-a trăit copilăria, adolescența, cău-
tările, i-a iubit la fel de mult Patria, care e – nu
ceea ce explică dicționarele –, ci: (citez din vo-
lumul „Pasărea sunt eu” de Ion Deaconescu)
„adierea vântului, norii ce trec, apa ce curge,
focul care încălzește, ierburi verzi, ierburi usca-
te, noroi, zăpadă”.

Cartea, scrisă de la persoana întâi singular,
e o biografie văzută altfel a lui Constantin Brân-
cuși. Ea poate fi atribuită oricărui alt purtător de
Geniu, care se luptă „cu clipa ca s-o facă oră”.

Protagonistul lucrării nu modelează păsări,
ci zboruri, nu cioplește cocoși, ci cântece, nu
închipuie coloane, ci legături între pământ și cer.

Despre asta povestește Ion Deaconescu și nu
despre păsări, cocoși, coloane etc., oferindu-ne
astfel mai mult decât un roman. E o simfonie
complexă cu un travaliu tematic amplu, cu medi-
tații despre creație, viață, lume, artist, natură,
dragoste, destin, țară, univers, Dumnezeu. Și un
poem în proză, încărcat de metafore, ca o albină
de polen. Sau – ca un atelier de sculptor, plin cu
păsări încătușate în blocuri neatinse încă de dalta,
pregătite să-și ia zborul în ceruri ce se vor naște
doar în măsura în care va fi străbătut de ele.

Îndrăznesc să cred că romanul *Pasărea sunt
eu* de Ion Deaconescu este una dintre marile
cărți ale literaturii române dintotdeauna.

Ștefan Vlăduțescu

O ISTORIE SECVENȚIALĂ A MIȘCĂRII OPTZECISTE

Ioan Lascu este printre foarte puținii critici
literari din Oltenia de acum care se situează ca
preocupări, ca tematică de investigare și ca idea-
tică literară pe fluxul principal al literaturii ro-
mâne actuale. Cu admirabilul volum „Generația
'80. Un excurs istorico-critic” (Craiova, Scrisul
Românesc Fundația-Editura, 2020), reputatul
universitar craiovean confirmă principiul impli-
cit al prezenței sale critice și arată că este dedi-
cat temelor centrale ale teoriei, istoriei și criticii
literare în curs. Dacă, așa cum pare, literatura
română de azi este modulată, modelată și pre-
ponderent construită de „generația '80”, atunci
cartea de față intră în reacție cu uraniul din reac-
torul nuclear ce generează mare parte din ener-
gia literară a momentului. Prin „mișcarea optze-
cistă”, „generația '80” se află astăzi la putere:
critica literară este și ceva mai veche, dar poezia
și proza sunt în mare parte optzeciste.

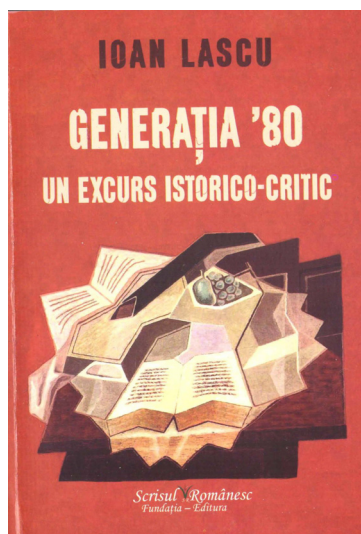
Cartea în discuție este o contribuție semnifi-
cativă la profilul „generației '80”. Ea constituie o
istorie secvențială a „generației '80” ce include și
necesare fragmente de teoria literaturii, și frag-
mente cu aspect de cronică literară. Volumul are
39 de secțiuni, cea din urmă fiind o adaptată bi-
bliografie. Primele cinci („Argument”, „Poate fi
uitat postmodernismul?”, „Optzecism versus
avangardism”, „Conștiința generaționistă la ma-
tunitate” și „Avangarda literaturii optzeciste”) și
parte din penultima („Generația '80 este ultima
generație cu un statut cultural cert în literatura
română”) sunt în mod benefic preponderent teo-
retice; prin conținutul lor se aduc substanțiale
contribuții la lămurirea locului „generației” în
literatură (ideea critică memorabilă este că „o
generație literară nu se confundă în niciun caz cu
un curent. (...) Cel mult cu o direcție literară”, p.
226), la clarificarea faptului că postmodernismul
a fost instaurat în literatura română de către „ge-
nerația '80” (teza este că „postmodernismul ro-

mănesc” este ”cunoscut îndeobște ca mișcarea optzecistă”, p. 15) și la evidențierea alurii de avangardism a mișcării optzeciste.

Cel mai important aspect de istorie literară pe care îl impune volumul este acela privitor la începuturile ”generației ‘80”. În mod tradițional se rețin începuturile prin 1977, 1978, 1979. Ioan Lascu aduce argumente solide cum că începuturile ”generației ‘80” trebuie situate în primăvara lui 1972 (ideea fost lansată la Colocviul Generația ‘80 la maturitate, desfășurat în mai 2010 la Pitești). Atunci (în 1972) pe ”un culoar de la parterul Facultății de Limba și Literatura Română (...) apăruse o gazetă de perete ce se intitula, nonșalant, *Noii*. Era afișat (...) și un comitet de redacție: Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun, Ioan Flora, Gheorghe Iova, Gheorghe Ene” (p. 221). Aproape toți erau, după cum mărturisește Profesorul Lascu, în anul al treilea de studii, adică erau cu un an mai mari. Atunci profesorul Lascu era în anul al doilea și avea colegi, printre alții, pe Constantin Stan și Gabriel Năstase. În anul întâi erau Sorin Preda și Florea Miu. La gazetă se afișau ”mici texte, microeseuri și proze scurte, poezii”, iar când ”se schimbau materialele, în fața gazetei se făcea coadă la citit”. ”Noii”, gazeta, și-a încetat apariția prin mai-iunie 1973, când primii dintre cei noi au terminat facultatea și au plecat la post, ca profesori. O excelentă secțiune de istorie literară este ”Cenacuri și antologii”, unde sunt evocate cele două cenacuri (”Cenacul de luni” condus de Nicolae Manolescu și cenacul ”Junimea”, condus de Ov. S. Crohmălniceanu) care au fost principalele motoare ale optzecismului, dar și cenacurile conduse de Eugen Simion, de Mircea Martin și cele de la Cluj, Timișoara și Craiova care au schițat harta optzecis-

mului. De asemenea, sunt evocate și evaluate antologiile principale ale optzecismului.

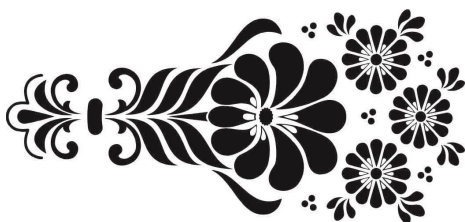
”Contrar așteptărilor” (cum se intitulează volumul de debut în poezie, din 1993), deși leat cu corifeii optzeciști, Ioan Lascu nu a fost în siajul acestora. Motivul este, după părerea noastră, unul justificat; cu toate că debutase literar în 1970 (în ”Mărturisiri literare” din Petroșani), facultatea i-a stimulat interesul pentru lingvistică și cumva pasiunea l-a prins, aflându-se cât pe ce să vină asistent universitar pe lingvistică, după facultate. Va debuta în presa literară, în ”Steaua” (1981), apoi în 1984 va citi poezie în cenacul lui Marin Sorescu și va fi publicat într-un volum colectiv în 1988 (”Zboruri lirice”, la Scrisul Românesc). Am zice că se regăsește cu ”Marea întârziere” (cum se cheamă al doilea al său volum de poezie, din 1994). În acei ani, cu mare întârziere, își resuscită vocația, accedând în universitate, la Universitatea din Craiova, pe linie literară. Ioan Lascu este un optzecist întârziat, dar un optze-

cist adevărat.

Revenind la structura volumului, este de arătat că din cele 39 de secțiuni 7 sunt dedicate lui Mircea Nedelciu, una lui Mircea Nedelciu, Adrianei Babeți și lui Mircea Mihăieș (pentru romanul ”Femeia în roșu”), 5 lui Ioan Flora, 4 lui Sorin Preda, 3 lui Gheorghe Crăciun, 2 lui Constantin Stan, 2 lui Nicolae Iliescu, 2 lui Gabriel Năstase, 2 lui Dumitru Augustin Doman, 2 lui Marian Drăghici și una lui Gheorghe Iova.

Această radiografie secvențială a mișcării optzeciste, a ”generației ‘80” este una dintre cele mai valoroase monografii ale generației care se află acum la putere în literatura română și una dintre cele mai bune cărți de critică, istorie și teorie literară ale anului 2020.

Marius Arbănași

**TEODOR OANCĂ,
CERCETĂRI DE
ONOMASTICĂ ȘI
DIALECTOLOGIE**

Sub semnătura profesorului universitar doctor Teodor Oancă, a apărut cartea *Cercetări de onomastică și dialectologie*, Editura Grafix, Craiova, 2019.

Așa cum precizează autorul în Argument, lucrarea de față reunește deopotrivă studii și articole apărute în reviste de specialitate, reviste de cultură sau volume omagiale, cât și abordări inedite.

Lucrarea are 186 de pagini și este structurată astfel: Argument (p.5-6); Bibliografie (p.7-10); Abrevieri, (p. 11). Fondul lucrării constă într-un grupaj de cinsprezece studii și articole referitoare la probleme de dialectologie, antroponimie, semantică și toponimie, vizând zona Olteniei, dar și restul teritoriului românesc (p. 12-182). Partea de încheiere cuprinde rezumatele corespunzătoare în limbile engleză și italiană.

Volumul de față succede mai multor lucrări valoroase ale lingvistului: Probleme controversate în cercetarea onomastică românească-1996, Geografie antroponimică românească. Metodă și aplicații-1998, Onomastică și dialectologie-1999, Sociolingvistică aplicată. Cercetări de antroponimie-2001, Dicționar de frecvență a numelor de familie din România (DFNFR) (redactor responsabil, redactor)-2003, Microsisteme antroponimice românești-2016 și Contribuții onomastice-2018. Acestea evidențiază preocupările care l-au impus cu notorietate în literatura de specialitate.

Interesul pentru cercetarea onomastică și dialectală, așa cum domnul Oancă mărturisește

în Argument (p. 5), datează din anii 1974–1975, când a efectuat anchetele pentru elaborarea tezei de doctorat, *Toponimia din Câmpia Băileștiului*. Activitatea de cercetare a continuat-o în cadrul Laboratorului de cercetare onomastică, înființat la Facultatea de Litere a Universității din Craiova și, după cum se constată, continuă și după pensionare, onorându-și chemarea și pasiunea pentru disciplinele mai sus menționate cu aceeași fidelitate și vivacitate.

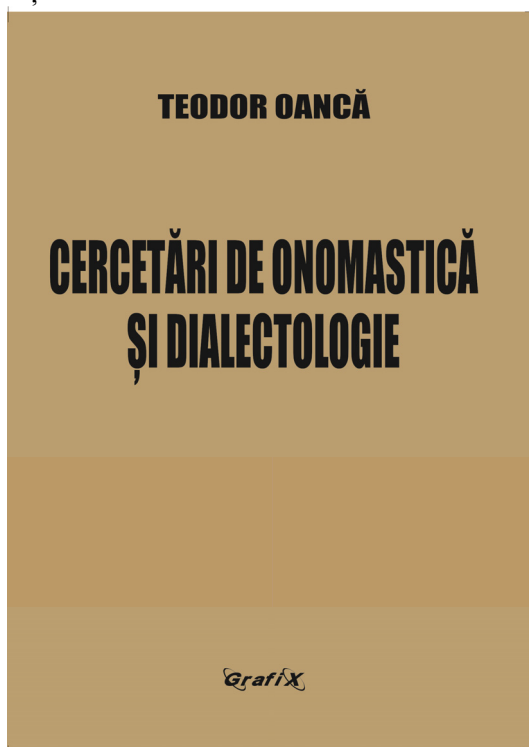
În studiul de deschidere, *Contribuții la delimitarea ariilor dialectale cu ajutorul geografiei antroponimice* (12 pagini, între care o anexă de patru pagini), dialectologul și, deopotrivă, onomastul demonstrează că aria unui termen dialectal este cu mult depășită de aria numelui de familie provenit de la acest termen, realizând cu argumente solide harta antroponimică a optsprezece nume de familie. Astfel, domnul Oancă

că impune o nouă metodă de cercetare onomastică, geografia antroponimică, remarcată printr-un puternic caracter interdisciplinar, mult mai obiectivă și mai eficientă în conturarea unor arii dialectale privind frecvența unui antroponim, exprimată în cifre absolute pe regiuni istorice și, de-falcat, pe județele acestora.

Cercetarea antroponimelor din perspectivă dialectală se materializează și în studiul *Antroponime cu consoana labială inițială [p] palatalizată*. Utilizând metoda de investigare onomastică geografia antroponimică, antro-

ponomastul constată mișcările de persoane aparținând zonei în care consoana [p] în poziție inițială este palatalizată în zonele unde acest fenomen nu a existat, dar și invers. Sunt date ca exemple nume de familie ca *Piele, Chele, Pi-etraru, Chetraru, Pistol, Chistol* etc.

În articolul *Sensul apelativului hotar în sudul Olteniei*, autorul abordează o chestiune de semantică. Pornind de la răspunsurile date la chestionarul 1050 pentru „hotarul satului” (Întrebare indirectă: „Cum spuneți la tot pământul care ține de un sat?” (Potrivit NALR-Oltenia,

III, h. 448), cercetătorul constată că răspunsurile ord, unde predomină „hotar, -tare” și alta de sud, în care răspunsul majoritar a fost „moșie, -șii”. Comparând harta 448 cu toponimele din Câmpia Băileștiului, care includ apelativul „hotar”, autorul constată că sensul propriu al acestui apelativ este de „limită, margine, capăt, sfâșit”, făcând distincția netă între obiect – „tot pământul care ține de un sat” = moșia satului – și marginea lui denumită „hotar”. Autorul argumentează cu toponime precum: La hotaru Moțățăiului „teren arabil lângă hotarul satului cu comuna Moțăței (Balasan), La Hotar „teren arabil la hotarul cu moșia Padea” (Drănic), Hotaru Roșu „loc de hotar între moșiile satelor Calopăr și Țuglui, pe dealul Bisericii, unde pământul e de culoare roșie”(Țuglui) și alte cinsprezece asemenea exemple.

Dacă întrebarea ar fi fost „La ce spuneți hotar?”, răspunsurile ar fi confirmat observațiile făcute în acest articol, conchide experimentatul lingvist.

Cartea semnată de Teodor Oancă impresionează prin elementele de noutate în cercetarea onomastică, cum ar fi metoda de investigare a antroponimelor cu ajutorul geografiei antroponimice (Vezi: Contribuții la delimitarea ariilor

împart teritoriul Olteniei în două zone: cea de n dialectale cu ajutorul geografiei antroponimice sau microsiseme antroponimice românești (Vezi: Particularități fizice, psihice, morale și de comportament generatoare de antroponime și De la nume de unelte la nume de familie), prin întregirea/continuarea sau diversificarea unor abordări mai vechi în lingvistica românească (Vezi: Suffixul antroponimic -cea, Suffixul antroponimic -ilă, Sufixe antroponimice perechi), sau abordări inedite (între care Arāmuc, rămuc – atestare și origine, Numele personal din perspectivă sociolingvistică etc.).

Abordând probleme de toponimie, antroponimie, semantică, dialectologie și istoria limbii din Oltenia, ca și din toată țara, noul volum al lui Teodor Oancă, *Cercetări de onomastică și dialectologie*, reprezintă un prețios și indispensabil instrument de lucru pentru specialiștii în domeniu și pentru studenți, dar și o sursă de informare științifică pentru marele public.

Scrisă într-un stil elevat, cu maximă îndemânare în uzitarea terminologiei de specialitate, cartea se remarcă prin bogăția informațiilor, prin ineditul cercetărilor și al soluțiilor de certă valoare cu care lingvistul Teodor Oancă contribuie la dezvoltarea lingvisticii românești.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Nicolae Pârvulescu, Nicolae Marinescu, Ștefan Vlăduțescu,
Ioan Lascu, Constantin Pădureanu și Mihai Firiță

Aureliu Geci

SERIOZITATEA JOCULUI DE-A COPILĂRIA

(Eliza Roha, *Pălăria albastră*, ed. Hoffman, Caracal, colecția „Jurnalul cărților esențiale”, 2020)

Doamna Eliza Roha este unul dintre cei mai titrați scriitori contemporani, prezență discretă, dar de o rarisimă polivalență, cu intense colaborări (teatru și poezie) anterioare debutului semnificativ cu romanul „Întâlnire la castel”, demonstrează o creativitate fulminantă exprimată în volume după volume - proză, teatru, poezii, eseuri, comentarii literare – într-o diversitate deconcertantă, fără reveniri sau repetiții.

Cu o asemenea arie de reprezentativitate, autoarea nu are egal printre contemporani, dovedind un spirit activ dedicat scrisului profesionist. Dacă am numărat bine, *Pălăria albastră* este volumul numărul 50, o carte specială, cu semnificație simbolică, în care autoarea pare să-și scrie „amintirile din copilărie” într-o manieră absolut personală. Nu vom găsi aici prea multe întâmplări hazoase, fiindcă este vorba despre un copil dotat cu un spirit de observație ascuțit căruia nu-i scapă răutățile, căinoșenia și avariția unor personaje adulte din jurul său.

Cu toate acestea, cartea lui Creangă, „Amintiri din copilărie” rămâne un punct de referință, arhetip al memorialisticii românești, care a motivat pe mulți scriitori de performanță să-și facă publice primele gânduri la ieșirea în lume; să ne amintim doar de Lucian Blaga („Hronicul și cântecul vârstelor”) sau pe Marin Preda, deși cele mai vechi „Amintiri” rămân cele ale lui Costache Negruzzi („Cum am învățat românește”).

Desigur, copilăria conturează o dimensiune mitică, pentru că fiecare scriitor are convingerea

intimă că vocația sa a apărut în momentul conștiințării existenței, ca un moment fast de revelație a minunilor lumii. În cazul d-nei Roha, prima descoperire, după ce personajul Lili ajunge la țară, este un pod plin cu cărți.

Secvențe succesive de imagini se rostogolesc în avalanșă, în carusel dinamic, și creează o semnificație de dezordine aparentă, specifică minții unui copil care percepe noile realități ca bloc compact, oricât de divergente ar fi ele. Înțelept, copilul face o observație riscantă: *Ce mică și întortocheată e lumea!* Apoi, își însușește afirmația cuiva apropiat, cum că *Dumnezeu a creat mai întâi Cuvântul, și apoi Omul!*

Autoarea nu se detașează de propria narațiune – o re trăiește – o acordează ca pe un minunat pian al memoriei, prețuind – ca un reputat romancier – obiectivitatea memorialistică, dar se oprește asupra aducerilor aminte copilărești, fără să facă referințe la momentele politice

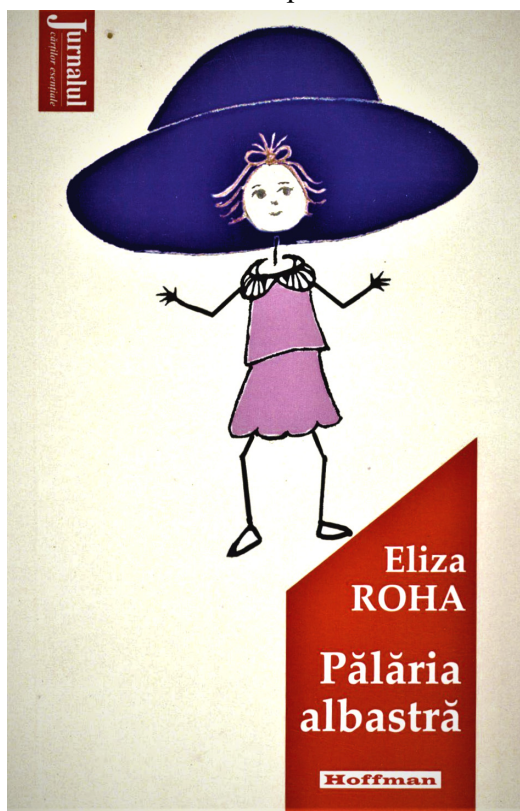
încrâncenate ale perioadei discreționare cu care coincide de fapt narațiunea. În fundul atelierului de croitorie – spațiu deja consacrat de scrieri anterioare ale d-nei Roha – gravitează întreaga lume a cretăriei bucureștene, eroina-copil fiind fiica modestului meșter.

Și acest roman îmi confirmă o veche opinie prin care o defineam ca pe o scriitoare „a personajelor”: prin paginile cărții trec o mulțime de eroi sau apariții pasagere, fiindcă autoarea nu uită pe nimeni, fiecare își duce existența până la capăt. Autoarea conturează credibil, într-un stil flexibil și dinamic, cu clasicizantă eflorescență

stilistică, figura unui copil foarte matur și consecvent cu sine.

Aceasta este o carte oarecum diferită de cele anterioare, o viziune personală asupra vieții, un fel de post-modernism dinamic care se folosește de inocența și puritatea unui copil pentru a observa oamenii.

D-na Eliza Roha demonstrează, dacă mai era nevoie, că și după 50 de cărți și-a conservat autenticitatea, firescul și prospețimea stilistică, iar credibilitatea ficțională a rămas intactă chiar și în aceste „amintiri” bine filtrate de o conștiință superioară.

Radu Vida

ÎNTUNERICUL – FAȚA NEVĂZUTĂ A LUMINII

Mircea Vaida-Voevod – Praful de pe tobă*.

Scriitor cu o operă temeinic fundamentată, cititorul are în cele 278 de pagini ale celei mai noi apariții editoriale o consistentă motivație pentru lectură. Desfășurarea epică a scriiturii aduce aminte de versurile prietenului și colegului de redacție Negoită Irimie: "Înțelepciunea din cuvinte/ Ca diamantul pur străluce? Și răstignite pe o cruce/ Ne dor aducerile aminte".

(*Ultimul anotimp – Editura Tribuna, Cluj 2011, p 201*). Robit fiurului istoriei naționale, cum spune un exeget de-al său, poetul vorbește semenilor din însăși profunzimea ultimă a ființei acestui popor: "Unde mă duci potecă/ și ce vrajă mă învață/ să ocolesc piatra ce cade/ de sub copita calului moțesc?/ Când trage-n car majă de fân./ Când îl strunesc cu toane de stăpân./ Ne știm de-o viață./ Bade Ioane!" (Potecă, p.24) Sau, undeva mai departe: "Încearcă să-ți culci fruntea/ pe o carte poștală,/ expediata demult./ S-ar putea să-ți visezi străbunii,/ de care nu-ți mai amintești". (Carte poștală, p. 70)

Acum, când patriotismul pare că a devenit un cuvânt nefrecventabil, Mircea Vaida-Voevod găsește (fără să caute în mod voit) acele corzi ale sufletului colectiv în care dragostea de neam și de țară reverberează ecouri nebănuite: "...E lucru rar, chiar mâna ta muncită,/ ce mănue o seceră în vară,/ cu colb sub unghii, țarină și har./ Văzui un meșter-potcovar,/ cum sărută copită de

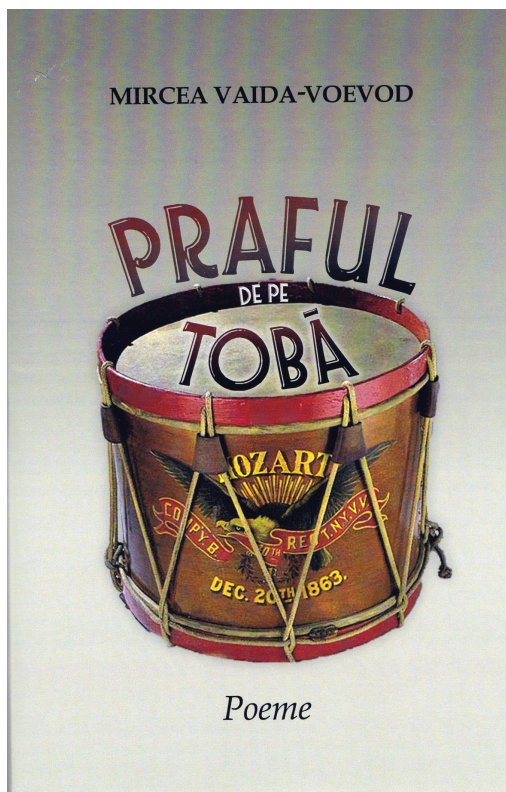
cal-roib./ Voiesc să-mi prinzi în tâmpla cea stângă, pe/altar de palmă bătucită,/ ce știe mâna/pumn s-o strângă./ Să-mi pară că duc snopi de-a valma,/ să îți sărut Măicuță palma,/ să mă cuprinzi, hotar de Țară!" (Altar – În amintirea Ludovicăi Recean din Șard, p. 109)

Nu suntem chiar convinși că istoria literară a consemnat exact primul cuvânt rostit de Paul Valery: clef (cheie), știm însă sigur, din lectura romanelor, pieselor de teatru și, mai ales, a poeziilor domnului Mircea Vaida-Voevod că partiturile de largă respirație ale scrisului domniei sale caută mereu șperaclul cu care să fie devoalate. Iar în *safe*-ul existențial, cititorul va găsi mereu și mereu crâmpie de viață și moarte. Năzuind împreună spre atotputernicie și universalitate. În fața acestor realități emulii își țin

răsuflarea, gustând din plin din nimicnicia și măreția lor: "Mă înțepă viespea pădurii/ în limbă./ De atunci – mie-rea e amară,/ sau dulcele în acru/ se schimbă./ Mă înțepă în cerul gurii./ De atunci – ca popii cânt sacru/ pe nas./ Mă înțepă în ochi,/ încât văd în jur etiopi./ Acul viespii e de deochi./ În vechiul parc,/ în straie de iederră,/ cedrii sunt Lorzi./ Inima mi se opri ca un ceas/ fără arc,/ fără corzi,/ ceteră./ Ard!/ Dincolo de gard/ începe a mia viață.../ Până azi mi-a fost dat în ceață/ să cutreier vecia./ N-am fost ars pe rug/ nici vită la plug./ Ce o să fim?/ Mi-ar fi potrivită/ meseria de greier/ în țințirim" (Ac de viespe, pp 112)

Căutând și găsind adamantele neamului, poetul sfidează nemărginimea și condiționarea ființei, cu armele specifice: *Țin în palmă cuvântul,/ cheie ce lumea descuie./ fără el sufletul nu e./ Fără el aș fi doar o piatră/ în undă de veac aruncată...*

De pe fluturașul copertii a IV-a îmi pare că Poetul naște nemurirea.

Poeme

Mircea Paspai

ILUMINĂRI DIN ZONA DE PENUMBRĂ

Profesoara, scriitoarea și ziarista Mihaela Albu ne-a obișnuit, în ultima vreme, cu abordarea unor subiecte care vizează diaspora română de după Al Doilea Război Mondial, aducând la lumină și la cunoștința noastră fapte de extraordinară semnificație civică, patriotică și culturală, ale unor oameni care au fost nevoiți să părăsească matricea nașterii lor, din cauza vicisitudinilor aduse de instaurarea regimului comunist și să-și ducă viața, nu ușor, în diverse locuri de pe glob, cei mai mulți în Occident.

După mai multe cărți sau studii și articole publicate în reviste, deschide acum – după cum mărturisește – seria unor cărți-interviu cu personalități marcante, iar prima dintre ele este cea cu politicianul și omul de cultură Dinu Zamfirescu. Dialogul s-a desfășurat în mai multe întâlniri, pe parcursul a aproximativ un an și jumătate, între 3 septembrie 2014 și 14 decembrie 2015. Desigur, în principiu, fragmentarea unui dialog poate să presupună anumite discontinuități și pierderea cursivității, mai ales în situația în care intervievatorul și-a pregătit un anumit plan, dar, în cazul de față, s-ar putea să fi constituit un avantaj: acela de a fi permis o documentare suplimentară de la un episod la altul al înregistrărilor, explicându-se astfel și „substanța” întrebărilor.

Cartea începe abrupt, cu întrebări despre perioada exilului în Franța, oamenii pe care i-a cunoscut acolo și încercările de inițiere a unor organizări ale politicienilor din exil, prin anii 1985-1986. Interlocutorul își amintește în detaliu discuțiile acelor vremuri, greutatea cu care se putea face o oarecare organizare, motivele fiind multe, dar Dinu Zamfirescu reliefează unul care, se pare, a avut și va avea relevanță în toate timpurile, pentru români: „toți ar fi vrut să fie șefi”.

Autoarea ne dă adesea „elemente ajutoare” din limbajul nonverbal, pentru a înțelege mai bine cele spuse de interlocutor. Astfel, ca

un autor dramatic sau ca un scenarist de film, notează în paranteze despre un gest, un zâmbet, o grimasă etc.

Elemente care pot fi consemnate de istorie apar la tot pasul. De exemplu, o frază care pare pierdută în masivitatea dialogului relevă că regele, când a constatat că nu este ceva în ordine cu componența și conducerea unei organizații care se înființase și pentru care i se ceruse girul, și-a retras discret susținerea acestora. Aflăm, cum altfel, și despre piedicile care erau puse de oameni sub acoperire, trimiși de securitatea din țară și amplasați în cadrul misiunilor diplomatice.

Sunt și amănunte care ne modifică puțin imaginea despre ceea ce însemna cunoașterea realităților din România în Occident. Interlocutorul spune, de exemplu, că ziarele românești ajungeau acolo și că, la Paris fiind, putea să cumpere aceste ziare în anii '70 – '80, din gări. Sau un alt aspect: la cenaclul organizat de Leonid Mămăligă erau invitați și scriitori din țară, care chiar ajungeau acolo și participau, iar Dinu Zamfirescu, în pofida celor ce ziceau că aceștia îi intoxica cu idei comuniste, crede că era bine, pentru că se realiza un fel de simbioză între unii și alții. Un alt exemplu este „Scrisoarea celor 6”. Monica Lovinescu nu a primit aprobare de difuzare la Europa Liberă (postul finanțat de americani) și a dat această scrisoare lui Dinu Zamfirescu, care, fiind, încă din 1977, corespondent BBC pentru Paris, a reușit să o difuzeze, primul, la

postul englezesc menționat.

Un fapt interesant este acela că între oamenii de diferite naționalități aflate în exil se creau anumite legături, Dinu Zamfirescu amintind pe cele dintre români și polonezi, unguri, ruși sau ucrainieni.

Desigur, în interviurile de această factură pot să fie multe elemente subiective, precum și anumite moduri de a înțelege lucrurile sau cum au rămas în memorie anumite întâmplări, fenomene etc. Chiar dacă procentul de credibilitate nu poate fi – nici teoretic – sută la sută, prin ceea ce își propune să facă Mihaela Albu, adică printr-o *suită de interviuri* cu oameni care au trăit aceleași vremuri, au participat la multe evenimente comune, au cunoscut viața din exil sau raportările la viața din țară în modalități diferite, de regulă punerea cap la cap a acestora și colajarea

anumitor elemente pot să conducă, cu siguranță, către cunoașterea cât mai apropiată a adevărului. Din acest motiv, demersul Mihaelei Albu nu este doar de remarcat ca o realizare personală de excepție, ci și ca o contribuție valoroasă la ceea ce se cheamă acoperirea unor spații mai puțin cunoscute (sau chiar necunoscute) într-o istorie ce se cere scoasă la lumină.

Autoarea, cu experiența de profesor dar și cu bune aptitudini de jurnalist, îl întoarce pe interlocutor în vreme, până aproape de copilărie, cu amintiri și paranteze utile pentru cunoașterea acelor perioade, dar, adesea, îl aduce în timp și către zilele noastre, realizând un fel de capete de pod între care perioada exilului este doar puntea, iar întregul reușește să reconstituie o perioadă istorică mult mai largă.

Presa exilului este de asemenea abordată în interviul cu Dinu Zamfirescu și aflăm amănunte interesante despre apariția unor publicații precum *Lupta*, B.I.R.E (Buletinul Informativ al Românilor din Exil) sau *Dialog*. În trecut fie spus, Mihaela Albu este o bună cunosătoare a acestor probleme, ea publicând, în urmă cu aproximativ un deceniu, lucrarea *Presa literară din exil*, în două volume.

Unu lucru știut, dar care este reiterat în această carte, se referă la modul cum biserica a ajutat adesea exilul românesc. De exemplu, Grupul românilor liberi avea întâlniri la sediul Misiunii catolice române sau la Biserica greco-catolică din Paris, iar la Biserica Ortodoxă Română din Paris, unde veneau mulți români, erau lăsate, în suficiente exemplare, unele dintre publicațiile pe care le realizau organizațiile românești din exil.

Autoarea îi cere lui Dinu Zamfirescu să povestească despre mai mulți dintre oamenii din exil, referitor la modul cum i-a cunoscut, cum erau aceștia, cum se desfășura activitatea împreună cu ei sau ce amănunte știe din viața lor. Astfel, se conturează noi elemente în portretele unor politicieni, jurnaliști sau oameni de cultură,

precum Ion Rațiu, Radu Câmpeanu, Virgil Ierunca, Monica Lovinescu, Leonid Arcadie Mămăligă, Mihai Fărcășanu, Oana Orlea, o bună parte din familia Brătienilor (din care, ca fiul vitreg al unuia dintre Brătieni, Dinu Zamfirescu a și făcut parte) și încă mulți alții. Prin istoria familiei Brătianu, pe care se vedește faptul că interviuatul a cunoscut-o foarte bine, acesta reușește să aducă la lumină secvențe interesante, unele mai puțin cunoscute sau inedite, din istoria Partidului Național Liberal.

Din tinerețe, este descrisă cu lux de amănunte participarea la manifestația din 8 noiembrie 1945, iar de după 1990 întâlniri cu diverse personalități ce aveau unele legături cu vechile evenimente. Amănunte sunt și despre informațiile pe care grupurile de tineri, din care Dinu Zamfirescu făcea parte, le culegeau despre trupele sovietice de ocupație, informații care ajungeau, pe o anume filieră, la americani. Despre viața din închisoare, evenimente și întâmplări petrecute acolo, oameni pe care i-a cunoscut, Dinu Zamfirescu a avut multe lucruri de spus. Unele dintre ele cu folos, chiar și pentru istorici.

Interesant este faptul că Mihaela Albu, spirit practic, pune întrebări despre aproape toate persoanele și personalitățile pe care și le aduce aminte sau, sunt convins, pe care le avea notate undeva, spre a realiza mai târziu interviuri cu ele. În fapt, se vedește a fi devenit, în timp, o bună cunosătoare a fenomenului exilului românesc de după Al Doilea Război Mondial, iar talentul jurnalistico-scriitoricesc și puterea de muncă sunt atuurile pentru a aștepta de la dânsa alte cărți importante, îmbogățitoare în informații pe o zonă mult timp ținută în penumbră sau chiar în întuneric.

În ansamblul său, cartea capătă valoare sporită și prin adăugirile la dialogul propriu-zis, întins pe 150 de pagini, respectiv notele de subsol ale autoarei (oportune, bogate și lămuritoare), articole publicate de Dinu Zamfirescu în revista „Dialog”, indice de nume și un album foto.

Monica Grasu

REVISTE LITERARE LA ZI

Cartea recentă a Rodicăi Lăzărescu, *Zigzag printre reviste* (Editura Semne, București, 2019), vine ca o încununare a activității de jurnalist, însumând interviuri publicate inițial în revista „Pro Saeculum“, între anii 2013-2019, sub pseudonimul Dora Lazăr. Bineînțeles, mai vechile preocupări ale autoarei în domeniul limbii și al discursului confesiv transpar și aici, prelungindu-se de această dată spre zona eterogenă a revistelor literare ce apar în diverse colțuri ale țării. După lucrările de limbă publicate, extrem de instructive și utile – *Haz de necaz. Mic dicționar al capcanelor limbii române* (2000), *Ortografia pe înțelesul tuturor* (2008), *Îndreptar ortografic, ortoepic, morfologic și explicativ al limbii române* (2009), e rândul confesiunilor, autoarea chemând la masa dialogului personalități ale culturii române din varii domenii de activitate: *Confesiuni provocate de...* (coautor), (2013), *La ora confesiunilor* (2015), *Invitație la confesiuni* (2016), *Lia-Maria Andreiță în dialog cu Rodica Lăzărescu* (2018), *Sub semnul confesiunii* (2019).

Redactor-șef al revistei „Pro Saeculum“, Rodica Lăzărescu este totodată un bun cunoscător al revuisticii românești, un observator atent și adânc interesat de acest fenomen al receptării publicațiilor literare în rândul cititorilor, cu tot ce implică acesta: publicul țintă, numărul de cititori, obiective și colaboratori ai revistelor literare, frecvența apariției, sincope, modele, angajamente etc. Cu o bogată experiență în domeniu, atât ca redactor, cât și ca intervievator, autoarea s-a dovedit mereu un interlocutor pregătit să înceapă un dialog, dar și să-l conducă spre zonele cele mai incitante. Adeseori, convorbirile sale încep cu un text-preludiu prin care

se punctează date de istorie literară, fixându-se câteva repere absolut necesare pentru mai buna înțelegere a contextului. De aici, dezvăluirile, surprizele și confesiunile curg odată cu meandrele dialogului, reușind să informeze cititorul și să îl atragă spre cunoașterea revistelor literare ce apar, uneori cu multă discreție, lângă noi.

Demersul Rodicăi Lăzărescu țintește un public mai larg, dincolo de conotațiile de istorie literară, interviurile sale având nota de dinamism și spontaneitate specifice. Primează, în mod evident, caracterul documentar și dorința de a oferi o panoramă cât mai clară și reală a revistelor literare, așa cum se profilează ele încă din matca redacțională, însă nu este neglijată nici bucuria dialogului, motiv pentru care întâlnirile provocate sunt un bun prilej de a evoca

momente, situații, personalități sau de a configura concepții și orientări ale confrăților întru literatură. Spectrul publicațiilor urmărite este, așa cum menționam de la început, destul de larg, incluzând reviste cu profil religios („Credința ortodoxă“), reviste ale unor minorități („Mantua lui Gogol“, periodic al comunității ucrainene, „Ararat“, revistă a comunității armenilor, dar cu o adresabilitate mai mare), publicații sătești („Întrezăriri“, „Pietrele Doamnei“) ori ale diverselor asociații („Atitudini“, revista Casei de Cultură din Ploiești, „Pantoun“ a Asociației Franceze a Pantunului).

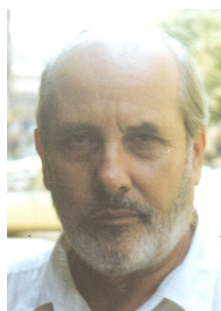
Așa cum este și firesc, revistele aduse în discuție sunt în bună parte legate de spațiile în care apar, ceea ce nu înseamnă neapărat localism, provincialism, iar scriitorii intervievați punctează acest aspect. Bineînțeles, fiecare colegiu redacțional țintește un public cât mai generos, însă acest nivel de receptare implică nu doar aspecte ce țin de profesionalismul colaboratorilor, ci și de un anumit sprijin financiar. Dincolo de problemele administrative de acest tip, redactorii chemați la masa dialogului, fie într-un moment aniversar, fie pentru plăcerea unui dialog (cu țintă), ne arată profilul revistei pe care o conduc: întemeietori, obiectivele propuse, specificul publicației raportat la concurență, polemici

și exigențe, colaboratori, tiraj, ezitări și entuziasme. Se înfiripă astfel un dialog viu și incitant, în care ne sunt dezvăluite uneori și detalii de culise, din „bucătăria” redacțională, cu momentele ei de neuitat.

Continuatoare ale unor periodice de tradiție („Ateneu”, „Convorbiri literare”, „Mișcarea literară”, „Literatorul”) sau apariții mai recente („Apostrof”, care urmează modelul revistei studențești „Echinox”, dar și „Litere”, „Curtea de la Argeș”, „Cultura”, „Actualitatea literară”, „Spații culturale” ș.a.), cele 35 de reviste literare („Literatorul” este prezentat de două ori, în 2013 și în 2017, când revista se relansa într-o nouă formulă), ramificate pe zonele lor de obârșie, amprentează tabloul vieții culturale de azi, dând Savoare și conturând spiritualitatea generațiilor care își coagulează eforturile, experiențele, fantezia creatoare în pagina de revistă. În definitiv, periodicele sunt și o formă de înregistrare a fenomenului cultural local și național, una concisă și supusă, la rândul ei, exigențelor specifice presei scrise, fiindcă foarte multe proiecte, festivaluri, întâlniri ocazionale sunt strâns corelate cu activitatea unor publicații. Așadar, o revistă literară întreține și dezvoltă un complex de relații sociale, favorizând schimbul de opinii și o corespondență fecundă între creatori. Aceasta este latura socială pe care o atinge apariția unei reviste, dincolo de dimensiunea culturală, și tocmai acest aspect este subliniat în zigzagul discuțiilor provocate de autoare.

Asemeni oamenilor, și revistele își au destinul lor. Poetul George Vulturescu le aseamănă corăbiilor care trec, „transportă opera spre istoria literaturii, ea este corabia cu mateloți, cu încărcătură și cu tot cu apa pe care o traversează și cu tot ce se vede pe maluri. Desigur, sunt corăbii sărace, altele de lux, altele de război. Unele rămân în istorie pentru că au vânat Marele Chit Ahab, altele pentru că au transportat doar cufărul cu manuscrisele unui scriitor...” (Probabil că această imagine-metaforă a corăbiei i-a inspirat autoarei simpatica siluetă a *bărcuței de hârtie Pro Saeculum* croindu-și drum printre zecile de reviste, ce apare pe coperta 1 a volumului!). Deplin conștientă de acest adevăr, Rodica Lăzărescu ne propune o întâlnire cordială cu creatori și redactori de reviste literare, toți uniți de aceeași pasiune pentru literatură și atrași de arena publică a ideilor.

Ion Haineș

UN ROMAN MODERN, COMPLEX

Romanul **Iubirile vikingilor** (Editura Napoca Star, Cluj Napoca, 2018) dă întreaga măsură a talentului de prozator al lui Radu Vida. Este un roman modern, complex, desfășurat pe mai multe planuri, într-o construcție narativă originală, care surprinde realități social-istorice ale unei lungi perioade de timp, de la perioada comunistă până în prezent.

Romanul este un document artistic al unei epoci revoluate, pe care autorul, implicat profund în subiect, o judecă cu ochi rece, necruțător.

Autorul are plăcerea de a povesti. Așa și începe această carte: „Povestiri de azi, povești de și pentru altădată...”

Lângă un pumn de tăciune, la gura sobei sau între coperti colorate, povestirile au adus bucurie. Aventura noastră în lume este o nesfârșită poveste și, iată, de mii de ani, scrijelim pe granit sau încrustăm în memoria calculatorului poveștile noastre sau ale altora. Plăcuțele de lemn ale călugărilor budiști din mănăstirile chinezești, sulurile de papyrus din adâncurile piramidelor și interfața prietenească a virtualului picură în suflete întâmplări ale semenilor... Poveștile altora ne deșteaptă simțurile și ne mângâie singurătățile”.

Este o confesiune a unui prozator care *are ceva de spus*. El povestește despre aventura existențială a unor personaje, care poate fi înțeleasă și ca aventura propriei vieți.

Așadar, primul capitol, intitulat **AVA**, povestește viața acestui personaj, devenit erou principal al cărții, care traversează o evoluție imprevizibilă, aventuroasă, dramatică, plină de învățăminte. Iată-l, deci, pe tânărul Simeon, elev la o școală din Feleac, talentat la desen, dar și iubitor de argint, căruia îi dă viață, cu forme și reliefuri, și adâncituri, care face tot felul de obiecte, chiar și pentru Familia Regală. Peste niște ani, la liceul din Marele Oraș (desigur, Clujul), unde meșterul argintar Shloim i-a închiriat o cămăruță, Simeon învață arta argintăriei, care va deveni pasiunea vieții lui. Simeon va deveni Ava, o poreclă transformată în renume. Bătrânul Shloim

este o figură interesantă a romanului. Avea o mutră tipică de artist excentric. Arăta că, la fire, nu semăna cu neamul lui. Era un om corect. Cunoștea valoarea argintului și a muncii sale. "Au trecut vremurile acelea în care noi eram jupâni. În Transilvania argintarii și aurarii erau prețuiți. Și aveai bani pe măsură", spune el. Acum, pe la mese se perindau tot felul de domni, însoțiți de doamne prea bine îmbrăcate. Foști sărăntoci, care se mutaseră în casele celor avuți. Acum ei erau șefi. Shloim vorbește de noua nomenclatură. Ei au puterea și banii. Și, mai ales, neveste, care nu știu ce înseamnă modestia.

De la bătrânul evreu Shloim, Ava învață meseria de argintar, devenind el însuși un mare specialist. "Ai ajuns la măiestria la care nu prea mai am ce să te învâț", îi spune acesta. El îl învață cum se șlefuieste o piatră oarecare, cum s-o graveze. Precizez că autorul romanului demonstrează el însuși, ca un adevărat specialist, această taină. El face chiar un istoric al perioadelor de prelucrare a argintului brut, vorbește despre intuiție, despre împrietenirea cu argintul, despre sufletul argintului.

După moartea lui Shloim, atelierele particulare devin cooperative. Toți micii meșteșugari care au dus la înflorirea României de altădată au devenit altceva. Ava a fost trimis la o școală tehnică, a fost făcut membru de partid, însărcinat să supravegheze topirile de aur.

Mai târziu, Ava este arestat pentru deținere ilegală de metale și pietre prețioase. Trei ani și patru luni! Este închis la Gherla. Colonelul, șeful penitenciarului, un mitocan, îi sugerează Mariei, soția lui Ava, venită în vizită, că i-ar fi mai ușor și ei, și lui Ava, dacă... Apoi, Ava e mutat în Sud, în Deltă, la tăiat stuf.

Toți știau că Ava e singurul care lucrează cadourile în argint ce mergeau la C.C. și familia prezidențială, că realizează adevărate opere de artă, cupe, vase, farfurii din argint, pe care și le-ar fi dorit și ei.

Colonelul Colțea, comandantul pușcării, este tipul torționarului, care abuzează tiranic viața deținuților, umilindu-i, brutalizându-i, dispunând discreționar de viața oamenilor. Omul este un incult, nu le avea nici cu arta, nici cu cultura, nici cu estetica, nici cu... nimic. Avea școală puțină, cât să știe buchea, dar era isteț.

Un alt om-spaimă al partidului, Ion Dincă, zis Te-leagă, care vine în vizită la penitenciar. Parola de intrare este "Împuțitu!" și asta spune multe.

Ca să poată ieși din pușcărie, Ava acceptă un compromis. Îi face colonelului Colțea o vază superbă, obiect atins doar de familia conducătoare, cu care incultul, amărâțul, fostul tăietor de lemne, se mândrește, pentru că avea ceea ce numai Ceușescu avea voie să aibă.

Ava este eliberat din închisoare, este reîncadrat pe același post și începe să viseze la o călătorie în Suedia, pământ scandinav, unde au trăit vikingii, celebrii războinici și dornici de libertate.

Capitolul al II-lea, "UCU". Eroul principal al acestui capitol este Ucu (Dorel Dorucu Bunduchi), ziarist, o ipostază a autorului însuși. El mărturisește că și-a descoperit vocația de ziarist. Ziaristul și sociologul Radu Vida demonstrează că cunoaște ca un adevărat profesionist teoriile despre mass-media, despre libertatea presei, despre

adevăr și minciună, despre reclamă, despre propagandă, despre tinerii care doresc să urmeze o facultate de ziaristică, despre obligațiile și responsabilitatea ziaristului.

Capitolul III., SILVERSSON. Ajuns în Suedia, care i-a dat totul, Ava a jurat să nu mai calce în România, care i-a luat aproape totul. Dar el ține legătura prin telefon și printr-un schimb de scrisori cu Maria, soția lui, care nu a dorit să-l urmeze, care-i reproșează spiritul de aventură, dar îi duce dorul și îi povestește despre copiii lor, mari de-acuma. Ava mărturisește de ce a plecat. Din dragoste pentru ai săi, să-și schimbe viața, să le fie mai bine, dar și pentru a-și desăvârși opera. Vorbea săptămânal la telefon. Ava îi reproșează

Mariei: „Ați făcut o revoluție, au murit oameni, au suferit alții, cu miile, doar pentru ca o nomenclatură să se schimbe cu alta”.

Ucu face o vizită în Suedia, unde se întâlnește cu Ava, socrul său.

În finalul romanului, pagini emoționante despre agonia și moartea lui Ava, care a făcut o comoție cerebrală. Din spitalul unde este internat tatăl ei, doctorul îi comunică, prin telefon, Marei, că Ava vrea să vorbească cu cei dragi de acasă. Convorbirea este una dramatică. Bolnavul nu poate exprima niciun sunet, doar câte un "sâsâit" confuz. În schimb, descoperim un jurnal al argintarului, în care mărturisește marea lui dragoste pentru prelucrarea argintului, pentru crearea frumosului, a armoniei. El vorbește despre sufletul argintului, despre caracterul sacru al creației, care rămâne un mister. Este și mărturisirea autorului.

Unul din simbolurile centrale ale romanului este **Șarpele Uroboros**, care împodobește cupele, vasele, farfuriile de argint, devenite cadouri pentru activiștii de partid, opere remarcabile. Șarpele este un simbol încifrat, un simbol mistic. El reprezintă unitatea primordială, ciclul nesfârșit al timpului și universului, recrearea sinelui, permanenta reîntoarcere și reînnoire, simbol al infinitului, el este un șarpe de lumină, care își devorează coada, formând cu ajutorul capului un cerc.

De altfel, romanul însuși nu se oferă oricui, el este încărcat de semnificații multiple, desfășurarea epică are o evoluție complexă, pe mai multe planuri, între trecut și prezent, iar personajele principale Ava și

Ucu, respiră un aer de mister, de candoare și de frumusețe, care ni-i fac apropiați sufletește.

Romanul lui Radu Vida invită la meditație cu privire la sensurile existenței, la nevoia de libertate și demnitate, la iubire, într-o epocă în care valorile fundamentale ale omului au fost grav afectate.

Radu Vida este un prozator sobru, serios, un scriitor cultivat, de la care mai așteptăm și alte surprize.

Aureliu Goci

AVENTURILE ȘI ÎNVĂȚĂTURA BANALULUI COTIDIAN

PIIU RĂDUCAN, MUCEGAI
NOSTALGIC DE VÂRSTĂ BĂTRÂNĂ,
ed. ROTIPO, 2015

Venit în literatură dinspre științele exacte, domnul Puiu Răducan dovedește o înclinație deosebită spre copilăria pe care o re trăiește cu nostalgie, în punctele ei cele mai fierbinți: aventura, dinamismul trăirii la sat, contopirea cu natura. Autorul scrie o proză de acțiune, cu granițe libere între publicistică și memorialistică.

Într-un mod bizar, autorul realizează o structură compozițională a volumului incluzând și versuri, și proză, poate dintr-un prea-plin sufletesc care se cere pus repede în pagină, indiferent de formă. Astfel, după titlu urmează un *Cuvânt al autorului* care citează opinia unui anonim: „Păstrează amintirile copilăriei vii, și atunci ești mai aproape de nemurire!”, urmată de imagini din viața satului tradițional, aflat încă sub cupola mitului și miracolului. Meditația asupra timpului și satului pornește de la existența banală, dar miraculoasă în percepția unui copil sensibil.

Cartea domnului Răducan ar putea începe cu scurta frază a lui Einstein: „Timpul există pentru ca lucrurile să nu se întâmple în același moment”, sau cu fraza lui Lucian Blaga, „Suntem și vom fi întotdeauna neam de țărani. De aceea, destinul nostru ca neam, ca putere culturală, atârnă de cantitatea de aur curat ce se află în sufletul țaranului – creatorul și păstrătorul culturii populare, centru generator, binecuvântat și rodnic”. Dar domnul Puiu Răducan NU mai este țaran, după cum vom vedea imediat. Domnul Puiu Răducan păstrează în suflet legătura sa cu țarina, cu satul, cu veșnicia lui.

Născut în Vâlcea sub munte, în iulie 1951, a trecut prin școli cu profil tehnic – profesionala, Grupul Școlar energetic, liceul la seral, Școala de maiștri și Facultatea de mecanică și tehnologie. Nimic din toate acestea nu l-au învățat despre literatură, singura apropiere – colaterală

– fiind Modulul pedagogic post-universitar care îi dădea dreptul să predea la catedră. Cu atât mai mare este meritul său de a-și fi creat o operă: 19 volume de poezie scrise între 2005 și 2016, dar ele se continuă și în prezent; 31 de volume de proză, între care se află și cartea de față, ceea ce înseamnă că termenul de „proză” nu e chiar... curat. De asemenea, domnul Răducan are o bogată activitate culturală, răsplătită cu diplome și medalii, fiind membru a numeroase Asociații profesionale și culturale.

În prozele sale, autorul se sincronizează epocii prezente printr-o exprimare gazetărească, uneori dinamică, din primul front al realității și cotidianului, alteori evocatoare, și scoate o semnificație sau o învățătură chiar și din amintirile copilăriei. Astfel, copacul din proza *Dudul*, pare a fi străjerul copilăriei, cel care adăpostește găinile și-l legăna pe copil: „De fiecare dată, când plecam cu rata, dudul meu își lua rădăcinile-n spinare și (...) mă urmărea peste tot”. Este un text nostalgic, fără „aventuri” fără intrigă, deși se presupune că niciun copil n-a fost văduvit de ele.

Altfel stau lucrurile cu *Ursei*, al doilea câine de pază al copilăriei autorului. Plină de epic, proza descrie inclusiv prinderea unui iepure de către câine, dar finalul se revărsă într-un naturalism exagerat atunci când prezintă cum a făcut vecinul „iepurele zdrențe” și i l-a dat lui Ursei.

Salcâmul aplecat din Sudos începe cu un citat din Sfântul Grigorie, care vorbește despre „sfînții care ocrotesc pământul nostru românesc” și viața aspră pe care au dus-o. Domnul Puiu Răducan își leagă amintirile de o Treime:

dudul din curtea casei, câinele Ursei și salcâmul din Sudos, „al treilea stâlp al copilăriei din Țepești”, și toate aceste trei elemente, „formează trepiedul vieții mele”. Autorul își amintește spaime vechi, când l-a prins întunericul pe râpa din Sudos și a pierdut oile și caprele, a primit o ceartă zdravănă de la mamă și s-a dus să se adăpostească de chelfăneală la mătușă. Dar nu ni se spune dacă mama a recuperat oile, nici dacă

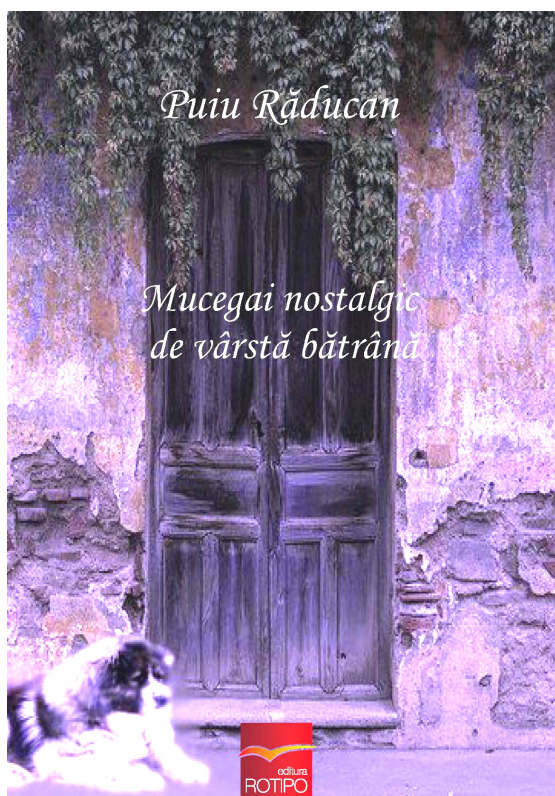
puștiul a evitat „săpunea-lă” maternă: în amintirea autorului rămâne doar salcâmul ciudat de strâmb și jocurile copilăriei...

Proza sapiențială cu inflexiuni lirice rămâne, în fond, o publicistică dedicată evocărilor care fac existența rutinieră mai ușor de suportat. Comunicatorul este angrenat în fel de fel de situații, opoziții ori contradicții, ceea ce face din povestitor un personaj cu dublu rol: implicat în amintire și în „clipa cea repede”.

Există însă și un instinct ludic în publicistica-proză, deschisă cotidianului – scenele țărănești sunt de mare autenticitate, iar viața rurală devine credibilă în confruntările și deziluziile existenței.

Autorul, cu un talent nativ evident, afirmă o puternică percepție a cotidianului din trecut și din prezent, a imediatului, iar povestirile sale sunt pline de învățături. Aceste „Amintiri din copilărie” capătă alte valori, comparativ cu cele ale nemuritorului Ion Creangă, de care-l apropie doar miraculosul vârstei și al satului.

Puiu Răducan demonstrează că este un autor de forță, pe care o înlocuiește cu darul evocărilor, cu metafore de mare calitate, cu trăiri adânci care fac din lumea descrisă un topos mirabil.

*Rodica
Pospai Păvălan*

VIAȚA CULTURALĂ A CRAIOVEI ÎN CONDIȚII DE PANDEMIE

Stopată aproape complet de la jumătatea lunii martie, când în țară a fost instituită starea de urgență din cauza pandemiei cu virusul SARS-COV 2, viața culturală a Craiovei a început, pe perioada verii, să revină timid către normal, fără a reuși să-l atingă, dar demonstrând, totuși, că, în orice condiții, cultura trebuie să aibă o anumită continuitate. Notăm, spre aducere aminte, câteva dintre activitățile desfășurate.

*

Teatrul Național „Marin Sorescu” a împlinit 170 de ani. Înființat la 1850, prin venirea la Craiova a actorilor Costache Caragiale (unchiul marelui dramaturg Ion Luca Caragiale) și Costache Mihăileanu, teatrul craiovean a devenit o instituție culturală de primă mărime în Oltenia și una dintre cele mai importante din țară.

Sărbătorirea a fost pregătită din timp și a fost programată să se desfășoare pe durata a trei zile, în perioada 27-29 iunie, cu o largă desfășurare de forțe artistice ale instituției, prezentarea unor volume de cercetare sau de prezentare a vieții teatrale craiovene, precum și cu participarea teatrelor naționale din Iași și București. Manifestările urmau să fie onorate și de directori de teatre din țară, actori de prestigiu și reprezentanți ai Academiei Române.

Totul s-a desfășurat însă altfel decât fusese programat, din cauza restricțiilor determinate de pandemie. În esență, sărbătorirea a fost făcută într-o singură seară, cea de 29 iunie, participarea a fost din plan local, iar activitățile susținute s-au redus la cele fără risc.

Reprezentanți ai autorităților locale și societari de onoare ai teatrului au rostit alocuțiuni prin care au omagiat activitatea artistică a generațiilor de înaintași și au exprimat prețuirea pentru generația prezentă. A fost apoi vernisată expoziția digitală *Proiecțiile 170: teatru din trei secole la Craiova*, un concept artistic de Nicolae Coande și Vlad Drăgulescu și concept grafic de

Roxana Banterle. De asemenea, au fost lansate volumele *Oglinda Timpului – o istorie contemporană în interviuri a TNC (2007-2020)*, carte de dialoguri coordonată de Nicolae Coande și *Profeții noi și vechi despre teatru (Cronici de SpectActor)*, reprezentând cronici scrise de Marius Dobrin.

*

Distincții. În același context, al sărbătoririi celor 170 de ani, menționăm primirea, de către Teatrul Național din Craiova, a medaliei *Nihil sine Deo* a Casei Regale a României, înmănată la Palatul Elisabeta, în ziua de 16 iulie 2020. De asemenea, în data de 30 iulie 2020, a apărut, în Monitorul Oficial, Decretul nr. 427, prin care președintele Klaus Iohannis i-a conferit actorului Emil Boroghina, Ordinul Național Serviciul Credincios în grad de Ofițer, „în semn de înaltă apreciere pentru dăruirea, talentul și profesionalismul închinat, timp de mai multe decenii, Teatrului Național „Marin Sorescu” din Craiova, precum și pentru activitatea de aprofundare și promovare a operei lui William Shakespeare, impunându-se la nivel internațional drept un reper al cercetării în domeniul teatrului”.

*

Biblioteca „Aman”, redeschisă parțial. După peste două luni în care cititorii au așteptat revenirea la activitatea de împrumut și lectură carte, Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman” din Craiova s-a redeschis parțial publicului, după jumătatea lunii mai.

Pentru a respecta toate prevederile privind prevenirea și combaterea pandemiei, colectivul instituției a amenajat spații speciale, în aer liber, pentru relația cu cititorii. Astfel, într-o curte interioară, cu mobilier adecvat, a fost amenajată o „sală” de lectură, ambientată, prin munca bibliotecarilor, cu decorațiuni și aranjamente florale.

Primele servicii care au fost deschise pentru cititori au fost acelea de împrumut și restituire carte, cu două ghișee exterioare, unul pentru secția de adulți și unul pentru secția de tineret și copii. Spațiile interioare au fost dotate astfel încât să fie asigurate condiții speciale de climatizare și dezinfectare, inclusiv un spațiu special pentru depozitarea temporară și tratarea cărților care se întorc de la cititori. Redeschiderea activităților a fost foarte bine primită de către beneficiarii bibliotecii, înregistrându-se o medie de circa 70 de cititori la secția de împrumut pentru

tinere și copii și aproape 100 de cititori la secția de împrumut pentru adulți.

Cenaclul „Mozaicul”. Unul dintre evenimentele „îndrăznețe” care au avut loc în condiții de pandemie, a fost lansarea Cenaclului „Mozaicul”, în ziua de 16 iulie, pe terasa Restaurantului Viena, din centrul Craiovei. Prestigiosul colectiv al revistei de cultură craiovene, care intenționa de mai multă vreme înființarea unui cenaclu, s-a ocupat de organizarea în condiții de siguranță sanitară a întâlnirii, la care au participat peste 40 de scriitori și iubitori de literatură din oraș. Manifestare a fost moderată de scriitoarea Aurora Dumitrescu. Au citit din creațiile lor poezii Ionel Ciupureanu și Elena Bălășeanu, prezenți de Petrișor Militaru, redactorul șef al revistei „Mozaicul”. La rândul său, directorul revistei și al Editurii Aius, scriitorul Nicolae Marinescu, a vorbit despre importanța cenaclurilor literare, a căror vreme nu este nici pe departe trecută, despre intenția de a milita pentru descoperirea și lansarea unor veritabile talente literare. A mulțumit, de asemenea, tuturor participanților, a căror prezență a demonstrat faptul că ideea de cultură nu trebuie să sufere în nici un fel de împrejurări.

O a doua reuniune a cenaclului a avut loc pe data de 13 august, tot în aer liber, având ca invitați pe Ana Paraschivescu și Mihai Ene. Moderarea a aparținut tot Aurorei Dumitrescu, iar prezentarea invitaților poetei Eleanor Mircea.

*

Expoziție de fotografii la „Auchan” Severinului. Muzeul Olteniei din Craiova a organizat, începând cu data de 21 iulie, în holul Hypermarketului „Auchan” din Calea Severinului, expoziția *Ocupații tradiționale în fotografii document*. Un număr de 72 de fotografii de mare valoare, realizate, majoritatea, în prima jumătate a secolului trecut și mărite la 60x40 cm, au fost așezate pe 12 suporti speciali, astfel încât, pe un spațiu relativ restrâns, accesul a fost facil. Au fost reînviat astfel momente din istoricul muncilor câmpului, pomicultură și grădinărit, meșteșugurilor casnice, evenimentelor din viața familiei și comunității, cultura satului românesc. Fotografiile expuse sunt din fondul documentar-arhivistic al Muzeului Olteniei și din arhiva Institutului de etnografie și folclor „Constantin Brăiloiu”.

*

Concert în aer liber. Orchestra Simfonică și Corala Academică ale Filarmonicii „Oltenia”, dirijate de maestrul Florian-George Zamfir, au încântat iubitorii genului cu un concert de arii și duete din opere celebre, vineri, 14 august, ora 20.00, la Teatrul de Vară din Parcul „Nicolae Romanescu”. Soliștii au fost Anca Iosub, mezosoprana Miruna Anamaria Zamfir, tenorul Petrișor Efrem și baritonul Dragoș Drăniceanu. Corala Academică a fost pregătită pentru acest concert de maestrul Pavel Șopov.

(Informațiile și fotografiile pentru materialul de față sunt din participări directe, primite de la alți participanți sau din mediul on-line).

Cititori la ghișeele exterioare ale Bibliotecii „Aman”

Expoziția organizată de Muzeul Olteniei la Supermarketul Auchan

Iolanda Mănescu

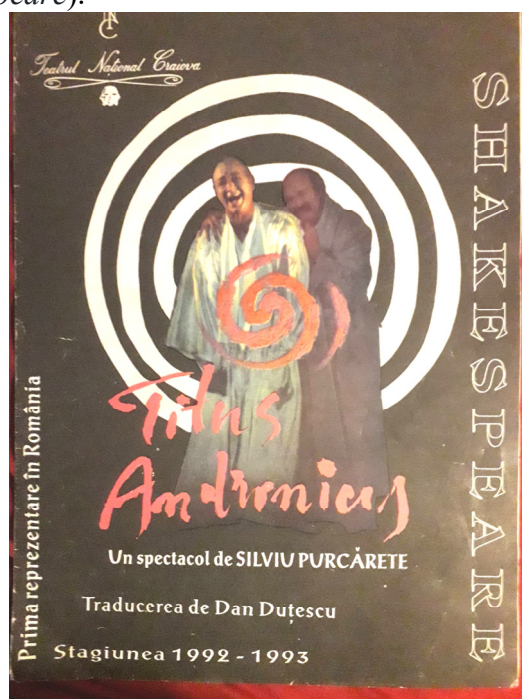
FESTIVALUL SHAKESPEARE ÎNTRE IMAGINAR ȘI PROMISIUNE

Într-o perioadă în care ceea ce părea de ne-imaginat afectează dramatic viețile tuturor, teatrul este, poate, una dintre artele cele mai puse la încercare. Un eveniment major al acestei primăveri, Festivalul Internațional Shakespeare de la Craiova, a fost printre primele care și-au anunțat anularea datorată situației generate de pandemie. Spectacolele invitate în aprilie și mai 2020 urmează să fie însă prezentate în cadrul ediției din 2022. Ediția din 2020 a fost o ediție atipică, la fel ca și vremurile pe care le trăim, organizatorii adaptându-se pe loc noii situații – Teatrul Național Craiova a oferit spectatorilor „ediția de acasă”, o minunată readucere, prin intermediul înregistrărilor făcute la timpul lor, a unor momente de vârf din istoria Festivalului.

Astfel, au revenit la viață spectacole capodoperă prezentate de-a lungul edițiilor trecute, dar și un spectacol prezentat în premieră anul acesta, datorat generozității celor care au dat strălucire primei ediții a Festivalului Shakespeare de la Craiova, cea din 1994, și anume trupa britanică Cheek by Jowl. Dacă, în urmă cu mai bine de un sfert de veac, Declan Donnellan, Nick Ormerod și compania lor au adus memorabila lor versiune a piesei „Cum vă place”, în 2020 au impresionat publicul, internaut de data aceasta, cu extraordinara lor montare a „Poveștii

de iarnă”. Ediția a douăsprezecea a Festivalului va rămâne una de neuitat tocmai pentru că a adus un omagiu neuitării și, astfel, au prins viață din nou spectacolele shakespearlene puse în scenă la Craiova și jucate la edițiile anterioare ale Festivalului, ale lui Silviu Purcărete (*Ubu Rex cu scene din Macbeth, Titus Andronicus, Cum doriți sau Noaptea de la spartul târgului, Măsură pentru măsură, O furtună*), Tompa Gabor (*Hamlet*), Mihai Măniuțiu (*Timon din Atena*), Mircea Cornișteanu (*Îmblânzirea scorpiei*) Yiannis Paraskevopoulos (*Romeo și Julieta*), Janusz Wisniewski (*Apocalipsa după Shakespeare. Macbeth*), precum și spectacole ale unor mari regizori și teatre celebre din țară și de peste hotare ca Vlad Mugur cu Teatrul Național din Cluj-Napoca (*Hamlet*), Yuri Butusov cu Teatrul Vahtangov (*Măsură pentru măsură*) și Robert Wilson cu Berliner Ensemble (*Sonetele lui Shakespeare*).

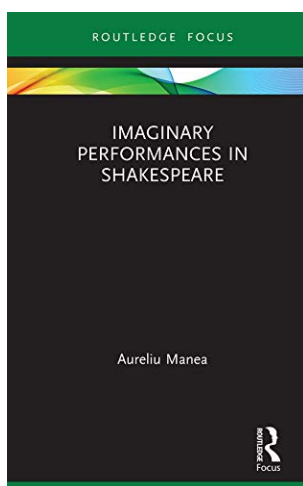

O secțiune nouă, „Sonetele acasă”, potrivită noilor condiții, a avut un mare impact asupra spectatorilor și a însuflețit numeroși artiști, atât din țară cât și din străinătate, care au fost provocați să recite sonete shakespearlene în limba de origine, vrăjind, astfel, cu sonorități diferite și atingând corzi nebănuite ale sensibilității ascultătorilor. Recitatorii au reprezentat România, Marea Britanie, India, Bulgaria, Olanda, Israel, Polonia, Catalonia, Macedonia, Slovenia, China, Grecia, Croația, Franța, Japonia, Norvegia, Spania, Letonia, Rusia, Cehia, Canada, Cipru, Ar-

menia, Ungaria, Irlanda, Italia, Statele Unite, într-o impresionantă paletă de rostiri, dovedind, o dată în plus, universalitatea operei shakespeareane (nu întâmplător, titlul ediției din acest an era „William Shakespeare – Universalul”). Nu au lipsit nici spectacolele difuzate de televiziune în cadrul Festivalului, pe TVR3, incluzând producții definitorii cum ar fi memorabilul *Hamlet* al lui Liviu Ciulei sau *Recitindu-l pe Shakespeare*, recitalul lui Emil Boroghina, directorul fondator al Festivalului Shakespeare din România, un regal prezentat, de-a lungul timpului, în lumea întreagă, printre altele la Festivaluri Shakespeare, de la Gdansk la Erevan, de la Gyula la București și, desigur, Craiova, recital ce a deschis și ediția online de pe pagina de Facebook a Festivalului.

Au lipsit, în mod inevitabil, anul acesta, manifestări ce erau corolare perfecte ale componentei spectacologice a Festivalului: expozițiile de carte, cele de scenografie și costume, de fotografie, de pictură, de grafică etc, atelierele teatrale studențești de teatrologie, arta actorului, regie și scenografie, conferințele și sesiunile organizate în colaborare cu Asociația Internațională a Criticilor de Teatru, Asociația Europeană de Cercetare Shakespeare și Universitatea din Craiova, reuniunile Rețelei Europene a Festivalurilor Shakespeare și cea a Consiliului de redacție al revistei Asociației Internațională a Criticilor de Teatru, *Critical Stages*, precum și, nu în ultimul rând, lansările de carte unde autorii și cititorii se adună într-o celebrare marelui dramaturg. Printre numeroasele lansări, care umplu de obicei diminețile celor însetați de lectură și de Shakespeare, urma să aibă loc lansarea unei cărți eveniment: *Imaginary Performances in Shakespeare*. Aureliu Manea (1945-2014), autorul volumului, și-a câștigat un bine meritat renume prin profunzime și vizionarism.

Regizor, dramaturg, eseist și prozator, el este considerat un geniu în lumea teatrului. Prima ediție a cărții sale *Spectacole imaginare* a fost publicată în 1986 la editura Dacia, fiind urmată de o a doua ediție, în 2018, la editura Eikon. În anul 2020 se publică prima ediție în limba engleză, la cunoscuta editură Routledge, în traducerea lui Alistair Ian Blyth, prefața fiind semnată de Viorica Samson, sora regizorului, și Prof. Michael Dobson, Directorul Institutului Shakespeare din Stratford-upon-Avon, Profesor la Universitatea din Birmingham, al cărui prestigiu aduce un plus de vizibilitate pe plan mondial unei cărți de referință în istoria teatrului. Volumul cuprinde „meditații regizorale asupra esenței dramatice a nouăsprezece dintre piesele lui Shakespeare” (Viorica Samson) iar „faptul că starea sănătății lui Aureliu Manea l-a forțat pe acesta să se retragă de la a face regie imediat după căderea regimului Ceaușescu, tocmai când producțiile Shakespeare românești puteau face turnee în străinătate și puteau fi văzute și admirate de o gamă mai largă de spectatori de peste hotare, trebuie să rămână cauza unui permanent regret” (Michael Dobson). Lansarea avea să fie însoțită de o întâlnire intitulată *Aureliu Manea și spectacolele sale shakespeareane reale și imaginare* în care George Banu și Doina Modola dialogau cu Alexa Visarion, Ion Cocora, Viorica Samson și Muriel Manea. Evenimentul va avea loc, cu siguranță, la următoarea ediție a Festivalului Internațional Shakespeare de la Craiova, la fel ca multe dintre proiectatele momente ce nu s-au putut materializa anul acesta și care se vor petrece cu mai multă strălucire când, după vremurile de cumpănă pe care le vom fi străbătut, ne vom regăsi bucuria de a fi împreună în mod real.

Gabriela Boangiu

ORNAMENTICA PORTULUI POPULAR DIN ZONA OLTENIEI

Costumul popular românesc impresionează astăzi, mai ales prin măiestria construcției, a realizării sale artistice, prin tehnica de execuție, prin ornamentică și cromatică. Cercetarea complexelor aspecte ale costumului popular poate fi plasată la confluența unor discipline ca etnografia, istoria artei populare, antropologia, sociologia și cu siguranță enumerarea poate fi continuată încă, deoarece veșmântul popular poate fi „receptat ca document uman capabil de a comunica în timp un mesaj social”¹.

Activitățile specifice comunităților sătești arhaice se caracterizau printr-o profundă armonizare cu ritmurile cosmice. Există o anumită „rânduială” a vieții, menită să contracareze incertitudinea, neprevăzutul inerent oricărei forme de viață. Astfel, costumul popular reprezenta o manieră – astăzi doar artistică, de investire a practicului cu valențe magice, Alexandru Dima considera că „îmbrăcămintea, casa, instrumentele de producție, micile unelte ale folosinței zilnice sunt împodobite cu o mare grijă care nu pierde totuși în vedere, scopul principal al obiectului, constrângând exercițiul artistic în limite modeste. Motivele ornamentării (...) sunt sau au fost în trecut – în parte – magice și simbolice”².

Vom încerca să subliniem o posibilă legătură între reprezentările corpului în societatea tradițională și anumite valențe apotropaice ale ornamenticii costumului popular românesc, respectiv cel din zona etnografică Oltenia. Avându-se în vedere că studiul de față este organizat sub forma unor preliminarilor la o viitoare cercetare mult mai aprofundată, trebuie să menționăm că intenția noastră este de a trasa posibile direcții de abordare a acestei problematice.

Referitor la percepția corpului omenesc în cultura tradițională, există cercetători care subliniază existența unei legături între reprezentările trupului omenesc și reprezentările legate de organizarea, configurarea spațiului, de o cosmografie și cosmologie mitologică; corpul și părțile sale componente privite drept coduri mitice, participă la crearea și re-crearea structurii Lumii³. În același timp putem considera demer-

sul sacralizării în dublu sens, și anume, trupul și anumite părți ale sale dobândesc semnificații simbolice. Conform constituției sale fizice, dar mai ales percepției culturale a părților constitutive, omul își percepe trupul drept un sistem compus din trei părți, astfel centrul trupului este considerat ombilicul, iar partea de sus – piept, mâini, gât și cap, este legată mai mult de spiritual, de mental, de curățenie, de aer, în timp ce parte de jos – de pământ, de mersul pe jos, de murdar/prihănit, dar și de fertilitate⁴.

Putem înțelege astfel anumite practici magice speciale și avem în vedere aici „marcarea (tatuirea și mascarea) unor articulații ori părți ale corpului omenesc, procedeu străvechi destinat a apăra <<porțile>> corpului omenesc <<împotriva spiritelor rele>>”⁵. Astfel de situații au fost întâlnite în „cuprinsul unor picturi religioase pe lemn, pe sticlă ori murale: marcarea la umăr și ombilic în icoana Sf. Dumitru de la biserica din Teliu-Țara Bârsei, marcări cu mască de om pe umăr la icoanele Sf. Teodor Tiron, de la biserica satului Dimiana, com. Beceni-Buzău și arh. Mihail, de la schitul Poiana Mărului, Jitia-Țara Vrancei, (...) de asemenea și motivul *ochiului* a fost utilizat pentru a marca articulațiile”⁶. Deși astfel de exemple sunt mult mai numeroase în ornamentica tradițională specifică altor zone extraeuropene – Australia, Oceania, Noua Zeelandă, Africa⁷, putem stabili totuși o corespondență între aceste reprezentări specifice culturii tradiționale și elementele componente ale costumului popular românesc.

Este evident faptul că sensul original al motivelelor specifice ornamenticii românești nu mai poate fi recuperat în totalitate, însă anumite interpretări, conexiuni pot fi încă realizate prin analiza unui bogat material etnografic provenit atât din zone etnografice autohtone, cât și din alte spații geografice.

Trebuie făcută însă o diferențiere clară între arta populară și arta primitivă, precum și între arta populară și arta cultă. Diferențierea dintre arta populară și arta cultă este evidentă în momentul în care se poate constata cu ușurință că „activitatea artistică populară nu realizează numai o intențiune pur estetică”, ci uneori prin „prezența figurativului în plastica populară se urmărește în primul rând a mulțumi divinitatea pentru actele de protecție realizate în trecut și a solicita acte analoage pentru viitor, de a îndepărta duhurile rele”⁸. O diferențiere centrală este și faptul că în arta populară transpar reprezentări colective, în timp ce arta cultă se axează pe reprezentări individuale, originale prin excelență.

¹ Olga Horșia, *Costumul popular și moda*, în REF, tom.43, nr.3, București, 1998, p. 190

² Alexandru Dima, *Arta populară și relațiile ei*, Editura Minerva, București, 1971, p.31

³ Ljupcho S. Risteski, *Cultural Topography of the Human Body*, în „Symposia. Caiete de etnologie și antropologie”, 2003, Editura Aius, p. 377

⁴ *Ibidem*, p. 377

⁵ Nicolae Dunăre, *Ornamentică tradițională comparată*, Editura Meridiane, București, 1979, p. 134

⁶ *Ibidem*, p. 134

⁷ *Ibidem*, p. 134

⁸ Alexandru Dima, *op. cit.*, p.31

În ceea ce privește arta populară și cea primitivă, „ambele sunt dominate de imperativul reprezentărilor colective, ci nu de cele individuale”⁹, însă există între ele o „diferențiere graduală”, căci intențiile estetice ale artei populare sunt mult mai pregnante decât cele magico-simbolice pe care le includ. Mai mult, aceste aspecte magice au supraviețuit mai mult în virtutea respectării unor canoane de execuție decât din credința în valențele apotropaice ale ornamenticii specifice costumului popular. Trebuie menționat de asemenea și faptul că această categorie a decorativului „care este dominantă în arta populară, se dezvoltă în umbra practicității obiectelor, cu grijă de a nu le tulbura justa folosire”¹⁰.

Altfel, arta populară poate fi considerată drept un punct de mijloc între inovația individuală, specifică artei culte și presiunea colectivității, evidentă în cazul artei primitive, deoarece arta populară respectă canoanele tehnice de execuție a costumului popular, ornamentica specifică acestuia, însă evită monotonia, uniformitatea care ar putea rezulta din această practică, prin încercarea de a nu realiza, de a nu repeta aceeași compoziție ornamentală, „încercând mereu un model nou”¹¹. Această încercare din partea țărăncii române de a obține o recunoaștere a măiestriei sale în execuția costumului popular, impulsionată de o puternică dorință de diferențiere în fața colectivității, apropie arta populară mai mult de arta cultă, elaborată, axată pe originalitate, pe contribuție individuală.

Având în vedere cele menționate anterior, vom evita pe parcursul demersului studiului nostru, o reducere strictă atât la aspectele ridicate de utilitatea costumului popular, fie ea practică (protecție în fața unor factori naturali, libertate de mișcare etc.) sau magico-religioasă, cât și la aspectele pur estetice. Costumul popular românesc reprezintă sinteza dintre practic, magic și estetic, iar orice cercetare întreprinsă în acest domeniu, nu poate ignora această armonie.

În zona etnografică Oltenia, costumul popular femeiesc se compune din îmbrăcămintea capului, cămașa, vâlnicul sau cele două catrințe – aici vom întâlni diverse denumiri în cadrul diferitelor subzone, brâul, betele și încălțăminte. În cadrul acestui studiu ne vom opri cu precădere asupra ornamenticii cămășii, precum și a vâlnicului, analizând de asemenea și funcțiile apotropaice pe care le îndeplinesc brâul și betele în cadrul costumului popular românesc, în particular al celui din zona Olteniei.

Zamfira Mihail considera că „din punct de vedere lingvistic, românii au moștenit atât termenul latin <<ie>>, derivând din latinescul <<tunicae lineae>> (tunică subțire purtată pe piele, pentru cămașa femeiască), precum și un termen împrumutat de români din fondul celtic (galic), anume <<camisia>>, atestat pen-

tru prima oară în limba latină în secolul al IV-lea, din care provine românescul <<cămașă>>, denumind deci o piesă purtată în zonele mai friguroase ale Europei”¹².

Există numeroase tipuri de cămăși, însă principale sunt: cămașa dreaptă sau bătrânească și cămașa încrețită la gât. Structura unei cămăși cuprinde trei elemente esențiale: stani, care constituie fața și spatele cămășii, adică <<trupul cămășii>>, mânecile și clinii¹³. Există situații în care mânecii i s-a dat amploare prin adăugarea unei fâșii de pânză plasată pe întreaga sa lungime, numită „altoe, altiță, lărgământ, băgătură etc.”¹⁴.

Ornamentele specifice altiței sunt „<<râurile>> orizontale (3 până la 9 rânduri) și existența unui interval alb, despărțitor de altiță, numit și „împrejurar”. Un alt aspect important al acestei ornamentici speciale este și faptul că „motivul altiței fiind considerat sacru – nu se mai repetă în alt loc pe cămașă”¹⁵.

Valențe apotropaice au atât betele, cât și brâul. Astfel, în costumul femeiesc, brâul, întotdeauna roșu, în zona etnografică a Olteniei, se încinge peste cămașă, iar betele cuprind mijlocul peste vâlnic sau catrințe¹⁶. În zona etnografică Dolj, decorul brâului din cadrul costumului femeiesc era „format din vergi divers colorate (...) cu motive geometrice, în special romburi, denumite local „ochi” sau „ochișori”. Vergile șerpuite ce alternează cu celelalte motive sunt tot atât de frecvente”¹⁷. Și în cazul costumului bărbătesc din zona Doljului exista brâul roșu, iar alături de acesta un alt tip – brâul „ales <<scorțește>>, în război, fiind bogat ornamentat în alesături cu ochiuri, linii în zigzag, figuri geometrice stilizate; brâul roșu era mai lat, țesut în patru ițe și fără ornament. Peste brâu se foloseau brăcirile, iar deasupra o curea îngustă¹⁸. Brâul care înconjoară mijlocul trupului omenesc, îndeplinește și el funcții apotropaice, ocrotind anumite „porți de intrare”¹⁹ ale corpului, ombilicul – în cazul nostru, care, fiind considerat „centrul microcosmosului uman”²⁰, reprezintă subiectul a numeroase practici magice în cadrul unor ritualuri de trecere, cum este nașterea, de exemplu. Prin tăierea cordonului ombilical și formarea ombilicului, o nouă entitate este formată, de aceea mama, conside-

¹² Zamfira Mihail, „Terminologia portului popular românesc în perspectiva etnolingvisticii comparată”, București, 1978, p.49 *apud* Elena Sacoșanu, Paul Petrescu, *Portul popular de sărbătoare din România*, Editura Meridian, București, 1984, p. 44

¹³ Elena Sacoșanu, Paul Petrescu, *op. cit.*, p. 44

¹⁴ *Ibidem*, p. 44

¹⁵ *Ibidem*, p.53

¹⁶ *Ibidem*, p.107

¹⁷ Ileana Fulga, *Aspecte caracteristice ale portului popular din Dolj*, în Oltenia – Studii și comunicări. Etnografie, Craiova, 1986, p. 307

¹⁸ *Ibidem*, p. 308

¹⁹ Nicolae Dunăre, *op. cit.*, p. 137

²⁰ Ljupcho S. Risteski, *op. cit.*, p. 378

⁹ *Ibidem*, p.33

¹⁰ *Ibidem*, p.76

¹¹ Opreșcu, *L'art du paysan roumain*, p.44 *apud* Alexandru Dima, *op. cit.*, p.35

rând cordonul ombilical drept extrem de important îl ascunde imediat după ce acesta este tăiat, deoarece orice folosire necorespunzătoare a acestuia poate fi fatală copilului²¹. De asemenea, în anumite părți din Macedonia, existau anumite practici protective menite să împiedice persoana decedată să se transforme în vampir – mortul fiind înțepat cu un obiect ascuțit în ombilic²². Este evident faptul că această „poartă de intrare” trebuia protejată pe întreg parcursul vieții, iar acest lucru este sugerat de numeroase aspecte: culoarea brâului, predominant roșu – simbol al vieții, valența apotropaică a motivului ochiului, precum și cea specifică motivului șarpelui, inspirat și de forma brâului, care trimite la „spirală vieții”. Simbolul șarpelui este foarte de întâlnit în cultura tradițională românească. Ca „ipostaziere a duhului protector al casei (...) șarpele este frecvent sculptat pe stâlpii porților, pictat pe fundul blidelor din lut smălțuit sau modelat în tencuiala pereților casei. În Oltenia și în unele zone din Transilvania șerpi de argilă smălțuită sunt așezați pe pragul sau pe podeaua caselor”²³

În cadrul ornamenticii costumului popular românesc există numeroase tipuri de motive ce îndeplinesc funcții apotropaice. Elena Sacoșanu și Paul Petrescu²⁴ realizează o clasificare complexă a ornamentelor în general, dintre care vom prezenta spre exemplificare câteva tipuri de ornamente specifice costumului popular românesc. Întâlnim așadar ornamente cosmomorfe: romburi solare pe brăurile bărbătești, de exemplu, șiruri de roate, sori și stele pe un cojoc de sărbătoare din zona fostului județ Romanați – zonă cu puternice caracteristici specifice din punct de vedere etnografic; ornamente zoomorfe: „coarnele berbecului”, „dinții calului”, „patru cai”; ornamente skeomorfe (reprezentări de unelte): „furci”, „ciuturi”, „aripile roților de moară”; ornamente mitologice: „rozetă solară”, „vârtelnița” – simbol al succesiunii lunilor și anotimpurilor, „arborele vieții” pe catrințele din zona fostului județ Romanați; ornamente religioase: șir de prescuri, prescurele, cruci și jumătăți de cruci, pentru a enumera doar câteva dintre principalele ornamente cu valențe apotropaice care caracterizează costumul popular românesc.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Acad. Nicolae Breban și Constantin Pădureanu

²¹ Ljupcho S. Risteski, *op.cit.*, p.308

²² *Ibidem*, p.308

²³ Romulus Antonescu, *Simbolistica locuinței țărănești*, în „Ethos”, 4/1994, București, Editura Museion, p.90 *apud* Antoaneta Olteanu, *Șarpele casei*, în REF, tom 43, nr.1-2, București, 1998, p. 35

²⁴ Elena Sacoșanu, Paul Petrescu, *op. cit.*, p. 49

Aurora Sperața Cernitu

SCULPTORUL DAN NICA – UN GUTENBERG REINVENTAT

Sculptorul Dan Nica ne propune o invitație la cunoaștere; meticulos și îndelung răbdător cu arta sa, el reușește să aducă în fața privitorului creații originale gravate în metal – sculptură mică, dar și mai amplele sale lucrări realizate în contextul Simpozionului „Drumuri brâncușiene” ori statui urbane cum este cazul ingeniosului „Flaşnetar” din Centrul Vechi al Craiovei, care înobilează și întregeste atmosfera de altădată a orașului.

Arta lui Dan Nica se relevă privitorului prin intermediul simbolurilor, unul dintre acestea este tehnologia tipăririi, un Gutenberg reinventat care are la îndemână literele mobile pentru a crea un limbaj propriu, închis în cărți ce îți așteaptă descifrarea, o yală și mai multe chei ce i se propun. Literele curgătoare sunt izvoare spre cunoaștere, ele curg într-un timp al atotștiutelor povești, al pildelor binefăcătoare și dătătoare de sens, de viață. Casa – ingerul sugerat prin aripi, perna, cheile, potirul, scara, peștii sunt teme pe care le găsim gravate în metal cu migală de bijutier. Ghicești în realizarea lucrărilor sale timpul îndelung petrecut în crearea operei, un timp al nemărginirii, un timp al creației, nu al grabei de a înfăptui lesne concep-te. În vremurile noastre, unde timpul este presant și scurt, pasul ceasului său zăbovește ca în vechile ateliere al maeștrilor renascentiști, rotindu-se în jurul operei create, dăruindu-i timpul pe care ea îl cere, nu impunându-i termene fixe.

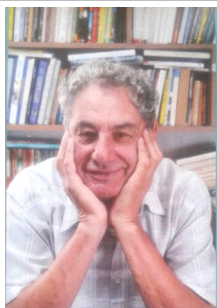
Pomul vieții este o temă des întâlnită în creația sculptorului Dan Nica, îngemănând chei și yale – potriviri întru descifrare, întru aflarea tainelor îndelung timp ascunse, ce răsar din întrebare în spațiul larg al literelor potrivite, al caracterelor mobile specifice unui tipar renascentist.

Universul artistic în care gândește și creează artistul Dan Nica este încărcat de spiritualitate, de frumos, de taine în descifrarea cărora nu se strivește misterul, un loc mirific în care pacea și liniștea spațiilor create se redobândește, se reasează într-o ordine a lucrului bine făcut.

Dan Nica este absolvent al Academiei De Arte Vizuale „Ion Andreescu” din Cluj Napoca, Clasa profesor Terec Aurel, licențiat în sculptură. Are lucrări în colecții particulare și muzee. A obținut premiul întâi pentru sculptură, cu lucrarea *Spirala*, la Salonul Anual al Artiștilor Olteni în anul 2012. Lucrarea se află în patrimoniul Muzeului de Artă Craiova. Are participări succesive la Simpozionul *Drumuri brâncușiene*: în 2020 cu lucrarea *Ceas Solar*, în 2016 cu lucrarea *Cunoaștere*, în 2013 cu lucrarea *Lacrima*. Expune în spațiul generos al Galeriei Artyourself în 2015, la o expoziție colectivă și revine cu o expoziție personală în același spațiu, în 2016. De asemenea, Galeria Arta din Craiova îi găzduiește expozițiile personale din 2013, 2014, 2017, 2019 cu o expoziție de ceramică intitulată *Shape of Dreams*.

Întâlnirea cu lucrările sculptorului Dan Nica invită la meditație, întipărindu-se în memoria privitorului prin originalitate și unicitate. Talentul său îl înscrie în galeria artiștilor autentici, ghidați de un spirit neobosit al creației.

Dumitru Duță

CELEBRITĂȚI ALE LUMII

Omul de geniu, cea mai mare minune a lumii, apare în Univers ca o cometă, strălucește în timp prin creațiile sale și, lăsând în urma lui o cale argintie de lumină, își ridică semenii pe noi trepte de cultură și civilizație.

Hemionu, celebrul arhitect din antichitatea egipteană, a proiectat și construit, cu 4500 de ani în urmă, în apropiere de Cairo, magnifica piramidă a fratelui său, vestitul faraon Keops, inițial înaltă de 148 m. Ea conține numeroase date geografice, astronomice și calcule matematice de mare precizie pentru acele timpuri: orientarea exactă către cele patru puncte cardinale și steaua polară, distanța de la pământ la soare, raza polară a pământului, calendarul tropic de 365 de zile, numărul $\pi = 3,14$ și altele.

Imhotep, vizir (prim - ministru), medic, dar și arhitect, proiectase și construisese cu puțin timp înainte renumita piramidă de la Sakkarah, apoi întemeiază medicina, care avea în timpul faraonului Keops aproape toate specializările de astăzi, cu rețete ce cuprindeau denumirea bolii, simptomele și tratamentul.

De abia peste 2000 de ani de la acest eveniment medicul Greciei antice Hipocrate a pus bazele medicinei științifice.

Aristotel (384- 322 î.Hr), exponent de geniu al gândirii antice grecești, întemeia științele pozitive, scriind cărțile Istoria animalelor, Despre cer, Fizica, Logica și înființa o școală superioară denumită Lykeion, care rivaliza cu Academia lui Platon. El atrăgea atenția că știința trebuie să fie în concordanță cu realitatea.

În același timp, în China erau școli superioare de stat în toate prefecturile, iar Academia chineză funcționa din anul 376 înainte de Hristos. În primul secol după Hristos chinezii aveau 36 de tratate de medicină și matematică în nouă capitole.

Leonardo da Vinci și **Shakespeare** sunt creatorii de geniu ai Renașterii care au deschis drumul gândirii moderne.

Leonardo da Vinci, autorul celebrului tablou „Mona Lisa”, a fost nu numai pictor, dar și sculptor, muzician și inginer. A schițat mașini de zburat, planuri de canalizare și mașini de război. A fost cercetător prin observare și experimentare, în domeniul științelor naturii, susținând că știința este fiica experienței. El este fondatorul anatomiei științifice, cercetând anatomia și fiziologia inimii. A studiat fiziologia plantelor și a intuit, înaintea lui Darwin, descendența omului din maimuță.

Shakespeare, prin geniul său transfigurează artistic întreg universul uman. Preluând ideea de la Erasmus din Rotterdam, din „Elogiul nebuniei”, că viața este un vis, lumea un teatru, iar omul un biet actor, o umbră călătoare, Shakespeare a creat modele unice ale transfigurării estetice a psihopatologicului în literatură prin teatrul său. „Nimeni n-a realizat că Shakespeare în opera sa procedee psihoterapeutice ca psihodrama și sociodrama” (dr.Al.Olaru). El aduce pe scenă toate frământările contradictorii ale sufletului uman: stările paroxistice și cele crepusculare, luciditatea rațiunii și destrămarea personalității în diverse forme ale nebuniei, entuziasmul și scepticismul manifestat de Henric al III-lea, lumea că un teatru în „Neguțătorul din Veneția”, viața ca o luptă și soarta în schimbare, în „Romeo și Julieta”.

Analizând viața și complexitatea comportamentului uman, Shakespeare ajunge la concluzia că „nebulina pe nimeni nu ocolește, ea este ca lumina soarelui, bate în toți și stă la masă cu oricine.”

Cu aceste gânduri am vizitat eu emoționat casa de la Stratford, din apropiere de Londra, unde a văzut lumina zilei, a copilăriei și a creat genialul Shakespeare, reușind ca nimeni altul, să transfigureze estetic universul uman cu 400 de ani în urmă.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, descoperirile științifice care aveau să determine cele mai mari schimbări în gândirea fizicienilor și a chimiștilor au fost în domeniul electricității și al chimiei atomice. **Volta** descoperă pila electrică, **Ohm** arcul electric, iar **Ampère** a reușit să dezvăluie principalele legi ale electromagnetismului.

Becquerel, stimulat de interesul pentru perfecționarea pilei electrice a lui Volta, a ajuns să descopere în 1896 fenomenul de radioactivitate la uraniu.

Pentru cercetările sale și asupra altor corpuri radio-actieve a primit în 1903 premiul Nobel, împreună cu Pierre Curie și Marie Curie- Schlodowska.

Cei doi soți au descoperit elementele poloniu și radium.

Mai târziu italianul **Enrico Fermi** va descoperi importanța reacției în lanț deschizând drumul folosirii energiei nucleare în scopuri civile și militare. **Marconi** va inventa aparatul de radio, ajungându-se la cele mai sofisticate produse electronice de astăzi, iar în 1910 romanul **Henri Coandă** inventează, construiește și zboară cu primul avion cu reacție, punând bazele zborurilor cu navele cosmice pentru cunoașterea Universului.

Jeffrey Archer

NU RIȘTI, NU CÂȘTIGI

(carte în curs de apariție
la Editura Vivaldi)

Avertismentul autorului:

Dragă cititorule,

După ce am terminat de scris ultima dintre Cronicile Clifton, mai mulți cititori mi-au scris pentru a-mi spune c-ar vrea să știe mai multe despre William Warwick, eroul omonim (cu același nume) al romanelor lui Harry Clifton.

Mărturisesc că mă gândisem oarecum la acest lucru înainte de a începe să lucrez la

Nu riști, nu câștigi, primul din seria William Warwick.

Nu riști, nu câștigi începe când William părăsește școala și decide, spre marea nemulțumire a tatălui său, să intre în Poliția Metropolitană, în loc să-și urmeze tatăl. William perseverează și, în acest prim roman, îi urmărim viața în înfruntarea cu personajele, unele pozitive, altele nu așa de pozitive, care îi ies în cale, în timp ce el încearcă să devină detectiv și se transferă la Scotland Yard.

Veți urmări, de-a lungul seriei, întâmplările prin care trece William pe parcursul său de la calitate de polițist la cea de comisar al Poliției Metropolitane.

În prezent, lucrez la al doilea roman din serie, care se va concentra asupra perioadei sale de tânăr sergent în Unitatea de elită pentru droguri.

Dacă va reuși vreodată să ajungă comisar depinde în egală măsură de hotărârea și de abilitatea sa, precum și de speranțele mele de longevitate – ale mele, nu ale tale, cititorule.

Jeffrey Archer, septembrie 2019.

CAPITOLUL I

14 iulie 1979

- Nu se poate să vorbești serios.

- Mai serios de-atât nu se poate, tata, și ți-ai fi putut da seama de lucrul acesta, dac-ai fi ascultat vreodată ceea ce ți-am tot spus eu, în ultimii zece ani.

- Dar ți s-a oferit un loc la vechiul meu colegiu de la Oxford, la drept, și, după absolvire, vei putea să lucrezi cu mine în barou. Ce altceva mai mult de-atât și-ar putea dori un tânăr?

- Să i se permită să urmeze cariera pe care și-o alege singur și să nu se aștepte de la el să meargă pe urmele tatălui său.

- Asta ar fi un lucru chiar așa de rău? La urma urmelor, eu mă bucur de o carieră fascinantă și meritorie și, îndrăznesc să sugerez, de oarecare succes.

- De un succes strălucitor, tata, dar nu despre cariera ta discutăm noi, ci despre a mea. Și poate că eu nu vreau să fiu un avocat de vârf care își petrece întreaga viață apărând o șleahță de tâlhari pe care, niciodată, nu s-a gândit să-i invite la prânz, la clubul său.

- Pari a fi uitat că chiar acei tâlhari ți-au plătit educația și stilul de viață de care te bucuri în prezent.

- Niciodată nu mi se permite să uit lucrul acesta, tata, și acesta este motivul pentru care intenționez să-mi petrec viața asigurându-mă că asemenea răufăcători sunt închiși pe lungi perioade de timp și nu se permite să fie eliberați și să-și continue o viață de crime, mulțumită talentului tău avocătesc.

William a crezut că, în sfârșit, îl redusese la tăcere pe tatăl său, dar s-a înșelat.

- Poate că ești de acord cu un compromis, băiete dragă?

- Nicio șansă, tata, a spus cu fermitate William. Semenii cu un avocat care pledează pentru reducerea pedepsei, deși știe că apără o cauză pierdută. Dar, pentru o dată, elocința ta se lovește de niște urechi surde.

- Nu-mi permiți nici măcar să-mi expun cazul, înainte de a-l respinge fără ezitare?

- Nu, pentru că eu nu sunt vinovat și nu trebuie să dovedesc unui juriu că sunt nevinovat, numai ca să-ți fac ție plăcere.

- Dar ai fi gata să faci ceva care să-mi facă plăcere, nu-i așa, dragul meu?

În iureșul bătăliei, William și uitase că mama lui stătea așezată, tăcută, la celălalt capăt al mesei, urmărind îndeaproape turnirul dintre soțul și fiul ei. William se pregătise bine să lupte cu tatăl lui, dar știa că, pentru mama lui, nu era loc de niciun meci. A tăcut încă o dată. Tatăl s-a folosit de tăcerea lui.

- La ce te gândești, Onorată instanță? a întrebat Sir Julian, netezindu-și reverele jachetei și adresându-se soției ca și cum ea ar fi fost judecătoarea la Înalta Curte.

- Lui William i se va permite să meargă la ce universitate vrea, să-și aleagă materiile de studiu pe care le dorește și, odată ce va absolvi,

- să urmeze orice ce carieră vrea să urmeze, a spus Marjorie. Și, mai important, tu vei renunța cu grație și niciodată nu vei mai deschide acest subiect.

- Mărturisesc că, cu toate că accept judecata ta înțeleaptă, aș putea considera ultima parte cam dificilă, a spus Sir Julian.

Mama și fiul au izbucnit în râs.

- Mi se permite să pledez pentru moderație? a întrebat Sir Julian, cu inocență.

- Nu, a spus William, pentru că eu voi fi de acord cu termenii mamei numai dacă, timp de trei ani, îmi vei susține necondiționat decizia de a intra în Poliția Metropolitană.

Sir Julian Warwick QC (Queen Counselor) s-a ridicat de la locul lui din capul mesei, și-a salutat soția o scurtă înclinare a capului și a spus fără convingere:

- Dacă așa dorește Înălțimea Voastră...

*Versiune în limba română:
Ana Andreescu*

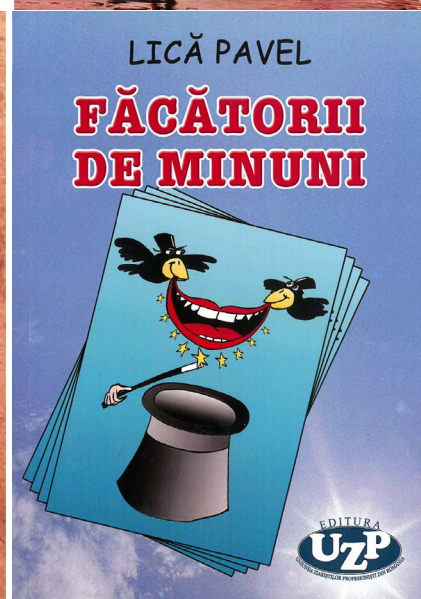
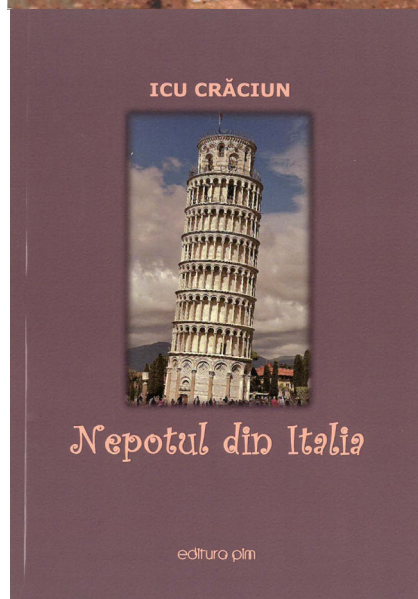
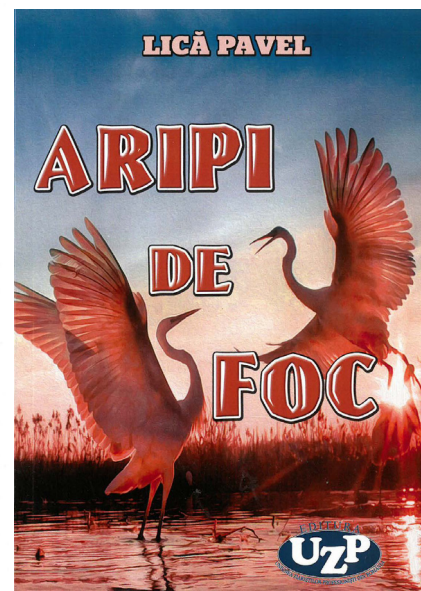
O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

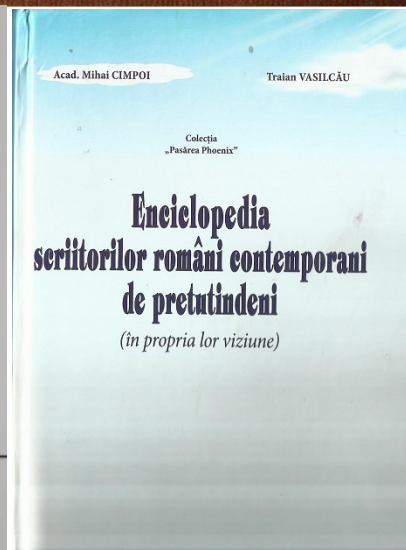
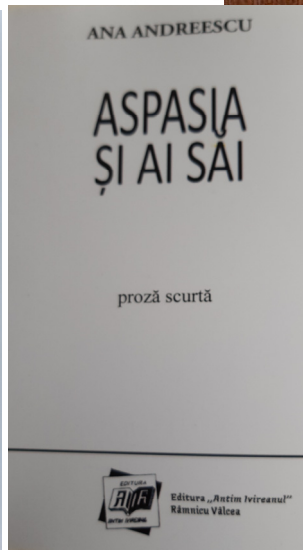
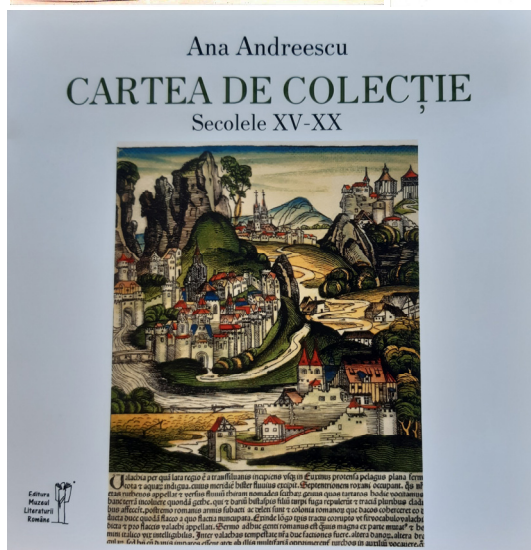
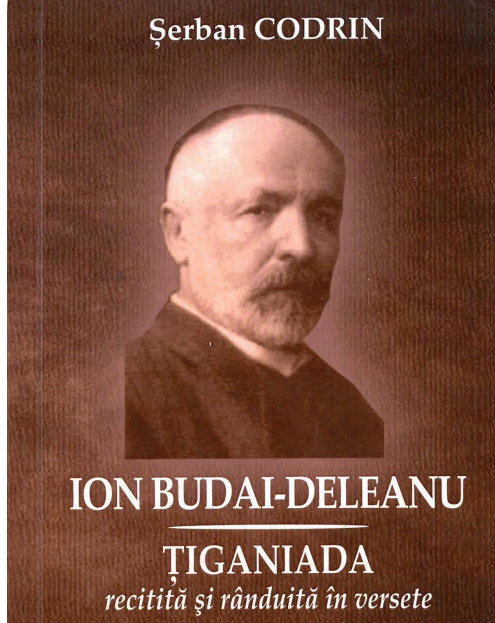
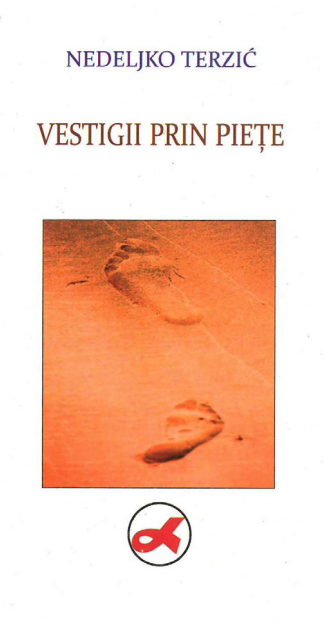
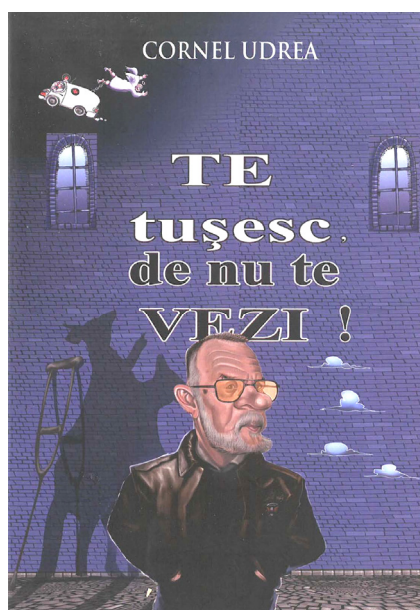

*Mihai Fircă - Secretar de
stat în Ministerul Culturii,
Constantin Pădureanu,
Nicolae Poghirc,
Valentin Mihali și
Nicolae Marinescu*

*Emilian Mirea,
George Geafir,
Ion R. Popa,
Spiridon Popescu,
George Popescu,
Cristian Liviu Burada,
Victor Rusu,
Ioan Lascu,
Emil Lăzărescu,
Mircea Pospai,
Toma Grigorie,
Florin Logreșteanu
și Constantin Pădureanu*

CUPRINS

ESEU

Gelu Negrea

Literatură și politică / 3

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 5

Victor Martin

Zerocrația necesară / 6

Teodor Oancă

Mărturisirea în poezie / 7

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 8

POESIS

Cristina Maria Done

Șoapte / 9

Universul din noi / 9

Tandem în miez de noapte / 9

Pași prin ireal / 9

Alin Cucuruzan

Dincolo / 9

Priviri / 10

Drum / 10

Să mă-ngropați în cer / 10

Robert Sorin Baicu

Covalescență / 10

Pedepsește-mă cu libertate! / 11

Plecarea / 11

Ion C. Ștefan

Arc de cerc / 12

Planuri temporale / 12

Retragerea martorilor / 12

Toma Grigorie

Blestemul virusului / 13

Capul plecat / 13

Dorul de viață / 13

Lucian Costache

Tristețe marină / 13

De Cireșar / 14

Ce m-aș face / 14

Marius Ghilezan

La trenul pierdut / 15

Se naște o insulă / 15

Regele meu / 15

Emilian Mirea

E senin / 16
tentativă de suicid / 16
închisoarea / 16

Viorel Mirea

Cenușă de trandafir 20 / 17
Cenușă de trandafir 21 / 17
Cenușă de trandafir 22 / 17

Vasile Răvescu

Roata / 17
Ziua / 18
Fără tu și fără eu / 18
Ochii lui Cronos / 18
Arbore genealogic / 18

Silviu Podea

Ploaia / 18
Fără de sfârșit / 18
Parfum / 19

Constantin Pădureanu

Colectivizarea forțată / 19
Pătru Ursu / 20

Galina Furdul

Rondeluri / 21

DEBUT

Lavinia Pîrîianu

Ochi de cer / 22
Pasărea Phoenix / 22
Metamorfoza / 22

PROZĂ

Mihai Antonescu

Miruna / 23

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 24

Viorel Cacoveanu

Pacea SRL / 25

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 26

Eliza Roha

„Asasinat la Cracovia” - fragment - / 27

Ion. R. Popa

Omul și averea / 29

Florina Mirea

Il sangue del poeta / 30

George Geafir

Babiloniada / 31

Florin Logreșteanu

Zborul invizibil al îngerilor / 33

Ion Todor

Ion Pillat și poemul într-un vers / 35

REMEMBER

Natalia Sorescu

Masa mea cu trei picioare / 37

LECTOR

Nicolae Dabija

O pasăre pe nume Brâncuși / 38

Ștefan Vlăduțescu

O istorie secvențială a mișcării optzeciste / 39

Marius Arbănași

Teodor Oancă, Cercetări de onomastică și dialectologie / 41

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 42

Aureliu Goci

Seriozitatea jocului de-a copilăria / 43

Radu Vida

Întunericul – fața nevăzută a luminii / 44

Mircea Pospai

Iluminări din zona de penumbră / 45

Monica Grosu

Reviste literare la zi / 47

Ion Haineș

Un roman modern, complex / 48

Aureliu Goci

Aventurile și învățătura banalului cotidian
(Puiu Răducan, Mucegai nostalgic de vârstă bătrână) / 50

MOMENTE MEMORABILE

Rodica Pospai Păvălan

Viața culturală a Craiovei în condiții de pandemie / 52

Iolanda Mănescu

Festivalul Shakespeare între imaginar și promisiune / 54

ETNOGRAFIE

Gabriela Boangiu

Ornamentica portului popular din zona Olteniei / 56

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 58

CRONICĂ PLASTICĂ

Aurora Speranța Cernitu

Sculptorul Dan Nica – Un Gutenberg reinventat / 59

SEMNAL

Dumitru Duță

Celebrități ale lumii / 60

TRADUCERI LITERARE

Jeffrey Archer

Nu riști, nu câștigi / 61

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 62

CĂRȚI PRIMITE LA REDACȚIE / 63

Revista apare trimestrial.
Contactați-ne pe adresele specificate.

În atenția colaboratorilor

Textele vor fi scrise cu Times New Roman, corp 12, după modelul celor din revistă (inclusiv cu scrierea semnelor diacritice specifice scrierii limbii române). Notele bibliografice se numerează în continuare și se trec la sfârșitul textului. Este obligatorie utilizarea semnelor de punctuație, exceptând poezia în care se respectă grafia autorilor.

Pentru numărul următor, vă așteptăm materialele până la 30 noiembrie 2020